

Hamlet

William Shakespeare

Project Gutenberg

The Project Gutenberg EBook of Hamlet, by William Shakespeare

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

Title: Hamlet

Author: William Shakespeare

Release Date: April 16, 2005 [EBook #15632]

Language: Finnish

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK HAMLET ***

Produced by Tapio Riikonen

HAMLET

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos ilmestyi 1879.

Näytelmän henkilöt:

CLAUDIUS, Tanskan kuningas.

HAMLET, edellisen kuninkaan poika ja nykyisen veljenpoika.

HORATIO, Hamletin ystävä.

POLONIUS, ylimmäinen kamariherra.

LAERTES, hänen poikansa.

VOLTIMAND, |

CORNELIUS, |

ROSENCRANZ, | Hoviherroja.

GYLDENSTERN, |

OSRICK, |

Aatelismies. |

Pappi.

MARCELLO, | Sotaherroja.

BERNARDO |

FRANSISCO, sotamies.

REINHOLD, Poloniuksen palvelija.

Sotaväen päällikkö.

Englannin lähettiläitä.

Hamletin isän haamu.

FORTINBRAS, Norjan prinssi.

Näyttelijöitä.

Kaksi haudankaivajaa.

GERTRUD, Tanskan kuningatar, Hamletin äiti.

OPHELIA, Poloniuksen tytär.

Hoviherroja ja hovinaisia, upseereja, sotamiehiä, merimiehiä,
lähettiläitä ja seuralaisia.

Tapahtumapaikka: Tanska.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaous.

Helsingörissä. Terassi linnan edustalla.
(Fransisco pitää vahtia. Bernardo tulee.)

BERNARDO.
Ken siellä?

FRANSISCO.
Ei, mulle vastatkaa! Seis! Ken se on?

BERNARDO.
Eläköön kuningas!

FRANSISCO.
Bernardo?

BERNARDO.
Sama mies.

FRANSISCO.
Tulette tunnokkaasti määrääikaan.

BERNARDO.
Kakstoista kello on; käy maata sinä.

FRANSISCO.
Päästöstä kiitän; onkin tuiman kylmä,
Ja mieltä kourii.

BERNARDO.

Onko kaikki ollut
Rauhaista?

FRANSISCO.

On; ei hiiren hiiskausta.

BERNARDO.

Hyvä! Herran haltuun! Vahtikumppanini
Jos kohtaatte, Horation ja Marcellon,
Niin sanokaatte, että kiirehtivät.

FRANSISCO.

He tulevat jo, luulen. — Seis! ken siellä?

(Horatio ja Marcello tulevat.)

HORATIO.

Maan ystäviä.

MARCELLO.

Tanskan vasalleita.

FRANSISCO.

Jumalan haltuun!

MARCELLO.

Hyväst', oiva poika!
Ken vahtivuoross' on?

FRANSISCO.

Bernardon vuoro.
Jumalan haltuun!
(Menee.)

MARCELLO.

Hoi! Bernardo!

BERNARDO.

Mitä?
Horatioko?

HORATIO.

Samaa sorttia.

BERNARDO.

Horatio, terve! Terve, Marcello!

MARCELLO.

Tän' yönä onko taas se nähty, mitä?

BERNARDO.

En mitään ole minä nähnyt.

MARCELLO.

Horatio sen mielenhoureeks väittää,
Eik' usko sitä, vaikka kahdesti
Me olemme tuon hirmunäyn nähneet;
Sen vuoksi häntä vaadin tämän yösen
Kanssamme valvomaan, niin että, taas
Jos näky ilmaantuu, hän havaintomme
Sais vahvistaa ja sitä puhutella.

HORATIO.

Pah, joutavia!

BERNARDO.

Istukaahan hetki;
Ahdistan vielä kerran korvianne,
Jotk' ovat kuurot tälle ilmiölle,
Min kahten' yönä näimme.

HORATIO.

Istukaamme
Ja kuulkaamme, mit' ilmi tuo Bernardo.

BERNARDO.

Menneenä yönä,
Kun tähti tuo, mi länsi-ilmall' on,
Valaisi retkellään sen taivaankulman,
Miss' säteilee se nyt, me näimme, minä
Ja Marcello, kun kello juur' löi yksi — —

MARCELLO.

Vait! Hiljaa! Kah, se tuossa taasen tulee!

(Haamu ilmestyy.)

BERNARDO.

Kuningas-vainaan muoto aivan.

MARCELLO.

Sinä,
Lukenut mies, Horatio, puhu sille.

BERNARDO.

Ilmetty kuningas, vai kuin, Horatio?

HORATIO.

Niin on; — mun valtaa hämmästys ja kauhu.

BERNARDO.

Puhetta vartoo se.

MARCELLO.

Horatio, puhu!

HORATIO.

Ken olet sa, jok' anastat yön vallan
Ja sota-asun kirkkaan, jossa Tanskan
Kuningas-vainaa täällä ennen kulki?
Nimessä taivaan vaadin sua, puhu!

MARCELLO.

Se vihoissaan on.

BERNARDO.

Kah, se astuu pois!

HORATIO.

Seis! puhu! Puhu, sua vaadin, puhu!

(Haamu katoaa.)

MARCELLO.

Se katosi, ei vastata se tahdo.

BERNARDO.

Horatio, mitä? Kalvas oletten
Ja vapisette; eikö muuta tuo
Kuin mielenhouretta? Mit' arvelette?

HORATIO.

En, Jumal' auta, tuot' ois uskonut,
Jos sit' ei selvään takais omat silmät.

MARCELLO.

Kuninkaan muotoinen se eikö ollut?

HORATIO.

Kuin sinä itsesi.
Juur' tuommoinen häll' oli sota-asu,
Kun taistellen hän korskan Norjan voitti;
Noin tuima näkönsä, kun vihapäissään
Hän jäällä Puolan rekijoukot löi.
Se kummallista on.

MARCELLO.

Noin, kahdesti, juur' tähän aave-aikaan
Hän ryhdill' uljaall' ohi vahdin astui.

HORATIO.

Mit' erittäin tuo merkitsee, en tiedä,
Mut ylipäin sen ennustavan luulen
Murrosta suurta valtakunnassamme.

MARCELLO.

Niin, istukaa, ja sanokoon ken tietää,
Miks tähän kovaan, tarkkaan vahdinpitoon
Yöt kaiket alamaista kiusataan?
Miks vaskitykkej' aamust' iltaan tehdään
Ja tuodaan sotatarpeit' ulkomailta?
Miks pakkotyöllä laivanveistäjiä
Niin kiusataan, ett' areks muuttuu pyhä,

Mi syynä, että tuskallinen kiire
Yön tekee päivän apukumppaniksi?
Ken siihen vastaa?

HORATIO.

Minä. Ainakin

On huhu tämä: viime kuninkaamme,
Sen, jonka haamun juuri äsken näimme,
Tuo Norjan Fortinbras, kuin tiedätten,
Kopean vallanhimon yllykkeestä,
Sotahan vaati; uljas Hamletimme
— Tää puoli mailmaa hänet siksi tiesi —
Löi Fortinbrasin, joka sinetöidyn
Ja lain ja heraldiikan vahvistaman
Sovinnon mukaan, henkens' ohessa,
Menetti voittajalle kaikki maansa.
Vastikkeeks kuninkaamme oli pannut
Maan yhtä suuren, jonka Fortinbras,
Jos voitti hän, ois omaksensa saanut,
Juur' niinkuin nyt, sen saman sovinnon
Ja säädöskirjan mukaan, hänen maansa
Sai Hamlet. Nytpä nuori Fortinbras,
Tulista, hurjaa kiivautta täynnä,
On sieltä, täältä, Norjan rantamailta
Kokoillut maattomia huimapäitä,
Ravinnon, leivän palkast', yritykseen,
Mi kysyy mieltä: tarkoitus ei muu,
— Jonk' aivan hyvin valtiomme tuntee, —
Kuin miekka kädessä ja väkivoimin
Taas voittaa meiltä maat nuo mainitut,
Jotk' isä kadotti. Ja se, ma luulen,
Pääperustus on meidän varustuksiin,
Syy vahdinpitoomme, ja tämän kiireen
Ja hälinän ja homman alkujuuri.

BERNARDO.

Ma luulen aivan samaa; senvuoks kai
Tuo aavenäky aseiss' ohi vahdin
Noin kulkee, hahmossa sen kuninkaan,

Jok' on ja oli näihin sotiin syypää.

HORATIO.

Se tolmaa on, mi sokaa hengen silmät.
Vähäistä ennen suuren Julion surmaa,
Kun Rooma voittons' oli kukkuloilla,
Tyhjentyi haudat, ruumiit liinoissaan
Kaduilla Rooman parkuin vaikeroivat;
Veristä kaste, pilkkuj' auringossa,
Tähdillä tulipyrstöt, ja tuo tähti,[1]
Tuo kostea, Neptunin vallan perus,
Kuin tuomiopäivän pimeyttä kitui.
Ja yhtäläiset kauhun ajan enteet —
Ikäänkuin sallimuksen airuina
Ja johdantona siihen, mitä seuraa —
Nyt vuoroin maassa, taivaass' ilmestynnä
On meidän maallemme ja kansallemme. —
Mut vaiti! hiljaa! kas, se palajaa!

(Haamu palajaa.)

Sen puhki astun, vaikka se mun nielis. —
Seis, aave! Jos sull' ääntä on tai kieli,
Niin puhu!
Jos tehtäviss' on joku hyvä työ,
Mi rauhan sulle tois ja armon mulle,
Niin puhu!
Jos tiedossas on maasi kohtalo,
Jonk' ennalt' arvaamalla välttää vois,
Niin puhu!
Tai maan jos helmaan kätkenyt sä olet
Eläissäs ryöstetyitä aarteita
Ja senvuoks aaveena nyt kummittelet, (Kukko laulaa.)
Niin puhu! Seis ja puhu! — Marcello,
Sit' estä.

MARCELLO.

Iskenko ma pertuskalla?

HORATIO.

Tee se, jos ei se jää.

BERNARDO.

Se tääll' on.

HORATIO.

Täällä!

(Haamu katoaa.)

MARCELLO.

Se poissa on!

Se on niin juhlallinen, vääryytt' oisi
Vähääkään sille väkivaltaa tehdä;
Se on, kuin ilma, haavoittumaton,
Ja tyhjät iskumme vaan häijyint' ivaa.

BERNARDO.

Puhua aikoi se, kun lauloi kukko.

HORATIO.

Mut säpsähti, kuin syntinen, kun kuulee
Lain pelottavan haaston. Olen kuullut,
Ett' aamun sotatorvi, kukko tuo,
Kimeellä, rämäkällä kurkullaan
Herättää päivän jumalan; sen ääni
Vedestä, maasta, tulest', ilmast' ajaa
Kaikk' eksyneet ja harhailevat henget
Pois kunkin piiriinsä; ja todeks sen
Tää seikka vahvistaa.

MARCELLO.

Se katosi,
Kun kukko laulaa alkoi. Kerrotaan,
Ett' aina, kun se aika joutuu, jolloin
Tuloa Vapahtajan vietetään,
Niin laulaa kaiken yön tuo aamulintu.
Nyt, kerrotaan, ei ykskään henki liiku,
Yöt ovat raittihit, ei tähdet koske,

Ei taiat tartu eikä noidat hurmaa,
Niin armias ja pyhä on se aika.

HORATIO.

Sen olen kuullut ja sen osaks uskon.
Vaan katso, koitar, punaviitta yllään,
Tuoll' idäss' astuu vuoren kastehelle.
Nyt matkahan; ja — se mun neuvoni —
Nuorelle Hamletille kertokaamme
Tään-öinen näky. Hengelläni vannon,
Ett' aave, meille mykkä, hälle haastaa.
Tuon suostutteko ilmoittamaan hälle,
Kuin velvollisuus on ja rakkaus vaatii?

MARCELLO.

Se tehkäämme, ma pyydän; tiedän, missä
Paraiten hänet kohtaa tähän aikaan.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Sama seutu. Juhlahuone.

(Kuningas, kuningatar, Hamlet, Polonius, Laertes, Voltimand,
Cornelius, hoviherroja ja seuralaisia tulee.)

KUNINGAS.

Vaikk' armaan Hamlet veljen kuolemasta
On muisto veres ja siis meidän pitäis
Suruissa huokailla, ja valtakunnan
Yhdeksi murheen otsaks kurtistua,
Niin sentään järki voittanut on luonnon.
Ett' älyllä me häntä murhehdimme,
Samalla muistellen myös itseämme.
Olemme senvuoks entis-kälymme,
Nykyisen meidän kuningattaremme,
Tään uljaan vallan kruununperijän,
Niin sanoaksen' iloll' ehkäistyllä, —

Vesissä toinen silmä, toinen kirkas,
Häätikulla ja peijaisriemulla,
Ja tasan ilot, murheet punniten, —
Vihille vienyt, estämättä kuullen
Viisaita neuvojanne, jotka vapaast'
On tähän taipunehet. Kiitos siitä!
Nyt, tietäkää, on nuori Fortinbras, —
Halveksuin arvoamme, taikka luullen,
Ett' armaan veli-vainaan kuolon kautta
Valtamme liitteistään on höltynyt, —
Perustuin tähän voiton unelmaan,
Hyväksi nähnyt meiltä kiristää
Lähetin kautta takaisin ne maat,
Jotk' isäns' uljahalle veljellemme
Lain mukaan kadotti. — Sen verran siitä.
Nyt itseemme ja tähän istuntoon!
On laita tämä: tässä kirjoittanna
Olemme Fortinbrasin sedälle, —
Mi heikko sairas on ja tuskin kuullut
On veljenpojan vehkeistä, — ett' esteen
Hän panis niille, vallankin kun pestaus
Ja väen-otto, kulungit ja kaikki
Kohtaapi Norjan kansaa. Lähetämme
Siis teidät, Cornelius ja Voltimand,
Tään tervehdyksen vanhaan Norjaan viemään;
Mut neuvotteluun kuninkahan kanssa
Isompaa valtaa emme anna teille,
Kuin myöntää nämä selvät pykälät.
Hyvästi, kiire taatkoon innostanne!

CORNELIUS.

Nyt, kuten aina, sitä osotamme.

KUNINGAS.

Sen uskon. Herttaiset jäähyväiset!

(Voltimand ja Cornelius menevät.)

Ja nyt, Laertes, mitä uutta sulla?

Sull' ompi pyyntö; se mik' on, Laertes?
Ei tehdä Tanskan kuninkaalle hukkaan
Älykäst' anomusta. Mitä voisit
Sä pyytää, jot' en pyytämättäs antais?
Ei pää niin sydämmelle heimoa,
Suun palvelijaks käsi ei niin altis
Kuin isällesi Tanskan valta-istuin.
Laertes, mitä tahdot?

LAERTES.

Kuninkaani,
Suotuista lupaa Ranskaan palata,
Jost' omin ehdoin tänne Tanskaan tulin
Valani tuomaan kruunauksessanne.
Nyt tehtävä kun tehty on, niin myönnän,
Ett' aatos, mieli jälleen Ranskaan palaa,
Odottain armollista lupaa teiltä.

KUNINGAS.

Suostuuko isäsi! Polonius, sano.

POLONIUS.

Niin, kuninkaani, pyynnöll' ahkeralla
Lupani hitaan voitti hän, ja vihdoin
Mä hälle annoin raskaan suostumuksen;
Mä pyydän, suokaa hälle lupa lähtöön.

KUNINGAS.

Käy onnees kiinni; vallassas on aika,
Sit' avuillasi tahtos mukaan käytä. —
Nyt Hamlet lankoni ja poikani. —

HAMLET (Syrjään.)

Parempi lankoa, poikaa huonompi.

KUNINGAS.

Miks yhä vielä pilvet sinut peittää?

HAMLET. Te erhetytte, mull' on päivää liiaks.

KUNINGATAR.

Yön värit nuo pois heitä, hyvä Hamlet,
Ja ilosilmin kuninkaasen katso.
Äl' ijäti, noin silmät maassa, kallist'
Isääsi mullast' etsi. Kellä henki, —
Se jokapäiväistä, — sen hauta vie,
Ja kuolon kautt' on ijäisyyteen tie.

HAMLET.

Niin rouva hyvä, jokapäiväist' on se.

KUNINGATAR.

Miks siis niin oudoks sinusta se näkyy?

HAMLET.

Ei näy, se on. Ma näköä en tunne.
Ei tumma viittan' yksin, äiti hyvä,
Ei musta, juhlallinen muotipuku,
Eik' ahtaan hengen raskaat huokaukset,
Ei, eikä silmäin runsaat kyyneltulvat,
Eik' alas maahan luotu katsanto,
Ei surun kaikki laadut, tavat, muodot
Mua ilmi tuo: ne kaikk' on näköä,
Ne teeskelyit' on, joita sopii näyttää;
Sisässä mull' on, mik' ei näkyvää.
Ja surun ulkokorua vaan nää.

KUNINGAS.

Se kaunist' on ja kiitettävää, Hamlet,
Ett' isällesi murhe-veron maksat.
Mut, tiedä, kuoli isäsikin isä,
Ja samoin tämänkin, ja jälkeenjääneen
On lapsen velvollisuus jonkun aikaa
Surua kantaa; mutta lakkaamatta
Noin valittaa on miehuutonta huolta
Ja jumalatont' uppiniskaisuutta.
Osoittaa ynseyttä Luojaa kohtaan,
Sydäntä velttua ja hurjaa mieltä
Ja tyhmää, kuritonta järkeä;

Mi täytymyst' on ja niin yleistä
Kuin tavallisin seikka aistillemme,
Miks tyhmän itsepäisnä sitä panna
Noin sydämmelle? Hyi! se rikost' on
Vainaata, luontoa ja Luojaa kohtaan,
Se kumoo järjen, jonka vanha lause
On isäin kuolo, ja jok' yhä huutaa
Niin ensi kuolleest' äsköisehen saakka:
"Se täytymyst' on!" Heitä siis, ma pyydän,
Tuo murhe hyödytön, ja isänäsi
Mua pidä; maailma sen tietäköön,
Ett' olet sinä lähin saamaan kruunun;
Ja rakkautt' en osoita ma sulle
Vähemmän hellää, kuin mit' armain isä
Pojalleen suo. Mit' aikeeseesi tulee
Palata jälleen Wittenbergin kouluun,
Niin on se aivan toivoamme vastaan;
Siis rukoilemme, suovu tänne jäämään
Silmäimme lempiturviin, ensimmäiseks
Hovimieheks, langoksemme, pojaksemme.

KUNINGATAR.

Äl' anna äitis turhaan pyytää, Hamlet:
Jää tänne, älä lähde Wittenbergiin.

HAMLET.

Kaikessa teitä, rouva, tottelen.

KUNINGAS.

Kas sepä armas, kaunis vastaus.
Niin, Tanskaan jää, kuin mekin. — Tulkaa, rouva.
Hamletin jalo, vapaa suostumus
Hiveltää sydäntäni; joka maljan,
Min kuningas sen muistoks tänään juopi,
Tykistöt kertovat on taivahalle,
Ja kuninkahan kilistäissä kaikuin
Maan jylinähän taivas vastaa. Tulkaa.

(Torven toivotusta. Kuningas, kuningatar, Polonius

ja Laertes menevät.)

HAMLET.

Oi, että tämä tiukan tiukka liha
Hajois, sulaisi ja kasteeks liukeis!
Oi, miksi taivaan Herra itsemurhan
La'issaan kielsi? Oi mun Jumalani!
Kuin tylsää, kurjaa, tympeää ja tyhjää
Tään mailman kaikki toimi minust' on!
Hyi! hyi! Se ruokoton on kasvitarha,
Mi siementyyppi; runsaat rikkaruohot
Sen höystäin peittää. Niiksikö on tullut!
Kaks kuukautta vaan kuollut! — ei, ei kahta;
Niin uljas kuningas; tuon suhteen niinkuin
Apollo Marsyaan; niin hellä äidilleni,
Ett'ei tään poskiin taivaan tuulet saaneet
Tylysti kosketella. Maa ja taivas!
Muistanko oikein? Niin hän riippui kiinni
Isässäni, kuin kiihtynyt vain himo
Ois nautinnostaan. Ja sentään, kuukaus vain!
Mut pois se aatos! — Heikkous, vaimo, nimes!
Vain lyhyt kuukaus; rikki viel' ei kengät,
Joill' isä-raukan ruumista hän saattoi,
Nioben lailla itkein; — hän, niin hän, —
Voi suas! elukkakin järjetön
Ois surrut kauemmin, — setäni vaimo.
Isäni veljen, jok' on isääni
Min minä Herkuleeseen. — Kuukaus vaan!
Ennenkuin valekyyneleitten suola
Veristä silmää punaamasta herkes,
Hän miehen otti! — Kiirett' inhoittavaa,
Rutsaiseen vuoteesen noin vinhaan syöstä!
Ei hyvää tää, ja hyvää täst' ei lähde.
Vaan murru, sydän! kieltä en saa käyttää.

(Horatio, Bernardo ja Marcello tulevat.)

HORATIO.

Oi, terve, herra prinssi!

HAMLET.

Hupaista nähdä teidät terveinä;
Horatio, — niin totta kuin ma elän!

HORATIO.

Niin herra, köyhä palvelijanne aina.

HAMLET.

Hyv' ystävä, nuo nimet vaihtakaamme.
Vaan miks, Horatio, Wittenbergin jätit? —
Marcello?

MARCELLO.

Prinssi hyvä. —

HAMLET.

Hupaista nähdä teitä. — Hyvää iltaa! —
Vakaasti, miksi Wittenbergin jätit?

HORATIO.

Halusta laiskuutehen, prinssi hyvä.

HAMLET.

Sit' en sois vihamieheltäsi kuulla:
Niin et sä kiusata voi korviani,
Ett' uskoisin, mit' itseäsi vastaan
Nyt todistat: sa laiskuri et ole.
Vaan mitä teet sa Helsingörissä?
Viel' opit juopoks ennen lähtöäsi.

HORATIO.

Isänne hautajaisiin tänne tulin.

HAMLET.

Rukoilen, koulukumppani, pois pilkka;
Emoni häihin varmaankin sa tulit.

HORATIO.

Niin tosiaan, ne oli kohta jälkeen.

HAMLET.

Tarkkuutta, näet! Peijaisleivokset
Hääpöytään pantiin kylmiltänsä. — Tiedäs,
Pahimman vihamiehen' taivaass' ennen
Tavannut oisin, kuin sen päivän nähnyt. —
Isäni, — luulen näkeväni isäni.

HORATIO.

Miss', armas prinssi?

HAMLET.

Hengessään, Horatio.

HORATIO.

Näin hänet kerran; uljas kuningas.

HAMLET.

Hän oli mies, hän, kerrassansa mies,
En milloinkaan näe hänen vertaistansa.

HORATIO.

Näin hänet viimeis-yönä, luulen ma.

HAMLET.

Kenenkä näit?

HORATIO.

Isänne, kuninkaan.

HAMLET.

Isäni, kuninkaan!

HORATIO.

Hillitkää hetkeks hämmästyksenne,
Ja kuulkaa tarkkaan, kun ma kerron teille,
Nää herrat tässä todistajiks ottain,
Sen ihmeen.

HAMLET.

Herran tähden, anna kuulla.

HORATIO.

Kaks yötä peräkkäin on nämä herrat,
Marcello ja Bernardo, vartiollaan,
Hiljaisen, haudankolkon kesk'yön aikaan,
Isänne kaltahisen haamun nähneet,
Mi, päästä jalkaan täydess' asussa,
Ilmestyy, juhلامarssiss' astuu verkkaan
Ja hiljaa ohi: kolmasti näin heidän
Pelosta tuijoittavain silmäins' ohi
Hän kulkee, valtikkansa matkan päässä;
Mut kauhusta he melkein hyyksi hyytyin,
Vait ovat, aivan mykkinä. Tuon mulle
He pelon arkuudella kuiskasivat,
Ja kolmantena yönä läksin myötä.
Juur' niinkuin oli kerrottu, niin ajan
Kuin muodon suhteen, totta joka sana,
Tul' aave. Tunsin isänne; tää käsi
Ei niin tuon kaltainen.

HAMLET.

Se missä nähtiin?

MARCELLO.

Terassilla, miss' oltiin vahdissa.

HAMLET.

Ja puhuittenko sille?

HORATIO.

Puhuin, mutta
Ei vastausta; kerran toki, luulen,
Hän nosti päätänsä ja teki liikkeen,
Kuin oisi aikonut hän puhua,
Mut silloin raikkaast' aamukukko lauloi,
Ja laulun kuullessaan hän riensi matkaan
Ja näkyvistä katos.

HAMLET.

Sangen kummaa!

HORATIO.

Se totta on, niin totta kuin ma elin;
Velvollisuudeksemme katsoimme
Siit' antaa teille tiedon.

HAMLET.

Toden totta,
Tuo mua huolettaapi, hyvät herrat.
Ja tekö vahdiss' ensi yönä?

MARCELLO ja BERNARDO.
Me.

HAMLET.
Aseissa, kuin?

MARCELLO ja BERNARDO.
Aseissa.

HAMLET.
Päästä jalkaan?

MARCELLO ja BERNARDO.
Kiireestä kantapäähän.

HAMLET.
Kasvoj' ette
Siis nähneet?

HORATIO.
Näimme: silmikko ol' auki.

HAMLET.
No, näyttikö hän tuimalta?

HORATIO.
Katseessaan murhett' enemmän kuin vihaa.

HAMLET.
Punainenko vai kalvas?

HORATIO.

Kalvas aivan.

HAMLET.

Ja silmät teihin luodut?

HORATIO.

Lakkaamatta.

HAMLET.

Siell' oisin olla tahtonut.

HORATIO.

Se varmaan

Ois teitä hirvittänyt.

HAMLET.

Luultavasti,

Niin, luultavasti. Viipyikö se kauan?

HORATIO.

Sill' aikaa hyvin lukea voi sataan.

MARCELLO ja BERNARDO.

Kauemmin, kauemmin.

HORATIO.

Ei sillä kertaa,

Kun minä näin sen.

HAMLET.

Parta harmaa? niinkö?

HORATIO.

Kuin hänen eläissänsä: mustahtavan
Hopean-harmaa.

HAMLET.

Vahtiin tulen yöksi;

Kenties se taasen tulee.

HORATIO.

Tulee varmaan.

HAMLET.

Jos hahmoss' armaan isäni se tulee,
Ma sitä puhutan, vaikk' aukeis horna
Ja vaikenemaan vaatis. Pyydän teitä,
Jos tähän saakka näyn peittää voitte,
Siit' olkaa hiiskumatta vastakin.
Ja vaikka mitä tapahtuis tän' yönä,
Se merkitkää, mut vaiti siitä olkaa;
Palkitsen rakkautenne. Herran haltuun!
Terassill' ennen kahtatoista teidät
Siis kohtaan.

KAIKKI.

Teidän palvelijanne.

HAMLET.

Ei, ystäväni niinkuin minä teidän.
Hyvästi!

(Horatio, Marcello ja Bernardo menevät.)

Aseiss' isänikö haamu!
Ei oikein laita; konnuutt' aavistan.
Jos yö jo oisi! Hiljaa, sielu, siksi!
Työt kehnot ihmissilmä ilmi saa,
Vaikk' allensa ne peittäis vankka maa.

(Menee.)

Kolmas kohta.

Huone Poloniuksen talossa.
(Laertes ja Ophelia tulevat.)

LAERTES.

Kaluni laivall' ovat; hyvästi!

Kun tilaisuutta on ja tuulet sopii,
Äl' uinaa, sisko, tietoj' anna mulle.

OPHELIA.
Sit' epäiletkö?

LAERTES.
Mitä Hamletiin
Ja hänen lemmenvehkeisiinsä tulee,
Se tapaa vaan on, veren tuoma oikku,
Keväinen kukka, varhainen, mut hento,
Suloinen, mutta pian haihtuvainen,
Vaan tuoksua ja hetken huvitusta,
Ei muuta.

OPHELIA.
Eikö muuta?

LAERTES.
Ei, ei muuta.
Näet, luonnon varttuess', ei yksin ruumis
Ja jänteet vartu; kun tuo templi kasvaa,
Edistyy sielun sekä hengen voimat
Samassa myös. Kenties hän nyt sua lempii,
Ja viel' ei tahdon puhtautta tahraa
Likainen vilppi; mutta varo, hällä
Suur' arvo on, eik' omaa tahtoa,
Sill' itse hän on säätyns' alamainen;
Hän ei saa, halvan kansan lailla, itse
Valita; sillä valtakunnan etu
Ja onni riippuu hänen naimisestaan,
Ja senvuoks hänen valintansa määrää
Sen ruumiin suostumus, min pää hän on.
Jos nyt hän sanoo sua lempivänsä,
Niin viisast' on hänt' uskoa sen verran,
Kuin säätynsä ja asemansa mukaan
Hän teossa voi näyttää; siis sen verran,
Kuin Tanskan kansan yhteis-ääni myöntää.
Siis varo, mikä tahra kunnialles,

Jos, liiaks suostuin hänen lauluihinsa,
Sydämmes hukkaisit ja puhtaan aarteas
Avaisit hillittömän himon saaliiks.
Ophelia, kallis sisko, varo tuota;
Ja lempes jälkijoukoss' aina pysy,
Himojen vaaroist', iskuist' etähällä.
Sive'in impi on jo tuhlaavainen,
Jos kuulle sulonsa hän paljastaa.
Parjaajan ruoskaa puhtainkaan ei vältä;
Syö usein mato kevään kukkaset,
Viel' ennenkuin ne silmikostaan puhkee;
Ja nuoruudenpa raittiiss' aamukasteess'
On ilmanhengen myrkky tarttuvaisin.
Siis varo! Pelko luotettavin suoja
Ja nuoruus pahin viettelysten tuoja.

OPHELIA.

Sun hyvän oppis suljen sydämeeni
Sen vartijaks. Mut, veikko, älä ole
Kuin inha pappi, joka muille näyttää
Tiet' ohdakkeista, jyrkkää taivaaseen,
Mut pöyhkeän ja irstaan rentun lailla
Himojen kukkastietä itse kulkee,
Hyläten omat neuvons'.

LAERTES.

Älä pelkää.

Liiaksi viivyn; — mutta tuossa isä!

(Polonius tulee.)

Kahdesti siunatull' on kahden onni,
Ja kahdet jäähyväiset hyvää tietää.

POLONIUS.

Laertes, vielä täällä? Hyi! Pois laivaan!

Purjeittes liepeillä jo tuuli liehuu;

Sua varrotaan. Tuoss', — ota siunaus!

(Laskee kätensä Laarten pään pilalle.)

Ja nämät harvat säännöt muistoos paina:

Äl' ääneen lausu mietteitäs, ja tekoon

Äl' äkkipikaist' ajatusta laske.
Sa nöyrä ole, vaan äl' alhainen;
Jos hyväks koitellun saat ystävän,
Sydämmees sido hänet vaskiköysin;
Mut kättäs älä hiestaa liittymällä
Jokaiseen höyhettömään keltanokkaan.
Sa riitaa karta, vaan jos riitaan joudut,
Niin laita, että riitamies sua karttaa.
Jokaista kuule, harvan kanssa haasta;
Syyt ota varteen, tuomiotas säästä.
Pukusi komea, jos varas sietää,
Vaan turha ei, ei kirjava, mut uljas,
Sill' usein miestä puvust' arvostellaan,
Ja Ranskan korkeimmilla säätyläisill'
On, erittäinkin tässä, hieno aisti.
Äl' ota lainaa, äläkä myös anna,
Sill' usein laina ystävän vie myötään,
Ja veloist' aisti talouden tylstyy.
Mut etenkin: äl' itseäsi petä,
Ja siitä seuraa, niinkuin päivää yö,
Ett'et voi pettää muita. Herran haltuun!
Nää neuvot siunauksessa kypsykööt!

LAERTES.

Nöyrimmät jäähyväiset, isä hyvä!

POLONIUS.

Jo aika rientää; mene, seuras vartoo.

LAERTES.

Ophelia, hyvästi! ja muista tarkoin
Mun sanani.

OPHELIA.

Ne muistohoni olen
Ma sulkenut; sun hallussas on avain.

LAERTES.

Hyvästi!

(Menee.)

POLONIUS.

Ophelia, hän mitä sanoi sulle?

OPHELIA.

Luvalla lausuin, sanan Hamletista.

POLONIUS.

Haa! Sepä oivaa! Kerrottu on mulle,
Ett' aivan usein nykyaikaan luonas
Hän viettää joutohetkiään, ja sinä
Hänt' alttiist' otat suosiolla vastaan.
Jos niin on, — niinkuin mulle, varoitukseks,
On kerrottu, — niin sen ma sulle sanon,
Ett' itseäs et käsitä niin selvään,
Kuin kunnias ja tyttäreni tulis.
Mik' ompi teillä työnä? Sano totuus.

OPHELIA.

Usean rakkauden merkin mulle
Hän suonut ompi.

POLONIUS.

Rakkauden! Jopa!
Sa haastelet kuin kypsymätön tyttö
Ja kokematon moisiin vaaran toimiin.
Luotatko noihin hänen merkkeihinsä?

OPHELIA.

En tiedä, isäni, mit' aatteleisin.

POLONIUS.

No kuule: aattele, ett' olet hupsu.
Kun rahaks merkit luulet, vaikk' ei ole
Ne täyttä kultaa. Tarkkaan tekos merki,
Tai muuten — jott'en pureksis näin kauan
Tuot' yhtä sanaa — tietää merkit pahaa.

OPHELIA.

Isäni, lempens ilmoitti hän mulle
Siivolla tavalla.

POLONIUS.

Niin, ne ei laita tapoja; hyi, vaiti! —

OPHELIA.

Ja sanojensa vahvikkeeks hän, isä,
Pyhimmät valat Luojan nimeen vannoi.

POLONIUS.

Niin, teiren satimia. Tiedän, että,
Kun veri kuohuu, sydän tulvanansa
Valoja valaa kielellen. Nuo liekit
Enemmän loistoa kuin lämmint' antaa
Ja sammuvat jo kesken syttymistään;
Niit' älä tuleks usko. Tästä lähtein
Visummin käytä neitse-arvoas,
Ja seuraas katso paremmaks, kuin että
Ain' altis käskyst' olet. Hamletista
Sen verran usko, että on hän nuori,
Ja suuremp' ala hällä liikkua
Kuin sulla. Lyhykäisesti, Ophelia,
Äl' usko hänen valojaan, ne pettää,
Ne puvun kanss' ei ole yhtä karvaa,
Vaan saastaisia himoja ne puoltaa,
Kuin tekohurskaat parittajat hiiskuin,
Paremmiin vietelläkseen. Sanon suoraan:
Et pienintäkään jouto-aikaa niin saa
Täst' edes halveksia, ettäs sitä
Hamletin kanssa haastamalla tuhlaat.
Se muista, varo itses; tule tiehes.

OPHELIA.

Ma teille, isä, olen kuuliainen.

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Terassi.

(Hamlet, Horatio ja Marcello tulevat.)

HAMLET.

Tuimalta tuntuu sää; on oikein kylmä.

HORATIO.

On kirpeä ja julma pakkanen.

HAMLET.

Mit' ompi kello?

HORATIO.

Lähes kaksitoista.

MARCELLO.

Ei, lyönyt on se.

HORATIO.

Onko? Sit' en kuullut.

Nyt lähestyy siis se hetki, jolloin

On tapa kummituksen ilmestyä.

(Torventoitotuksia ja tykinlaukauksia näyttämön takana.)

Mut mitä tämä tietää?

HAMLET.

Kuningas tään yön valvoo, juo ja mässä,

Ja peuhaa telmivissä tansseissa;

Ja aina, kun hän ryypyn renskaa lainoo,

Niin räikkyin rummut, torvet julistavat,

Ett' on hän miesi juomaan.

HORATIO.

Tuoko tapa?

HAMLET.

On, ihan oikein. — Mutta minusta

— Vaikk' olen täällä syntynyt ja näissä

Oloissa kasvanut — on tätä tapaa
Jalompi rikkoo kuin seurata.
Nuo huimaisevat humut meille tuottaa
Muilt', idän, lännen kansoilt', ivaa, pilkkaa:
Juopoiksi meitä sanovat ja sioiksi;
Ja tämä, totta tosiaankin, riistää,
Töiltämme, vaikka kuinka arvokkaatkin
Ne oisi, maineen ytimen ja mehun.
Niin yksityisenkin käy usein, että
Pilaava luonnon-vamma, joka ehkä
On synnynnäinen, — johon hän on syytön,
Kosk' alkuaan ei määrätä voi luonto —
Ja liiallista veren taipumusta
Jok' usein järjen sulut, saarrot murtaa,
Tai tottumusta, joka liiaks haaskaa
Hyvien tapain muodon: — että, sanon,
Se, joll' on yksikin vamman merkki, — joko
Sattuman pilkku taikka luonnon luoma,
Häll' olkoon, puhtaana kuin armon lähde
Muut mahdolliset ihmis-avut kaikki,
Niin tää yks vika kaikki turmeleepi
Yleisön silmissä; yks hiukka pahaa
Pilaapi oivan aineen, hukuttaa sen
Likaansa aivan.

(Haamu tulee.)

HORATIO.

Katsokaa! se tulee.

HAMLET.

Avuksi enkelit ja taivaan armot!
Sa hurskaan henkikö vai häijy peikko?
Taivaanko tuoksun tuot vai hornan tunkan?
Sun aikees armaatko vai ilkeät?
Mun saattaa uteljaaksi outo muotos.
Sua kutsun Hamletiksi, kuninkaaksi,
Isäksi, Tanskan valtiaaksi. Vastaa!
Mua älä sorra epätietoon; sano,

Miks pyhät luusi, kuoloon vihityt,
Hajoitti käärinliinansa? miks hauta,
Johonka näin sun rauhaan vaipuvan,
Loi raskaat, marmoriset leukans' auki
Ja maalle viskas sun? Se mitä tietää,
Kun sinä, kuollut ruumis, pantsar' yllä,
Kuun välkkehessä kummittelet, tehden
Yön hirveäksi; ja me, luonnon narrit,
Väristen aatoksia hautelemme,
Jotk' aivan yli ymmärryksen käyvät.
Mit' on se? Sano! mitä tulee meidän?

(Haamu viittaa Hamletille.)

HORATIO.

Hän viittaa teitä kanssaan, niinkuin tahtois
Hän teille yksin jotain ilmoittaa.

MARCELLO.

Kas, kuinka lempeällä katsannolla
Hän teitä syrjäisempään paikkaan viittaa;
Vaan älkää menkö.

HORATIO.

Älkää, Herran tähden!

HAMLET.

Ei puhu hän; ma senvuoks häntä seuraan.

HORATIO.

Oi, älkää, prinssi!

HAMLET.

Mitä peljättävää?

En neulan hintaa hengelleni pane;
Ja mitä voi hän sielulleni tehdä,
Jok' ompi kuolematon kuin hän itse?
Hän viittaa yhä: — minä seuraan häntä.

HORATIO.

Mut virran luo jos viettelis hän teitä,
Tai huipulle tuon huiman kallion,
Jok' ulommaksi juurtaan mereen antaa,
Ja siellä uuteen hirmumuotoon muuttuis,
Mi järjen voiman teiltä veis ja hulluks
Tekisi teidät? Aatelkaapa tuota.
Se paikka hullun houreit' ilmankin
Jokaisen tuottaa aivoihin, jok' alas
Niin monen syllän päästä mereen katsoo
Ja allaan pauhaavan sen kuulee.

HAMLET.

Hän viittaa yhä: — mene, minä seuraan.

MARCELLO.

Te ette mennä saa.

HAMLET.

Pois kätenne!

HORATIO.

Mut älkää menkö.

HAMLET.

Kohtaloni kutsuu,
Ja ruumiin suoni pieninkin käy vahvaks
Kuin Numidian jalopeuran jänne. —

(Haamu viittaa.)

Hän yhä viittaa. — Päästäkää mua, herrat. —

(Irrottaa itsensä heistä.)

Jumal' auta, haamuksi sen teen, jok' estää
Mua nyt; — pois! sanon. — Mene, minä seuraan.

(Haamu ja Hamlet menevät.)

HORATIO.

Tuo mielen haave hänet hulluks saattaa.

MARCELLO.

Jäljessä! Totella hänt' emme saa.

HORATIO.

Niin, seuratkaamme. — Miten päättyy tämä?

MARCELLO.

Jotakin Tanskan valtioss' on mätää.

HORATIO.

Sit' ohjatkohon Luoja!

MARCELLO.

Seuratkaamme!

(Menevät.)

Viides kohtaus.

Syrjäinen paikka terassilla.

(Haamu ja Hamlet tulevat.)

HAMLET.

Mua minne viet sä? Kauemmaks en seuraa.

HAAMU.

Mua kuule.

HAMLET.

Kuulen.

HAAMU.

Kohta koittaa hetki,

Taas jolloin kuumaan tulikivi-liekkiin

Palata täytyy mun.

HAMLET.

Sua, henki parka!

HAAMU.

Mua älä sääli; hartaasti vaan kuule,
Mit' ilmoitan.

HAMLET.

Mun tulee kuulla; puhu.

HAAMU.

Ja kosta myös, kun kuullut olet.

HAMLET.

Mitä?

HAAMU.

Min' olen isäs henki,
Tuomittu ajaks öisin kulkemaan,
Ja päivät paastoomahan valkeassa,
Siks kunnes elämäni inhat synnit
Tulessa puhdistuvat. Jos ois lupa
Ilm' antaa vankeuteni salaisuudet,
Tarinan kertoisin, min lientein sana
Veis sulta mielen, veren nuoren hyytäis,
Kuin tähdet radaltansa silmät syöksis,
Hajoittais sykkyräiset suortuvat
Ja joka hiuskarvan pystyyn nostais
Kuin hurjan piikkisian harjakset.
Mut ijaissyden töit' ei eläväiset
Saa korvat tietää. — Kuule, Hamlet, kuule,
Jos armast' isäas rakastit sä koskaan, —

HAMLET.

Oi, Herra taivaan!

HAAMU.

Murhansa julma, luonnoton sa kosta.

HAMLET.

Murhansa?

HAAMU.

Murhansa, jok' on itsestään jo julmaa,
Mut tämä luonnottomin, kauhein, julmin.

HAMLET.

Se kerro siis, jott' yhtä kerkein siivin,
Kuin hartaus ja rakkauden aatos,
Ma koston syöstä saan.

HAAMU.

Sa suostut, huomaan.

Hitaampi rasvaist' yrittiä sä oisit,
Mi Lethen rannoill' itseensä lahoo,
Jos täst' ei mieles kiihtyis. Kuule, Hamlet,
Käy huhu, että maatessani käärme
Mua pisti puistossa; näin koko Tanskaa
Tuon valheellisen tiedon kautta häijyst'
On petetty; mut, jalo nuorukainen,
Se käärme, joka hengelt' isäs pisti,
Nyt kantaa kruunua.

HAMLET.

Oi, aavistusta!

Mun setäni.

HAAMU.

Se sukurutsa, haurelias peto,
Älynsä tenholla ja konnan-aidolla,
(Kirottu äly tuo ja taito, joilla
Noin voimaa vietellä!) sai puolisoni —
Tuon tekopuhtaan — riettaan himon helmaan.
Oi, Hamlet, mikä lankeemus ja petos!
Mua kohtaan, jonka rakkaus niin puhdas,
Ett' aina vihkivalan kanssa kulki
Se käsityksin; ja noin aleta
Tuon hylyn pariin, joka lahjoiltansa
Mun suhteeni on vaivainen!
Mut niinkuin siveys ei koskaan horju,
Vaikk' irstaus sitä kiehtois taivaan-kaunein,

Samaten himo, helmoiss' enkelinkin,
Vuoteeseen taivahaiseen kyllästyy,
Ja vainun saapi haaskasta.
Mut, vait! On niinkuin tuntuis aamun henki.
Siis lyhyeen: kun puistoss' iltapuolla
Ma tavan mukaan nukuin, hiipi setäs
Mun turvattoman päälle, pullossa
Kirotn villikaalin mehua,
Ja valoi korvieni soliin tuota
Pitali-nestettä, joll' ihmisvereen
Niin vihollinen vaikutus on, että
Se, nopeaan kuin elohopea,
Kaikk' ihmisruumiin aukot, solat kiertää,
Ja äkkiä, kuin hapan aine maidon,
Verenkin kirkkahan ja terveen hyytää
Ja kokoon juoksuttaa. Niin kävi mun;
Äkisti ruohtui, niinkuin Latsaruksen,
Pahoille, ilke'ille ruville
Sileä, puhdas ihoni.
Näin multa, nukkuvalta, veli ryösti
Kerrassaan hengen, kruunun, vaimon; tappoi
Mun synnin helmaan, Herran ehtoollista
Ja rippiä ja voittoa vailla,
Ja valmistumatonna tilille
Mun työnsi, synnit kaikki hartioilla.
O, julmaa, julmaa, ylen määrin julmaa!
Jos sydän sull' on, älä kärsi tuota,
Äl' anna Tanskan valtavuoteen tulla
Himoisen, hauraan sukurutsan käsiin.
Vaan, miten teetkin työs, sä sieluasi
Vain älä tahraa, äidillesi älä
Sä kosta: taivas häntä rangaiskoon,
Ja okaat, poveen kätkeyneet, siellä
Kirvellen pistelkoot. Nyt hyvästi!
Jo kiiltomato huoment' ennustaa,
Sen valo tehoton jo vaalistuupi.
Hyvästi, Hamlet, hyvästi! Mua muista!

(Katoaa.)

HAMLET.

Kaikk' ilman vallat! Maa! Ja mitä vielä?
Kutsunko hornan myös? Hyi! — Kestä, sydän!
Koht' älkää vanhetko, te jänteet! Jäykäks,
Mun ruumiini! — "Mua muista!" Henki raukka,
Sen teen, niin kauan kuin vaan muisto säilyy
Täss' sekavassa kallossa. Sun muistan!
Pois muistokirjastani pyyhin kaikki
Katalat, tyhmät lorut, kaikki kaavat,
Kaikk' oppilauseet, entisyyden jäljet,
Joit' ahkeruus ja nuoruus siihen piirsi,
Ja sinun käskys yksinään ma suljen
Ajuni kirjaan, hämmästyvätönnä
Halvempiin aineisin; niin, jumal' auta!
Voi sua, viheliäinen nainen!
Sua, konna, naurusuu ja häijy konna!
Esille kirja! — Muistoon täytyy panna,
Ett' ihminen voi nauraa, yhä nauraa,
Ja sentään olla konna; tiedän varmaan,
Ett' ainakin niin Tanskassa on laita.

(Kirjoittaa.)

Siin' olet, setä! — Toimeen! Tunnussana
Se kuuluu: "hyväst', hyvästi, mua muista."
Sen olen vannonut.

HORATIO (Ulkoa.)

Hoi, prinssi!

MARCELLO (Ulkoa.)

Prinssi, hoi!

HORATIO (Ulkoa.)

Hänt' auta, Luoja!

MARCELLO (Ulkoa.)

Niin tapahtukoon!

HORATIO (Ulkoa.)

Hoi, heleijaa, prinssi!

HAMLET.

Heleijaa, pojat! Tule, lintu, tule![2]

(Horatio ja Marcello tulevat.)

MARCELLO.

Kuin voitte, prinssi?

HORATIO.

Mitä kuuluu, prinssi?

HAMLET.

Oi, ihmeellistä!

HORATIO.

Kertokaa, ma pyydän.

HAMLET.

En, te sen ilmoitatte.

HORATIO.

Jumal' auta,

En minä.

MARCELLO.

Min' en myös.

HAMLET.

Mit' arvelette?

Sit' oisko ihmissydän voinut luulla? —

Vait' olla lupaatten?

HORATIO ja MARCELLO.

Nimessä taivaan!

HAMLET.

Ei ole konnaa koko Tanskan maassa,

Jok' ei ois aika lurjus.

HORATIO.

Ei tarvis hengen nousta haudastaan
Sit' ilmoittamaan.

HAMLET.

Oikein, aivan oikein.

Siis, kursaamatta, parhaaks katson, että
Nyt kättä paiskaamme ja eroamme;
Te käytte, minne työt ja halut kutsuu, —
Näet haluja ja töitä jokaisella
On tavallansa, — minä, halpa raukka,
Käyn rukoilemaan.

HORATIO.

Sekaista, hurjaa puhetta on tuo.

HAMLET.

Jos teitä pahoitin, sit' oikein kadun,
Sydämmest' aivan.

HORATIO.

Ei, ei pahaa mitään.

HAMLET.

Nimessä pyhään! pahaa on, Horatio,
Ja paljon pahaa. Mitä haamuun tulee,
Niin on se kunnon henki, sen voin taata.
Halunne tietää, mitä välillämme
On tapahtunut, voittakaa. Nyt, veikot,
Nimessä veljeyden, ystävyiden
Ja kumppanuuden, yksi halpa pyyntö.

HORATIO.

Mik' on se, prinssi? Valmiit olemme.

HAMLET.

Älkääte koskaan kertoko, min näitte
Tän' yönä.

HORATIO ja MARCELLO.

Emme.

HAMLET.

Hyvä, vannokaa.

HORATIO.

Nimessä kunniani, min' en kerro.

MARCELLO.

En, kunniani nimessä, myös minä.

HAMLET.

Tuon miekan kautta!

MARCELLO.

Me jo vannoinimme.

HAMLET.

Tuon miekan kautta, sanon.

HAAMU (Maan alta.)

Vannokaa!

HAMLET.

Haa! niinkö, mies? Vai siellä, kelpo poika?

Kas niin, — te kuulette sen kellarista, —

Nyt vannokaatte.

HORATIO.

Vala lukekaa.

HAMLET.

Ett'ette koskaan kerro, mitä näitte,

Tuon miekan kautta vannokaatte.

HAAMU (Maan alta.)

Vannokaa!

HAMLET.

Hic et ubique? Paikkaa muuttakaamme. —

He, tänne, hyvät herrat,
Ja käsi miekalleni taas: ett'ette
Te koskaan kerro, mitä kuulitten,
Tuon miekan kautta vannokaatte.

HAAMU (Maan alta.)
Vannokaa!

HAMLET.
Niin oikein, vanha myyrä! Joutuun kaivat.
Sep' oiva vallinluoja! — Vielä kerran.

HORATIO.
Nimessä taivaan, outoa ja kummaa!

HAMLET.
No, sano tervetulleeks outo vieras!
Horatio, taivaassa ja maass' on paljoa,
Jot' ei sun järkioppis uneksikaan.
Mut tulkaa. — Vannokaa, ett'ette koskaan,
Niin totta kuin teit' armo auttakoon,
Vaikk' oisi mulla käytös kuinka outo, —
Kosk', ehkä, vasta-edes katson hyväks
Ruveta hupsun tapaiseksi, — että,
Kun näin mun näätte, silloin ette koskaan
Ristissä käsin näin, tai päätä puistain,
Tai lauseit' epäilyttäviä lausuin,
Kuin: "Niin, niin, tuon tunnen"; — tai: "Voisin, kun vaan tahtoisin"; —
Tai: "Jos tohtis vaan"; — tai: "On niitä, jotka tietää"; —
Tai moisill' umpilauseill' ilmaise
Minusta mitään tietävänne: — että
Sit' ette tee, niin totta kuin teit' armo
Hädässä auttakoon, se vannokaa!

HAAMU (Maan alta.)
Vannokaa!

HAMLET.
Pois rauhaan, henki häiritty! — Nyt, herrat,

Sulimmat jäähyväiset teille lausun,
Ja jos niin halpa mies, kuin Hamlet, teille
Osoittaa jollakin voi ystävyyttään,
Ei tahto puutu, suokoon Luoja. Pois nyt;
Mut sormi huulill' aina, muistakaatte.
Sijoiltaan aika mennyt on; — voi, että
Juur' minä synnyin laittamaan sit' ehjäksi!
Nyt tulkaa; yhdessä me menkäämme.

TOINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Huone Poloniuksen asunnossa.
(Polonius ja Reinhold tulevat.)

POLONIUS.
Vie hälle rahat nuo ja kirjeet, Reinhold.

REINHOLD.
Kyll', armollinen herra.

POLONIUS.
Ja viisaast' oikein tekisit sä, Reinhold,
Jos, ennenkuin käyt luonaan, tiedustaisit
Vähäisen käytöstään.

REINHOLD.
Sit' aioinkin.

POLONIUS.
No, hyvä, hyvä. Ensin, näet, kysyt,
Kuin monta tanskalaist' on Pariisissa,
Ja keitä, mistä, kuinka elävät,
Ja millä, kenen seurassa, ja miten.
Ja kun näin kiertäin, kaartain huomaat, että
On poikan' tuttu, silloin lähemmäksi
Sa karkaat kysymyksilläs; hänt' olet
Vaan hiukan tuntevanas; sanot näin:
"Ma tunnen hänen isäns', ystävänsä
Ja, osaks, hänet"; — ymmärrätkö, Reinhold?

REINHOLD.

Kyll', aivan hyvin.

POLONIUS.

"Osaks hänet, mutta",

Voit lisätä, "en tarkoin; vaan jos on hän
Se, joksi luulen, on hän sangen hurja,
Sen ja sen tapainen"; — voit valhetella
Hänestä, mitä tahdot, mut ei mitään,
Mi loukkais kunniata, muista se;
Vaan tuollaisia hurjan, huiman töitä,
Jotk' ovat nuoruuden ja vapauden
Tovereiks yleisesti tunnetut.

REINHOLD.

Kuin kortinlyönti?

POLONIUS.

Niin, tai juominen,
Miekkailu, kiroominen, riidanhimo,
Huoraaminen: niin pitkälle voit mennä.

REINHOLD.

Se loukkais kunniata, hyvä herra.

POLONIUS.

Ei suinkaan, kun vaan moitteitasi höystät.
Mut älä lisää, hälle häpeäksi,
Ett' oisi hillitön hän nautinnoissaan,
Sit' en ma sois; vaan viat tee niin kauniiks,
Kuin oisi ne vaan vapauden tahraa,
Tulisen mielen ilmi leimahdusta,
Ja veren hillittömän irstaisuutta,
Jot' ei voi kenkään välttää.

REINHOLD.

Mutta, herra,— —

POLONIUS.

Miks tätä käskenkö?

REINHOLD.

Niin, sitä tietää
Ma tahtoisin.

POLONIUS.

Niin, tuumani on tämä,
Ja, luullakseni, varma on se juoni:
Nuo turhat virheet poikaani sa heität
Kuin työssä saadun, pienen tahran vaan.
Huomaahan:
Jos puheikumppanis nyt, jota tutkit,
Tuon nuorukaisen joskus syypääks nähnyt
On näihin vikoihin, niin varmaankin hän
Lopettaa tähän tapaan: "herraseni",
Tai niin, tai: "ystävä", tai: "hyvä herra", —
Sen mukaan, miten sen maan tapa on,
Tai arvo muuten vaatii.

REINHOLD.

Hyvä, hyvä.

POLONIUS.

Ja sitten tekee näin hän, — näin hän, — Mitä
Olinkaan sanoa? — Hiis olkoon, jotain
Sanoa piti mun; — ma mihin jäinkään?

REINHOLD.

Lopettaa tähän tapaan: "herraseni",
Tai: "ystävä" tai niin, tai: "hyvä herra".

POLONIUS.

Lopettaa tähän tapaan, — niin, niin aivan:
Näin päättää hän: — "sen verran tunnen; hänet
Ma eilen näin, tai jolloinkulloin toiste;
Sen ja sen kanssa; ja, kuin sanoitten,
Löi milloin korttia hän, milloin juopui,
Ja milloin tappeli hän pallisilla."
Tai näinkin: "milloin kulki huonoon paikkaan",
— Se on, näet, porttolaan, — tai jotain muuta. —

Ja katsos nyt:
Totuuden touta näin käy valheen syöttiin;
Ja näin me viisaat älyniekat voimme
Salaisten juonten sekä mutkain kautta
Ja kiertoteisin tulla itse tielle.
Tään opin, neuvon mukaan poikaani
Nyt tiedustele. Käsitäthän, mitä?

REINHOLD.
Käsitän.

POLONIUS.
Herra kanssas! Hyvästi!

REINHOLD.
Mut, hyvä herra —

POLONIUS.
Hänen halujansa
Omistas arvaa.

REINHOLD.
Kyllä.

POLONIUS.
Katso, että
Hän soitantoaan harjoittaapi.

REINHOLD.
Kyllä.

POLONIUS.
Hyvästi!

(Reinhold menee.)
(Ophelia tulee.)

No, Ophelia? mitä nyt?

OPHELIA.

Voi isäni, ma säikähdin niin kovin.

POLONIUS.

No mistä, Herran nimessä?

OPHELIA.

Kun huoneessani ompelin, niin astui
Eteeni Hamlet, jakku aivan auki,
Hatutta päin ja sukat likaisina
Ja sitehittä nilkoiss' asti roikkuin,
Kuin vaate kalvas, kalisevin polvin,
Ja katsanto niin kurjan surkea,
Kuin ois hän helvetistä maalle syösty
Kauheita kertomahan.

POLONIUS.

Hourupäissään
Kai rakkaudesta?

OPHELIA.

En tiedä, isä,
Mut pahoin pelkään.

POLONIUS.

Mitä sanoi hän?

OPHELIA.

Hän tarttui kouristaen ranteeseni,
Siit' astui taappäin käsivarren matkan,
Ja, toinen käsi silmäin yli näin,
Hän kasvojani tarkkaan katsoi, niinkuin
Nii't' olis piirtää aikonut. Näin seiso
Hän kauan. Vihdoin, kättäni hän puisti
Ja nyökyttäin näin kolme kertaa päätään,
Niin haikeasti huokasi ja syvään,
Kuin olis ruumis rusementunut aivan
Ja henki lähtenyt. Mun sitten päästi,
Ja, pää yl' olan taappäin kääntyneenä,
Tien näkemättään löytävän hän näytti:

Ovelien silmäins' avutta hän astui
Ja loi ne minuun, kunnes katosi.

POLONIUS.

Käy, seuraa mua; kuningasta etsin.
Tää oikein rakkauden hourett' on,
Jok' omaan vimmapäisyyteensä sortuu,
Ja hurjiin töihin tahdon vie niin hyvin
Kuin moni muukin himo taivaan alta,
Mi luontoamme vaivaa. Häntä säälin. —
Ehk' olit tyly hälle viime-aikaan?

OPHELIA.

En, isäni; vaan käskystänne kirjeet
Pois lähetin ja pääsyn hältä kielsin.

POLONIUS.

Hän siit' on hulluks tullut. Kadun, ett'en
Älynnyt paremmin hänt' urkkia;
Sen leikinteoks luulin vaan ja aikeeks
Sua turmella. Tuo hiiden epäluulo!
Yht' omituista meille vanhuksille
On liioiteltu, turha luulotus
Kuin nuorisolle miettimisen puute.
Nyt kuninkahan luo: tään hälle kerron;
Enemmän kiusaa tuottais salaaminen
Kuin vihaa lemmen ilmiantaminen.
Tule.

(Menevät.)

Toinen kohtaous.

Huone linnassa.

(Kuningas, kuningatar, Rosencrantz, Gyldenstern
ja seuralaisia tulee.)

KUNINGAS.

No terve, Rosencrantz ja Gyldenstern!
Ei harras halu yksin nähdä teitä,
Apunne tarvekin se meitä vaatii
Näin jouduttamaan teitä. Tuttu teille
Hamletin muutos on; sen siksi sanon
Kun ennellään ei ole sisänäinen
Eik' ulkonainen ihminen. Mi lienee,
Pait isän kuolemata, vienyt hältä
Näin kaiken itsetuntemuksen, sit' en
Voi aavistaakaan. Pyydän teitä, herrat,
Kosk' ootte hänen kanssaan kasvaneet,
Ja yhdenikäiset ja luonteisetkin,
Ett' tänne hoviin suvaitsette jäädä
Vähäksi aikaa, häntä seurassanne
Huveihin viehtämään, ja urkkimahan
Sen verran, kuin vaan tilaisuus sen sallii,
Häll' onko joku tuntematon vaiva,
Jot' auttaa voisi, jos sen saisi tietää.

KUNINGATAR.

Hän usein teistä puhuu, hyvät herrat:
Ja, varma olen, kaht' ei ole toista
Hänelle rakkaampaa. Jos suvaitsette
Sen ystävyyden työn nyt meille tehdä,
Ett' ajan jonkun täällä vietätten,
Apuna edistäen toiveitamme,
Niin käyntinne niin teille palkitsemme,
Kuin tulee kiitollisen kuninkaan.

ROSENCRANZ.

Teill', armolliset majesteetit, on
Rajaton valta suurta tahtoanne
Enemmän käskyn muodoss' ilmoittaa
Kuin pyynnön.

GYLDENSTERN.

Kumpaistakin tottelemme,
Ja, kaikin voimin alttihina teille,
Me tarjoamme nöyräst' apuamme

Ja käskyä vaan odotamme.

KUNINGAS.

Kiitos,
Ylevä Gyldenstern ja Rosencrantz!

KUNINGATAR.

Kiitos,
Ylevä Rosencrantz ja Gyldenstern!
Ja, pyydän, poikani luo heti käykää,
Tuon muuttunehen raukan. — Joku teistä
Nuo herrat vieköön Hamlet prinssin luokse.

GYLDENSTERN.

Jumala suokoon käyntimme ja työmme
Hänelle iloksi ja avuks.

KUNINGATAR.

Amen!

(Rosencrantz, Gyldenstern ja muutamia seuralaisia lähtee.)
(Polonius tulee.)

POLONIUS.

Kuningas hyvä, lähettiläät Norjast'
On tervehinä palannehet.

KUNINGAS.

Aina
Sin' olet hyvään sanomien tuoja.

POLONIUS.

Niin, enkö? Olkaa varma, kuninkaani,
Kuin sieluni on tehtäväni pyhä
Niin Jumalaa kuin kuningasta kohtaan.
Nyt luulen, — aivoni jos yhtä tarkan
Saa vainun sukkeluuden jäljistä
Kuin ennen, — luulen, sanon, keksineeni
Hamletin hulluutehen tosi syyn.

KUNINGAS.

Se kerro, sitä kuulla haluan.

POLONIUS.

Mut lähettiläät ensin; sitten tulee
Pitojen päällisruoaks uutiseni.

KUNINGAS.

Heit' itse pyydä sisään tulemaan. —

(Polonius menee.)

Hän sanoo, armas Gertrud, keksineensä
Poikamme epävointiin syyn ja juuren.

KUNINGATAR.

Syy, varon ma, ei muu kuin isän kuolo
Ja meidän liian kiire naimisemme.

KUNINGAS.

Siit' otan selvän.

(Polonius palajaa, Voltimand ja Cornelius mukana.)

Terve, ystäväni!

No, Voltimand, mit' uutta Norjasta?

VOLTIMAND. Suotuisin vastaus terveisiin ja pyyntöön,

Kuningas oiti pani estämään

Veljensä-pojan pestaukset, jotka

Hän luuli varusteiksi Puolaa vastaan,

Mut, tarkoin tutkittuaan, huomasi, että

Ne teitä koski, herrani. Siit' äissään,

Kun vanhaa, heikkoa ja sairasta

Näin viekkaast' eksytettiin, vangitutti

Hän Fortinbrasin. Tämä heti nöyryyi,

Sai vanhukselta nuhteita ja vihdoin

Sedälleen vannoi, ett'ei enää koskaan

Hän tarttuis Tanskaa vastaa aseisiin.

Iloiten tuosta vanhus hälle antoi

Eläkkeeks kolmetuhat kruunua

Ja täyden vallan viedä Puolaa vastaan

Ne soturit, jotk' oli pestannut;
Ja pyytää, kuten täss' on selvitetty,
 (Antaen hänelle paperin.)
Ett' armost' antaisitte tämän joukon
Vapaasti käydä halki maittenne,
Sellaista vakuutta ja palkkaa vastaan,
Kuin säätää kirja tää.

KUNINGAS.

 Se mieleen meille;
Lukea tahdomme sen aikanansa,
Asiat' aatella ja vastata.
Kuitenkin, kiitos oiiva toimestanne!
Levolle menkää. Illaks tervetulleet
Pitoihin tänne!

(Voltimand ja Cornelius menevät.)

POLONIUS.

Nyt se toimi päättyi.

Mun herrani ja armollinen rouva,
Selvittää tässä, mit' on majesteetti
Ja mitä velvollisuus on, ja miksi
Yö yötä, päivä päivää, aika aikaa,
Ois päivän, yön ja ajan tuhlaamista.
Siis, kosk' on lyhyys viisauden sielu
Ja laajuus vaan sen ruumiin koristetta,
Niin olen lyhyt. Poikanne on hullu:
Ma sanon hullu; sillä mitä muuta
On hulluus, jos sen tarkoin määrittelet,
Kuin ett'et ole muuta kuin vaan hullu.
Mut olkoon.

KUNINGATAR.

Mutkat pois ja asiaan.

POLONIUS.

En käytä, rouva, mutkia, sen vannon.
Hän hullu on, se totta; totta, että
Se paha on, ja paha, että totta.
Hupainen sananväänne; mutta pois se!
En käytä mutkia. Siis myöntäkäämme,
Ett' on hän hullu. Jäljellä nyt, että
Syyn harkitsemme tähän muutokseen,
Tai oikeammin: puutokseen; näet, tuolla
Puutteellisella muutoksell' on syynsä.
Niin siihen jäämme nyt, ja se on jäännös.
Nyt aatelkaa:
On tytär mulla, — on, kosk' on hän mun —
Jok' antoi, niinkuin lapsen tulee, mulle,
Huomatkaa, tämän. Päättäkää nyt itse.

"Taivaalliselle, sieluni epäjumalalle, kauniiksi kaunistetulle
Ophelialle."

Huono sanantapa, hävytön sanantapa: "kaunistettu" on hävytön sanantapa. Alutta kuulkaa nyt. — Niin:

"Hänen komealle valkopovellensa, nämä" j.n.e.

KUNINGATAR.

Tuon onko Hamletilta saanut häh?

POLONIUS.

Ma kaikki kerron, rouva; malttakaa. —
(Lukee.)

"Epäile tähden paloa
Ja kirkkaan päivän valoa;
Totuutta valheeks luule,
Mut lempeäni kuule.

Oi, kallis Ophelia! Minulta sujuu huonosti tuo runomitta. Mulla ei ole taitoa huokauksiani mitata; vaan että sua suuresti lemmin, sinä sydämeni lemmitty, usko se. Jää hyvästi.

Ijäti sinun omasi, armahin neito, niin kauan kuin tämä ruumis elää.

Hamlet."

Tään tyttäreni näytti, niinkuin piti,
Ja lisäksi hänen kosintansa, miten
Se kävi, ajan, paikan, tavan, kaikki
Hän uskoi mulle.

KUNINGAS.

Mitä? Tyttö siihen
Suostuiko?

POLONIUS.

Mitä minust' aattelette?

KUNINGAS.

Ett' oletten te jalo, kunnon mies.

POLONIUS.

Sen näytän. Mitä luulisitte, jos
Tuon lemmenkiihkon vauhdiss' oisin nähnyt,
— Sen huomasinkin, tietkää, ennenkuin
Sen tyttö kertoi, — mitä luulisitte,
Te, armas kuningas ja kuningatar,
Jos kirjalaukkuna tai lompakkona
Ma oisin heille ollut; viihdytellyt
Vaan sydäntäni, mykkänä ja vaiti,
Ja jouten heidän tointaan katsellut?
Mit aattelisitte? Ei, suoran lausuin
Ja neuvoin nuorta neitostani näin:
"On Hamlet prinssi sulle liian suuri,
Ei käy se laatuun"; sitten häntä käskin,
Ett' erillään hän prinssin seurast' oisi
Ja lahjat kieltäis pois ja sanantuoijat.
Näin tein, ja neuvot hyväkseen hän käytti.
Mut Hamlet, hyljättynä, — lyhyesti, —
Tul' ensin synkäks, sitten syömättömäks,
Ja sitten unettomaks, sitten heikoks,
Ja sitten löyhäks, ja niin askelittain
Hulluksi noin ja vimmapäiseks, joka
Surettaa meitä kaikkia.

KUNINGAS.

Ja tuonko
Syyks luuletten?

KUNINGATAR.

Voi olla, siltä näyttää.

POLONIUS.

Niin onko käynyt milloinkaan, ma kysyn,
Ett' olen varmaan sanonut: "niin on",
Ja toisin ollut on?

KUNINGAS.

Ei, tietääkseni.

POLONIUS (osoittaen päätänsä ja kaulaansa).
Tuo tuosta eroittakaa, jos on toisin.
Ja jäljen kun vaan löydän, kyllä keksin,
Miss' salattun' on totuus, vaikka ois se
Maan uumenissa.

KUNINGAS.
Mitä tulis tehdä?

POLONIUS.
Kuin tiedätten, hän usein tuntikaudet
Käy täällä käytävässä.

KUNINGATAR.
Se on totta.

POLONIUS.
Ophelian silloin hänen luokseen päästän;
Me seinäverhon taakse kätkeymme
Ja tarkkaamme. Jos Hamlet hänt' ei lemmi
Eik' ole järjiltään siis senvuoks mennyt,
Niin virkamiehenä en pyydä olla,
Vaan auran kurkeen tartun.

KUNINGAS.
Tehdään se.

KUNINGATAR.
Mut, kas, kuin synkkänä hän käy ja lukee,
Tuo raukka, tuolla.

POLONIUS.
Pois, ma pyydän, menkää.
Het' isken häneen kiinni; — saanko luvan?

(Kuningas, kuningatar ja seuralaiset menevät.)
(Hamlet tulee lukien.)

POLONIUS.
Kuin voitte, hyvä Hamlet prinssi?

HAMLET.

Hyvin, Jumalan kiittoa.

POLONIUS.

Tunnetteko minua, hyvä prinssi?

HAMLET.

Erinomaisen hyvin. Olette kalakauppias.[3]

POLONIUS.

En suinkaan, hyvä prinssi.

HAMLET.

Sitten soisin, että olisitte niin kunniallinen mies.

POLONIUS.

Kunniallinen, niinkö, prinssi?

HAMLET. Niin, hyvä herra. Kunniallinen mies, tähän maailman aikaan, on yksi ulosvalittu kymmenestä tuhannesta.

POLONIUS.

Aivan totta, hyvä prinssi.

HAMLET. Sillä jos aurinko siittää matoja kuollessa koirassa ja, jumalana, haaskaa suutelee.[4] — Onko teillä tytärtä?

POLONIUS.

On, hyvä prinssi.

HAMLET. Älkää päästäkö häntä aurinkoon: Jumalan lahjat ovat siunausta; mutta mitä, jos tyttärenne tulisi siunattuun tilaan. — Varokaa, ystävä.

POLONIUS. Mitä tuolla tarkoitatte? — (Syrjään.) Aina vaan tytärtäni! — kuitenkin ei hän alussa tuntenut minua; sanoi minua kalakauppiaksi. Pitkälle mennyttä, pitkälle! Ja tosin minäkin nuoruudessani kärsin äärettömiä tuskia rakkauden takia, melkeinpä tuollaisia. Jos taas häntä puhuttelisin. — Mitä luette, prinssi hyvä?

HAMLET.

Sanoja, sanoja, sanoja.

POLONIUS.

Mistä asiasta on puhe, prinssi hyvä?

HAMLET.

Kenen välillä?

POLONIUS.

Tarkoitin, mistä asiasta kirjassa on puhe?

HAMLET. Parjauksista, herraseni. Tämä ilkkuva konna[5] tässä väittää, että vanhoilla miehillä on harmaa parta, että heidän kasvonsa ovat ryppyiset, että heidän silmistänsä tippuu sitkeätä rukaa ja pihkaa, ja että heillä on ylenmääräinen älyn puute ja sitä paitse sangen heikot lanteet. Vaikka nyt lujasti ja vakavasti kaiken tämän todeksi uskon, en kuitenkaan katso soveliaaksi, että sitä näin kirjaan pannaan: sillä te itse, herraseni, tulisitte yhtä vanhaksi kuin minä, jos voisitte ravun lailla käydä takaperin.

POLONIUS (syrjään). Vaikka tuo on hulluutta, on siinä kuitenkin järjestystä. — Ettekö tahdo lähteä pois täältä ilmanhengestä, hyvä prinssi!

HAMLET.

Hautaaniko?

POLONIUS. Tosiaankin, siellä on ilmanhengestä poissa. — (Syrjään.) Kuinka sattuvia joskus hänen vastauksensa ovat! — onnen lahja, joka usein hulluudelle sattuu, ja jota ei terve järki niin helposti keksi. Jätän hänet nyt, ja mietin keinoa, miten saada hänet ja tyttäreni yhtymään. — (Ääneen.) Kunnioitettu prinssi, otan nöyrimmät jäähyväiset.

HAMLET. Ette, herraseni, voi mitään minulta ottaa, jota suuremmalla mielihyvällä antaisin, paitse henkeäni, paitse henkeäni.

POLONIUS.

Hyvästi, prinssi hyvä!

HAMLET.

Noita ikäviä vanhoja narreja!

(Rosencrantz ja Gyldenstern tulevat.)

POLONIUS.

Etsitte Hamlet prinssiä; tuoss' on hän.

ROSENCRANZ (Poloniukselle).

Jumalan rauha teille, herra.

(Polonius menee)

GYLDENSTERN.

Kunnioitettava prinssi!

ROSENCRANZ.

Rakkahin prinssi!

HAMLET.

Hyvät kunnon ystäväni! Kuinka voit sinä, Gyldenstern? Ah, Rosencrantz!

Hyvät veikot, kuinka voitte?

ROSENCRANZ.

Niinkuin keskinkertaiset maan lapset ainakin.

GYLDENSTERN.

Siinä onnelliset, ett'emme ole ylen-onnelliset. Emme ole ihan

Onnettaren myssyn nyplänä.

HAMLET.

Ettekä hänen kenkäinsä anturoina?

ROSENCRANZ.

Emme kumpaakaan.

HAMLET. Tyyssijanne on siis hänen uumiensa kohdalla, tai hänen suosionsa keskipisteessä?

GYLDENSTERN.

Niin tosiaankin, me olemme hänen uskotuitaan.

HAMLET.

Salaisissa asioissa kaiketi? Aivan oikein: hän on portto. — Mitä uutta?

ROSENCRANZ.

Ei muuta, prinssi hyvä, kuin että maailma on tullut rehelliseksi.

HAMLET. Siis on tuomiopäivä tulossa; mutta uutisenne ei ole totta. Suokaa minun lähemmin tiedustella: mitä pahaa, hyvät ystävät, olette Onnettarelle tehneet, että hän teidät tänne vankilaan lähetti?

GYLDENSTERN.

Vankilaan?

HAMLET.

Tanskanmaa on vankila.

ROSENCRANZ.

Siis myöskin koko maailma.

HAMLET. Niin, ja oiva onkin, jossa on monta komeroa, karsinaa ja soppea, ja joista Tanska on pahimpia.

ROSENCRANZ.

Me emme sitä luule, prinssi hyvä.

HAMLET. No, teistä se ei siis ole vankila; sillä mitään ei ole itsessään hyvää tai pahaa, meidän luulomme vaan sen siksi tekee. Minusta se on vankila.

ROSENCRANZ.

Siihen on kunnianhimonne syynä; se on liian ahdas hengellenne.

HAMLET. Hyvä Jumala! Voisin olla pähkinäkuoreen suljettuna ja pitää itseäni äärettömäin avaruuksien valtiaana, jos ei vaan noita pahoja unia olisi olemassa.

GYLDENSTERN. Jotka unet, toden totta, ovat kunnianhimoa; sillä kunnianhimon tosi olemus on pelkkää unen varjoa.

HAMLET.

Unethan itse ovat pelkkää varjoa.

ROSENCRANZ. Epäilemättä, ja kunnianhimo on minusta niin leijuvaa ja löyhää

laatua, että se vaan on varjon varjoa.

HAMLET. Siis ovat kerjäläisemme tosi-olentoja ja hallitsijamme ja pöyhistelevät sankarimme kerjäläisten varjoja. Eikö lähdetä hoviin? Sillä minä en, totta vieköön, osaa järjellä keskustella.

ROSENCRANZ ja GYLDENSTERN.
Olemme valmiit teitä palvelemaan.

HAMLET. Ei mitään sellaista: en tahdo teitä asettaa muiden palvelijaini rinnalle; sillä, puhuakseni teille kunnian miehenä, minulla on hirvittävä saattoseura. Mutta, pysyäksemme ystävyysden sileällä tiellä, mitä teette Helsingörissä?

ROSENCRANZ.
Tulimme, prinssi hyvä, teitä tervehtimään; ei muuta asiata.

HAMLET. Minä kerjäläis-parka olen köyhä kiitoksistakin. Kiitän teitä kuitenkin, vaikka hyvät ystävät, kiitokseni, totta totisesti, eivät ole puolen penninkään arvoiset. Eikö teitä ole käsketty tänne? Tuletteko omasta halusta? Onko käyntinne vapaaehtoinen? Kas niin? Vastatkaa rehellisesti; no niin! Sanokaa!

GYLDENSTERN.
Mitä meidän pitää sanoa, prinssi hyvä?

HAMLET. No jotakin, mutta tarkoitukseen sopivata. Teitä on tänne käsketty; jotakin tunnustuksen tapaista on teidän katseessanne, jota peittämään viattomuutenne ei ole tarpeeksi kavala. Minä tiedän, että hyvä kuningas ja kuningatar ovat teitä käskeneet.

ROSENCRANZ.
Missä tarkoituksessa, prinssi hyvä?

HAMLET. Se on teidän sanottava. Mutta suokaa minun rukoilla teitä kumppanuutemme oikeuksien, nuoruutemme yksimielisyyden, uskollisen ystävyysliiton ja kaiken vieläkin kallihimman nimessä, jolla parempi puhuja voisi teitä kehoittaa; sanokaa suoraan ja vilpittömästi: onko teitä tänne käsketty vai eikö?

ROSENCRANZ.
Gyldenstern. Mitä sanotte?

HAMLET. Kas niin, nyt olen jäljillä. — Jos mua rakastatte, älkää mitään peittäkö.

GYLDENSTERN.

Prinssi hyvä, meitä on käsketty.

HAMLET. Sanon teille, minkä tähden; näin minun ennakkotietoni tekee teidän ilmoituksenne liikanaiseksi, ja vait'olo-lupauksenne kuninkaalle ja kuningattarelle ei horju hiuskarvaakaan. Olen vähässä ajassa — syytä en tiedä — kadottanut kaiken iloisuuteni, heittänyt sikseen tavalliset harjoitukseni; ja niin alakuloinen on todellakin mielentilani, että maa, tämä oiva rakennus, näyttää minusta alastomalta vuorenniemeltä; tuo juhlallinen kunniatelta, ilma, nähkääs, tuo ihana, kaareileva taivaankansi, tuo majesteetillinen, kultavalkeilla kirjailtu katto ei minusta ole muuta kuin joukko saastaisia, myrkyllisiä höyryjä. Mikä mestariteos ihminen on! kuinka ylevä järjeltään! kuinka ääretön taidoltaan! kuinka elävä ja ihmeteltävä muodoltaan ja liikunnoiltaan! toimissaan kuinka enkelin näköinen! ajatuksissaan kuinka Jumalan kaltainen! maailman kaunistus! olentojen alkukuva! Ja kuitenkin, mitä on tuo tomun ydin? Miehet ei minua huvita, ei, eikä naiset liioin, vaikka hymynne näyttää, että sitä luulette.

ROSENCRANZ.

Hyvä prinssi, minulla ei mitään sellaista mielessä ollut.

HAMLET.

Miksi sitten nauroitte, kun sanoin, ett'ei miehet minua huvita?

ROSENCRANZ. Ajattelin, prinssi hyvä, että, jos miehet teitä ei huvita, laihan muonan teiltä varmaan näyttelijät saavat: me tapasimme heidät tiellä, he ovat tulossa tänne tarjoamaan teille palvelustaan.

HAMLET. Se, joka kuninkaana näyttelee, on tervetullut; hänen majesteettinsa on saapa veronsa minulta; matkustava ritari käyttäköön miekkaansa ja kilpeänsä; rakastajan ei tarvitse ilmaiseen huokailla; leikinlaskija näytelköön osansa rauhassa loppuun; ilveilijä naurattakoon niitä, joiden sydänkalvoa kutkuttaa, ja rakastajatar purkakoon vapaasti sydämiänsä, vaikka runomitta siitä hiukan sotkeutuisikin. Mitä näyttelijöitä ne ovat?

ROSENCRANZ. Samoja, jotka teitä niin suuresti ennen huvittivat, murhenäyttelijät kaupungista.

HAMLET. Mistä syystä he kuljeksivat! Pysyväinen olopaikka olisi heille parempi sekä maineen että tulojen puolesta.

ROSENCRANZ. Luulen, että tuo keskeytys on seurauksena hiljan tapahtuneista muutoksista.[6]

HAMLET. Onko heillä vielä sama arvo kuin minun kaupungissa ollessani? Onko heillä yhtä paljon ihailijoita?

ROSENCRANZ.
Ei suinkaan ole.

HAMLET.
Mikä siihen syynä? Rupeavatko ruostumaan?

ROSENCRANZ. Ei, heidän harrastuksensa käy vanhaa tottunuttaan. Mutta, prinssi hyvä, siellä on sarjallinen lapsia, pieniä keltanokkia, jotka kirkuvat kimakammin kuin puhetapa vaatisi ja saavat palkkioksi armottomia käsientaputuksia. He nyt ovat yleisön mieleen ja morkkaavat niin noita halpoja teattereita, — joksi he niitä nimittävät, — että moni miekallinen mies pelkää hanhenkynää ja tuskin uskaltaa niihin mennä.

HAMLET. Mitä? Lapsiako? Ken heitä elättää? Millä he palkataan! Eivätkö he kauemmin tointansa jatka kuin lauluääni kestää? Eivätkö he vastaisuudessa sano, jos itse kypsyisivät halvoiksi näyttelijöiksi, — niinkuin hyvin luultava on, jos ei heidän apukeinonsa sen parempia ole, — että heidän kirjailijansa ovat tehneet heille vääryyttä, kun ovat panneet heidät omaa tulevaisuuttaan panettelemaan?

ROSENCRANZ. Todellakin, paljon on ollut tekemistä molemmin puolin; ja kansa ei pidä syntinä kiihoittaa heitä riitaan. Joku aika takaperin ei maksettu näytelmästä penniäkään, jos ei runoilija ja näyttelijä siinä toista puoluetta kolhaissut.

HAMLET.
Onko se mahdollista?

GYLDENSTERN.
Oi, siinä on paljon aivoja haaskattu.

HAMLET.

Vievätkö pojat voiton?

ROSENCRANZ.

Vievät niinkin, prinssi hyvä; Herkuleen taakkoineen lisäksi.[7]

HAMLET. Se ei ole kummaa, sillä setäni on kuninkaana Tanskassa; ja ne samat, jotka, isäni eläessä, irmastelivat häntä, maksavat nyt kaksikymmentä, neljäkymmentä, viisikymmentä, jopa satakin kultakolikkoa hänen pienoiskuvastaan. Tuhat-tulimmaista! siinä on jotakin yliluonnollista, jos vaan järkeisoppi saisi siitä selvän.

(Torvien toivotuksia näyttämön ulkopuolella.)

GYLDENSTERN.

Tuossa tulevat näyttelijät.

HAMLET. Hyvät herrat, terve tultuanne Helsingöriin! Kätenne! Kas niin! Ulkonaiset temput ja juhlamenot ovat tervehtiessä välttämättömät. Suokaa minun tällä lailla tervehtiä teitä, jotta käytökseni näyttelijöitä kohtaan — jonka, tietäkää se, pitää ulkonaisesti näyttää kauniilta — ei olisi enemmän kohteliaan näköistä kuin teitä kohtaan. Terve tultuanne! Mutta isä-setäni ja äiti-tätini ovat väärässä.

GYLDENSTERN.

Minkä suhteen, prinssi hyvä?

HAMLET. Minä olen hullu vaan luodepohjan aikana; kun tuuli on etelässä, voin erottaa haukan haikarasta.

(Polonius palajaa.)

POLONIUS.

Oloista onnea, hyvät herrat!

HAMLET. Kuulkaa, Gyldenstern; — ja te myös; — kummallekin korvalle kuulija: tuo suuri imulapsi, jonka tuossa näette, ei ole vielä päässyt kapalostaan.

ROSENCRANZ. Hän on ehkä siihen toistamiseen joutunut, sillä vanhain ihmisten sanotaan tulevan lapsiksi uudestaan.

HAMLET.

Ennustan, että hän tulee minulle kertomaan näyttelijöistä; huomatkaa! —
Aivan oikein, herraseni:[8] maanantai-aamuna, ihan niin.

POLONIUS.

Hyvä herra, minä tiedän uutisia.

HAMLET.

Hyvä herra, minä tiedän uutisia. Kun Roscius oli näyttelijänä
Roomassa, —

POLONIUS.

Näyttelijät ovat tulleet, prinssi hyvä.

HAMLET.

Lorua!

POLONIUS.

Kunniani sanalla. —

HAMLET.

"Ja kukin tuli aasillaan". —

POLONIUS. Parhaimpia näyttelijöitä maailmassa, olkoon kysymyksessä
murhenäytelmä, huvinäytelmä, paimennäytelmä, historiallinen näytelmä,
paimen-ilveily, historiallinen paimennäytelmä, historiallinen murhenäytelmä tai
historiallis-paimenellinen murhe-ilveily, jakaumaton toiminta tai rajoittumaton
runous; Seneca ei ole liian vaikea eikä Plautus liian helppo. Kirjoitettuja osia
toimittamaan sekä omasta päästään laskettelemaan ovat he ainoat laatuansa.

HAMLET.

"Oi, Jephtha, tuomar' Israelin", mik' aarre sulla oli!

POLONIUS.

Mikä aarre oli hällä, prinssi hyvä?

HAMLET.

No niin:

"Ei muuta kuin kaunis tytär vaan,

Jota lempi hän kaikella innollaan."

POLONIUS (Syrjään).
Aina vaan tytärtäni!

HAMLET.
Enkö ole oikeassa, vanha Jephta?

POLONIUS. Jos minua Jephtaksi sanotte, niin on minulla tytär, jota lemmin
kaikella innolla.

HAMLET.
Ei, se ei seuraa.

POLONIUS.
Mitä sitten seuraa, prinssi hyvä?

HAMLET.
Niin:

"Se tiedoss' on
Vaan kohtalon,"

ja sitten, kuten tiedätte:

"Se kävi niin,
Kuin arveltiin;" —

joululaulun ensimmäinen värsy selvittää asian lähemmin; sillä kas, tuossa tulevat
hauskuttajani.

(Neljä tai viisi näyttelijää tulee.)

Terve tultuanne, hyvät herrat; terve tultuanne, kaikki! — Hupaista nähdä sinut
terveenä: — terve tultuanne, hyvät ystävät! — Kah, sinä vanha ystävä! Oi,
kuinka kasvosi ovat karvoittuneet siitä, kun viimeksi sinut näin: tuletko tänne
Tanskaan minulle partaasi päristelemään? — O, armas neitoni ja haltijani![9]
Olette, totta maarin, neitsyikäiseni, sitten kun teidät viimeksi näin, lähestynyt
taivasta kokonaisen kengänkoron mitan. Suokoon Jumala, ett'ei äänenne olisi,
kelpaamattoman kultarahan lailla, kimeyttänsä kadottanut. Olette kaikki

tervetulleet, hyvät herrat. Tahdomme, niinkuin Ranskan haukkamiehet, äkkipäätä hyökätä kaikkeen, mitä näemme: heti joku puhe. Kas niin! antakaa meille näyte taidostanne; niin, innokas puhe!

ENS. NÄYTTELIJÄ.

Mikä puhe, herra prinssi?

HAMLET. Kuulin sinun kerran lausuvan minulle puheen, mutta sitä ei näyttämöllä esitetty koskaan tai, jos niin tapahtui, korkeintaan kerran, sillä kappale, muistaakseni, ei miellyttänyt[10] suurta yleisöä: se oli niinkuin rahvaalle sammenmäti. Mutta minun mielestäni ja muiden, jotka tämmöisiä asioita ymmärtävät paljon paremmin kuin minä, oli se erinomainen kappale, toimintaan katsoen hyvin järjestetty ja yhtä suurella maltilla kuin taidolla tehty. Muistan jonkun sanoneen, ett'ei ollut värsyissä tarpeeksi kirpelyyttä tekemään sisällystä maukkaaksi, eikä mitään repäisevää esitystavassa, joka olisi tekijän intohimoa ilmoittanut, vaan hän sanoi sen olevan vilpittömyyttä laatua, yhtä raitista kuin suloista, ja paljon, paljon enemmän kaunista kuin kaunistettua. Yksi puhe siinä erittäin minua miellytti: se oli Aeneaan kertomus Didolle, vallankin se kohta, jossa hän puhuu Priamon murhasta. Jos se vielä on muistossanne, niin aloittakaa tästä säkeestä: — annas olla, annas olla: —

"Tuo julma Pyrrho, jalopeuran lailla",
— ei, niin se ei ole; — Pyrrholla se alkaa: —
"Tuo julma Pyrrho, — jonka asu, musta
Kuin hänen hankkeensa, on kuin se yö,
Jona hän lymyi tuohon turman hepoon, —
Nyt tahrinunna hirmu-heraldiikall'
On synkän muotonsa; hän pääst' on jalkaan
Punainen aivan, julmaks kaunistettu
Isien, äitein, tytärten ja poikain
Verillä, jotka kuivaa kadun paahde,
Kamalan, synkän loiston luoden tuohon
Kirottuun murhaan. Raivost' innostuen
Ja kuumuudesta ja noin peitettynä
Hurmeella hyytyneellä, silmät hehkuin
Kuin kekäleet, tuo pirullinen Pyrrho
Nyt vanhaa, kunnon Priamota etsii", —
Niin, jatkakaa te.

POLONIUS.

Saakeli soikoon, oivasti lausuttu; hyvällä painolla ja kelpo aistilla.

ENS. NÄYTTELIJÄ.

"Ja tapaa hänet, kun hän kreikkalaisiin
Raukeena hyökkää; ukon vanha miekka,
Kavaltain kättä, jääpi mihin putoo,
Ja käskyä ei kuule. Heikompaansa
Nyt Pyrrho riehuin karkaa, kaukaa tähtää;
Mut julman miekan suhinasta kaatuu
Jo vanhus hermoton. Sen iskun tuntee
Eloton Ilium; hehkuvaisen päänsä
Se maahan laskee hirmu-ryskinällä,
Mi Pyrrhon korvat hurmaa: katso! miekka,
Mi kunnon Priamon lumipäätä kohti
Jo iski, ilmaan tarttuvan nyt näyttää;
Kuin hirmupatsas Pyrrho siinä seisoo
Ja, horjuin tahdon välillä ja teon,
Ei mitään tee.

Mut niinkuin usein myrskyn edellä
Hiljaista laivaass' on, ei liiku pilvet.
Ei puhu tuulet, maa on vait kuin hauta,
Kun äkist' ukon-ilma jyrinällä
Repäisee pilvet halki: niin myös Pyrrhon
Herättää kosto taineesta taas toimiin.
Vasara Kyklopin ei iskenyt
Ikuiseks tehtyyn Marsin rautapaitaan
Niin armottomasti, kuin Priamoon
Nyt Pyrrhon hurmehinen miekka iski.
Hyi! Onnetar, sa portto! Jumalat,
Neuvoihin tulkaa, valta hältä viekää;
Pyörästään kehät, puolat särkekää
Ja vierittäkää kappi taivaast' alas
Syvimpään helvettiin!"

POLONIUS.

Se on liian pitkä.

HAMLET. Se annetaan parranajajan käsiin samassa kuin teidän partanne. —

Jatka, ole hyvä, — hänelle pitää olla hullutuksia ja rivoja juttuja, muuten hän nukkuu. — Jatka, joudu Hekubaan.

ENS. NÄYTTELIJÄ.

"Oi, surkeutta!

Kas, kuinka homsuisena kuningatar" —

HAMLET.

Homsuinen kuningatar?

POLONIUS.

Se on hyvä; homsuinen kuningatar on hyvä.

ENS. NÄYTTELIJÄ.

"Nyt avojaloin juoksee, liekkejä

Uhaten kyyneleillään; riepu päässä,

Miss' äsken virve hehkui; hamehena

Lakana, pelon kiirehissä saatu,

Mi heikot, tuskain syömät lanteet peittää.

Ken tuon ois nähnyt, myrkkykielin tehnyt

Ois valtarikost' Onnetarta vastaan.

Jos hänet itse jumalat ois nähneet,

Kun ilkkuvan hän Pyrrhon näki paloiks

Repivän hänen puolisonsa ruumiin,

Niin, — jos heit' onni kuolevaisten koskee, —

Ois vaimon huikaiseva koston-huuto

Palavat taivaan silmät kastellut

Ja herättänyt säälin jumalissa."

POLONIUS. Kas vain, eikö hänen kasvonsa muutu ja silmät vety! — Minä pyydän, lopeta.

HAMLET. Se käy hyvin; ensi tilassa saat loput minulle lausua. — Hyvä herra, toimittakaa näyttelijöille kelpo hoito. Kuulettenko, käskekää, että heitä pidetään hyvin, sillä he ovat aikakauden yhteenveto, sen lyhyt kronikka. Kuoltuanne olisi huono hautakirjoitus teille parempi kuin eläissänne paha maine heidän luonaan.

POLONIUS.

Hyvä prinssi, tahdon heitä kohdella heidän ansionsa mukaan.

HAMLET. Tuhat tulimmaista, mies, paljon paremmin! Jos jokaista kohdeltaisiin ansion mukaan, kuka silloin selkäsaunasta pääsisi? Kohdelkaa heitä heidän arvonsa ja maineensa mukaan; jota vähemmän he ansaitsevat, sitä suuremman ansion te saatte hyvydestänne. — Viekkä heidät sisään.

POLONIUS.

Tulkaa, hyvät herrat.

HAMLET.

Seuratkaa häntä, hyvät ystävät. Huomenna näytellään näytelmä. —

(Polonius menee, näyttelijät mukana, paitse ensimmäinen.)

Kuulkaa, vanha ystävä, osaatteko näytellä Gonzagon murhaa?

ENS. NÄYTTELIJÄ.

Osaamme, prinssi hyvä.

HAMLET. Huomen-illalla pitää sitä näyteltämän. Voitte kai, hätätilassa, oppia kaksitoista- tai kuusitoistasäkeisen puheen, jonka minä aion kirjoittaa ja sovittaa kappaleeseen, voittehan?

ENS. NÄYTTELIJÄ.

Voin, prinssi hyvä.

HAMLET.

Hyvä; seuratkaa tuota herraa ja varokaa, ett'ette pilkkaa häntä. —
(Ensimmäinen näyttelijä menee.) Hyvät ystävät, (Rosencrantzille ja Gyldensternille.) hyvästi iltaan asti; terve tultuanne Helsingöriin!

ROSENCRANZ ja GYLDENSTERN.

Armollinen prinssi! —

HAMLET.

Jumalan haltuun! —

(Rosencrantz ja Gyldenstern menevät.)

Nyt ma olen yksin.

Oi, konnaa minua ja halpaa orjaa!

Tuo näyttelijä, eikö kummaa, pelkkään
Haaveesen, intohimon unikuvaan
Niin kuvituksens' saattoi kiinnittää,
Ett' aivan kalvaiks tunne kasvot muutti,
Toi vedet silmiin, muotoon hämmästyksen,
Masenti äänen, kaikki hengenvoimat
Sovitti aineen mukaan; ja tuon kaiken
Vaan tyhjän vuoks! Hekuban vuoks! Mit' oli
Hekuba hälle tai hän Hekuballe,
Ett' itkis häntä? Mitäpä, jos hällä
Ne syyt ja vihjat vimmaan ois kuin mulla?
Upottais näyttämön hän kyyneleillään,
Kauhuillaan kaikkein korvat särkis, hulluks
Sais syyllisen ja hurmais viattoman,
Peloittais tietämättömän ja veisi
Näön ja kuulon voimat ihmisiltä.
Mut minä,
Haluton, veltto konna, tässä houraan,
Kuin haaveksija tylsänä, ja sanaa,
En sanaa hiisku hyväks kuninkaan,
Jolt' omaisuus ja kallis henki häijyst'
On ryöstetty. Ma pelkuriko olen?
Ken konnaks mua sanoo? kalloon iskee?
Partaani nytkii, silmiini sen sylkee?
Nenääni näppii? valheen kurkkuuni
Ain' asti keuhkoon paiskaa? Ken sen tekee?
Haa!
Hiis olkoon! niellä saan sen. Oikein! Mulla
On kyyhkyn maksa, sappi multa puuttuu,
Mi karvaaks tekis sorron; muuten aikaa
Tuon orjan haaskall' öisin syöttänyt
Kaikk' ilman korpit. Rietas verikoira!
Kavala, häijy, julma, irstas konna!
Oi, kostoa!
Mua aasia! Mik' uljuus, että minä,
Tuon murhatun, tuon armaan isän poika,
Jot' ajaa koston helvetit ja taivaat,
Kuin portto sanoiks sydäntäni puran
Ja kiroan ja noidun, niinkuin homsu,

Kuin kyökkipiika!
Hyi! Työhön, aivot! Kuullut olen, että,
Kun syynalaiset näkee näytelmän,
Tuo kuvaamisen tenhovoima heihin
Niin koskee, että heti rikoksensa
He tunnustavat; murha, vaikk'ei ääntä
Sill' ole, puhuu ihmeellistä kieltä.
Isäni murhan kaltahista jotain
Nyt näyttelijäin pitää näytellä
Mun sedälleni; katsettaan ma tarkkaan,
Sydäntä järkytän: jos säikähtää hän,
Niin tiedän tieni. Haamu, jonka näin,
Voi olla piru: piru pukeutua
Voi sorjaan muotoon; niin, ja ehkä käyttää
Hän synkkää mieltäni ja heikkouttani, —
Kosk' omans' ovat moiset luonteet hälle,
Minulle turmioksi. Paremman
Perusteen tahdon: näytelmällä tiedän
Kuninkaan omantunnon ansaan viedä.

(Menee.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Huone linnassa.

(Kuningas, kuningatar, Polonius, Ophelia,
Rosencrantz ja Gyldenstern tulevat.)

KUNINGAS.

Ja ettekö te minkään juonen kautta
Syyt' urkkia voi tuohon sekasortoon,
Mi hurjaks, vaaralliseksi raivoks yltyin
Elämän rauhan hältä raatelee?

ROSENCRANZ.

Hän myöntää hämmennystä tuntevansa,
Mut syyt' ei lainkaan tahdo sanoa.

GYLDENSTERN.

Eik' ollut helppo häntä tutkistella;
Hän tekohullun viekkaudella pakoon
Vaan luiskahti, kun taudin tosikantaa
Me tiedustimme.

KUNINGAS.

Hyvin kohteliko
Hän teitä?

ROSENCRANZ.

Täyden ylimyksen lailla..

GYLDENSTERN.

Mut paljon pakoittaa hän koitti mieltään.

ROSENCRANZ.

Hän säästän kyseli, mut kysymyksiin
Auliisti aivan vastas.

KUNINGATAR.

Koitittenko
Esittää hälle jotain huvitusta?

ROSENCRANZ.

Niin, jalo rouva, sattumalta tiellä
Näyttelijöitä tapasimme; hälle
Sen kerroimme, ja jonkun ilon näytti
Se hälle tuottavan. He hoviss' ovat,
Ja, niinkuin luulen, käsky heili' on näyttää
Tän' iltana jo hälle.

POLONIUS.

Aivan oikein;
Ja näytäntöön mun kauttani hän kutsuu
Molemmat teidän majesteettinne.

KUNINGAS.

Halusta aivan; sangen hauskaa mulle,
Ett' on hän sillä päällä. Hyvät herrat,
Hänt' yhä vietelkää ja kiihoitelkaa
Huveihin moisiin.

ROSENCRANZ.

Kyllä, majesteetti.

(Rosencrantz ja Gyldenstern menevät.)

KUNINGAS.

Sinäkin, rakas Gertrud, jätä meidät.
Me salaa laitoimme, ett' tänne Hamlet
Nyt tulee ja, kuin sattumalta, täällä
Ophelian kohtaa, — Minä ja Polonius, —

Vakoojat lailliset, — niin asetumme,
Ett', itse näkymättä, kaikki näemme
Ja päättää voimme heidän yhdynnästään
Ja siitä, miten Hamlet käyttäytyy,
Tuo lemmentuskako se häntä vaivaa
Vai mikä.

KUNINGATAR.

Olen kuuliainen. Mutta
Mit', Ophelia, sinuun tulee, toivon,
Ett' ihanuutes on se armas aihe,
Mi Hamletia hurmaa; toivon myöskin,
Ett' avus hänet järjilleen taas saattaa,
Molempain kunniaks.

OPHELIA.

Sit' itse toivon.

(Kuningatar menee.)

POLONIUS.

Kävele tääll', Ophelia! — Nyt piiloon,
Jos suvaitsette. — (Ophelialle.)

Lue tuota kirjaa;

Sen varjoll' yksin-olosi sä peität. —
Siit' usein soimataan, — ja liian usein
Se nähdään, — että hurskaall' olennolla
Ja hartahalla muodoll' itse pirun
Makeaks teemme.

KUNINGAS.

Liiaksikin totta!

Se puhe tuimast' omaantuntoon sattui!
Ruseella kaunistettu porton poski
Ei, keinoon katsoin, häijymp' ole kuin
Makeitten sanain suhteen minun työni.
Voi, taakkaa raskasta!

POLONIUS.

Hän tulee; piiloon, herra kuningas.

(Kuningas ja Polonius poistuvat.)

(Hamlet tulee.)

HAMLET.

Ollako vai ei olla, siinä pulma:
Jalompaa onko hengen kärsiä
Kaikk' inhan onnen iskut sekä nuolet
Vai käydä miekkaan tuskain merta vastaan,
Lopettain kaikki? — Kuolla, — nukkua,
Ei muuta; — luulla, uness' että päättyy
Tuhannet kiusat nuo ja sieluntuskat,
Nuo lihan perinnöt, — se loppu hartaast'
Ois halattava. Kuolla, nukkua: —
Nukkua! kenties uneksia? — siinä
Se vastus. Millaiset lie unet kuolon,
Kun poiss' on maalliset nuo ahdistukset,
Se arveluttaa. Ja nuo arvelukset
Ne elon kurjuutta niin pitkittävät.
Ken kärsis ajan ilkkua ja vitsaa,
Hylätyn lemmen tuskaa, korskan pilkkaa,
Vääryyttä sortajan, lain väännelystä,
Virastolt' ylpeitä ja potkuja,
Joit' ansiokkaat epatoilta saavat,
Jos puukon tutkaimella suoran tehdä
Vois elämästään? Ken nuo haitat kärsis
Ja hikois, voihkais elon kuorman alla,
Jos pelko, mitä tulee kuolon maassa, —
Tuoss' salatussa, jost' ei matkamiesi
Palaja ykskään, — niin ei huumais mieltä,
Ett' ennen kärsimme nää tietyt vaivat,
Kuin uusiin riennämme, joit' emme tunne?
Näin pelkureiks meit' omatunto saattaa,
Ja päätöksemme luonnonraittiin muodon
Mietinnän kalvas karva sairaaks muuttaa,
Ja innokkaat ja ytimekkäät hankkeet
Uraltaan luistavat tuost' arvelusta
Ja teon nimen kadottavat. — Vaiti!

Ihana Ophelia! — Nainen, sulje
Rukouksiisi rikokseni kaikki.

OPHELIA.
Kuin voitte, prinssi, monest' ajasta?

HAMLET.
Nöyrästi kiitän; hyvin, hyvin, hyvin.

OPHELIA.
Sain muistoja ma teiltä, prinssi hyvä,
Jotk' aikeess' olin aikaa teille jättää;
Ne ottakaa, ma pyydän.

HAMLET.
En, en suinkaan;
En koskaan teille mitään antanut.

OPHELIA.
Kyll' annoitte, sen hyvin muistanette,
Ja lisäksi sanoilla niin viehkeill', että
Niist' arvo lahjan karttui; pois ne viekää,
On tuoksu niistä mennyt; rikkaat lahjat,
Jalolle luontehelle köyhiks muuttuu,
Kun rakkautta antajalta puuttuu.
Kas, tuossa, hyvä prinssi.

HAMLET.
Ha, ha, oletteko siveä?

OPHELIA.
Prinssi!

HAMLET.
Oletteko kaunis?

OPHELIA.
Mitä tarkoitatte, prinssi?

HAMLET. Jos olette siveä ja kaunis, niin älkää salliko siveytenne seurustella

kauneutenne kanssa.

OPHELIA.

Voiko, prinssi hyvä, kauneudella olla parempaa seuraa kuin siveys?

HAMLET. Voi hyvinkin, sillä kauneuden voima voi pikemmin tehdä siveyden parittajaksi, kuin siveyden valta voi tehdä kauneuden kuvakseen. Tuo kuului muinoin hiukan oudolta, mutta nykyaika näyttää sen todeksi. Minä rakastin teitä muinoin.

OPHELIA.

Niin tosiaan, prinssi hyvä, mun saitte sitä uskomaan.

HAMLET. Teidän ei olisi pitänyt uskoa minua; hyviä tapoja ei saa niin istutetuksi vanhaan varteemme, ett'ei tuosta jäisi makua. En rakastanut teitä.

OPHELIA.

Sitä enemmän petyin.

HAMLET. Mene luostariin sinä. Miksi syntisiä sinä ilmoille saattaisit? Itse minä olen jokseenkin siveä; kuitenkin voisin itseäni syyttää töistä semmoisista, jotta paras olisi, ett'ei äitini olisi minua synnyttänyt. Olen hyvin ylpeä, kostonhalukas, kunnianhimoinen; enemmän on rikoksia viittaustani odottamassa kuin minulla ajatuksia niitä keksimään, kuvausvoimaa niitä muodostamaan tai aikaa niitä toimeen panemaan. Miksi tällaiset veijarit kuin minä maan ja taivaan välillä matelevat? Me olemme aika konnia kaikki; älä ketään meistä usko. Mene luostariin! Missä on isänne?

OPHELIA.

Kotona, prinssi hyvä.

HAMLET. Sulkekaa ovet hänen jälkeensä, ettei hän muualla kuin talossaan hupsuna liiku. Hyvästi!

OPHELIA.

Oi, auttakaa häntä, armahat jumalat!

HAMLET. Jos naimisiin menet, niin annan sinulle myötäjäisiksi tämän kirouksen: ollos niin puhdas kuin lumi, niin kirkas kuin jää, et kuitenkaan välttä parjausta. Mene luostariin, mene! Hyvästi. Tai jos kaikin mokomin naimisiin

tahdot mennä, niin ota hupsu; sillä järkimiehet tietävät liian hyvin, mitä hirviöitä heistä teette. Mene luostariin, mene ja heti! Hyvästi!

OPHELIA.

Oi, taivahan vallat, saattakaa hänet entiselleen!

HAMLET. Tunnen myöskin maalaustaitonne, aivan hyvin. Jumala on teille kasvot luonut, ja itse teette itsellenne toiset. Te keikutte, te sipsutatte, te sopotatte, puhutte herjanimillä Jumalan luoduista, ja keimailemistanne luulottelette viattomuudeksi. Niin, niin; minä olen siitä kylläni saanut; se on minut hulluksi tehnyt. Emme, sanon minä, enää lainkaan naimisia kaipaa: ne, jotka jo naineet ovat, jääkööt eloon, kaikki paitse yksi; loput olkoot mitä ovat. Mene luostariin, mene!

(Menee.)

OPHELIA.

Mik' oiva henki tuossa pirstaleina!
Hovikon silmä, viisaan kieli, urhon kalpa,
Tään kauniin vallan kukoistus ja toive,
Tapojen peili, taidon esikuva,
Ihanteen ihanne, ja kaikk' on mennyt!
Ja minä, naisist' onnettomin, kurjin,
Jok' imin noiden lemmenvalain mettä,
Näen, kuin tuo valtava ja jalo järki
Rämisten soi kuin soinnuttomat kellot;
Näen, kuinka hulluus raataa kukkean
Nuoruuden kauniin muodon. Voi mua vaan,
Mit' olen nähnyt ja nyt nähdä saan!

(Kuningas ja Polonius palajavat.)

KUNINGAS.

Vai lempi! Ei, se häll' ei mieless' ole;
Ja puhe, vaikka hiukan muodotonta,
Ei hulluudelta tunnu. Häll' on jotain,
Jot' alakuloisuudessaan hän hautoo;
Ja sikiö, näin siitetty, ma pelkään,
Voi tulla turmioks. Sit' estääkseni

Tään reippaan panen päätöksen nyt toimeen:
Koht' Englantiin hän menköön vaatimaan
Sen veron, jot' on laiminlyöty maksaa.
Kentiesi meri-ilma, vieraat maat
Ja vaihtelevat esineet vois poistaa
Tuon sydänt' ahdistavan, oudon aiheen,
Jot' aivoissaan hän hautelee, näin tullen
Vieraaksi itselleen. Mit' arvelette?

POLONIUS.

Se hyvää tekee; mutta luulen sentään,
Ett' alkuna ja syynä noihin tuskiin
Hylätty lempi on. — No, Ophelia!
Sanoja prinssin älä turhaan kerro;
Kuulimme kaikki. — Tehkää tahtonne;
Mut antakaa, jos hyväks näette, äidin
Näytelmän jälkeen kahden kesken hältä
Nuo huolet urkkia ja peittämättä
Käsiksi käydä; minä, jos sen suotte,
Asetun tuota kuulemaan. Jos äiti
Ei selvää saa, niin lähettäkää hänet
Pois Englantiin, tai pankaa lukon taakse,
Min parhaaks näette.

KUNINGAS.

Sen ma teen. Ei saa
Vapaina hullut prinssit vaeltaa.

(Menevät.)

Toinen kohta.

Sali linnassa.

(Hamlet ja muutamia näyttelijöitä tulee.)

HAMLET. Lausukaa olkaa niin hyvä, tämä puhe, niinkuin minä sen teille
lausuin, sujuvalla kielellä; mutta jos sitä kangerratte, niinkuin moni meidän
näyttelijöistä, niin kuulisin yhtä hyvin palovartijan värsyjäni huutavan. Älkää
myöskään ilmaa liiaksi käsillänne hosuko, näin, tällä tavalla; vaan tehkää kaikki

siivosti; sillä itse intohimonkin virrassa, hyrskyssä ja, niin sanoakseni, pyörteessä pitää teidän osottaa ja noudattaa kohtuutta, joka tekee sen miellyttäväksi. Oi, sydäntäni vihlaisee, kun kuulen tuollaisen kömpelön, paksutukkaisen kolhon repivän himonsa kappaleiksi, ihanpa ryysyiksi, halkaistakseen alhaisen korvia, joka, suurimmaksi osaksi, ei muuta ymmärrä kuin hullutuksia ja melua. Sellaiselle suurisuiselle pöyhkärille soisin kelpo löylytyksen; hän on hirviötä hirveämpi. Sellaista välttäkää, ma pyydän.

ENS. NÄYTTELIJÄ.

Siitä olkaa varma, prinssi.

HAMLET. Mutta älkää liian laimeakaan olko, vaan ottakaa oma ymmärryksenne johtajaksi. Sovittakaa sanat toimintaan ja toiminta sanoihin, tarkasti vaarinottaen, ett'ette poikkea luonnollisesta kohtuudesta; sillä kaikki sellainen liioitteleminen on vastoin näytelmän tarkoitusta, jonka tehtävänä aluin on ollut ja vieläkin on pitää ikäänkuin kuvastinta luonnolle, näyttää hyvyydelle sen omat piirteet, pahuudelle sen oma kuva ja itse aikakaudelle ja ajan ruumiille sen oma muoto ja luonto. Jos tätä nyt liioitellaan tai laimeasti esitellään, niin saattaa tuo kyllä oppimattomissa herättää naurua, mutta järki-ihmistä se vaan suututtaa; ja yhden ainoan järkimiehen moitteen pitää teille olla suurempi arvoinen kuin huoneen täysi noita toisia. Oi, niitä on näyttelijöitä, joiden itse olen nähnyt näyttelevän, — ja kuullut muiden heitä kiittävän, oikein ylistämällä, — joilla, pilkkaamatta puhuen, ei ollut kristityn puhetapaa eikä kristityn eikä pakanan eikä ihmisen käyntiä, vaan jotka rehentelivät ja ärjyivät niin, että luulin jonkun luonnon oppipojan ihmisiä tehneen, ja hutiloimalla lisäksi; niin inhottavasti he ihmisyyttä osottelivat.

ENS. NÄYTTELIJÄ.

Toivon, että meillä tuo on jokseenkin poistettu.

HAMLET. Oi, poistakaa se kokonaan. Ja älkää salliko niiden, jotka narreina näyttelevät, puhua enemmän, kuin mitä heidän osaansa kuuluu; sillä heidän joukossaan on sellaisia, jotka itse nauravat saadakseen joukon tyhmiä katselijoita myöskin nauramaan, vaikka, samaan aikaan, joku tärkeä kohta kappaleessa olisi huomioon otettava. Tuo on hävytöntä ja osottaa aivan surkuteltavaa kunnianhimoa siinä narrissa, joka niin tekee. Menkää, laittakaa itsenne valmiiksi.

(Näyttelijät menevät.)

(Polonius, Rosencrantz ja Gyldenstern tulevat.)

No, herraseni, tahtooko kuningas kuulla tätä kyhäystä.

POLONIUS.

Tahtoo, ja kuningatar myös, ja heti nyt.

HAMLET.

Käskekää näyttelijöitä joutumaan.

(Polonius menee.)

Ehkä tekin molemmat tahtoisitte heitä jouduttaa.

ROSENCRANZ ja GYLDENSTERN.

Kyllä, herra prinssi.

(Rosencrantz ja Gyldenstern menevät.)

HAMLET.

Horatio! Hoi!

(Horatio tulee.)

HORATIO.

Täss' olen, altis palvelukseenne.

HAMLET.

Horatio, sin' olet kelpo mies,
Sun vertaistas en ole löynnyt toista.

HORATIO.

Oi, prinssi hyvä, —

HAMLET.

Min' en imartele;
Mit' ylennystä toivoisin ma sulta,
Jonk' ainoa on tulo hilpeytesi.
Mill' elannon ja vaatteet vaivoin hankit?
Miks köyhää mairisin? Ei, nuoleskelkoon
Makea kieli tyhmää koreutta,
Ja norjiks käykööt polven saranat,

Miss' auttaa kumarrus. Siit' aikain, kuules,
Kun kallis sieluni sai ehdonvallan
Ja arvostaa voi ihmisiä, määräs
Sun omakseen se; sillä näytät siltä,
Kuin, kaiken puutteessa, et mitään puuttuis,
Ja onnen suosiot ja kompat vastaan
Samalla mielell' otat. Autuaita
Ne, joiden pää ja sydän niin on yhtä,
Ett'eivät, onnen pillinä, sit' ääntä
Soi, jota soitetaan. Mies anna mulle,
Jok' ei oo himon orja, hänet suljen
Sydämeni sydänkotaan, niinkuin sinut,
Sydämen' sydämmeen. — Jo kyllin tätä. —
Illalla kuninkaalle näytellään;
Yks kohta näytelmässä muistuttaa
Mit' isäni kuolemasta kerroin sulle;
Kun tulee tämä kohta, pyydän että
Kaikella sielus tarmolla sa tarkkaat
Mun setääni. Jos tuossa kohdass' ei
Salattu rikos loukostansa lähde,
Niin on se henki hornan, minkä näimme,
Ja minun mielikuvani niin mustat
Kuin tuonen sepän ahjo. Tarkoin tarkkaa;
Minäkin häneen naulaan silmäni,
Yhdessä sitten huomioitamme
Me vertaamme.

HORATIO.

Hyv' on. Jos näyteltäissä
Hän varkain peittää vähääkään ja pakoon
Näin luikahtaa, niin varkauden maksan.

HAMLET.

Jo tullaan. Hupsuks ruveta taas täytyy.
Valitse paikka.

(Tanskalainen marssi. Torven toivotuksia.)

(Kuningas, kuningatar, Polonius, Ophelia, Rosencrantz,

Gyldenstern ynnä muita tulee.)

KUNINGAS.

Kuinka voi Hamlet serkkumme?

HAMLET. Oivasti, todellakin; kameleontin pöydässä herkuttelen: syön ilmaa, lupauksilla lihotettua. Niin ette voi salvokukkoja syöttää.

KUNINGAS.

Se vastaus ei kuulu minuun, Hamlet; nuo sanat eivät ole minun.

HAMLET. Eikä minunkaan enää. — (Poloniukselle.) Hyvä herra, näyttelittehän kerran yliopistossa, niinhän?

POLONIUS.

Niin, prinssi hyvä; ja hyvänä näyttelijänä minua pidettiin.

HAMLET.

Ja kenen osaa te toimititte?

POLONIUS.

Julius Caesarin osaa; sain surmani Capitoliossa;
Bruto minut tappoi.

HAMLET.

Ruton työtä tappaa tuollaista kapitoljusta. —
Ovatko näyttelijät valmiit?

POLONIUS.

Ovat, prinssi hyvä; odottavat vaan käskyänne.

KUNINGATAR.

Tule tänne, hyvä Hamlet, minun luokseni istumaan.

HAMLET.

Ei, äiti hyvä, tämä rauta vetää enemmän.

POLONIUS (Kuninkaalle).

Hoo! huomaitteko sitä?

HAMLET.

Saanko maata helmassanne, neiti?

(Istuutuu Ophelian jalkain juureen.)

OPHELIA.

Ette, prinssi.

HAMLET.

Pää helmassanne, tarkoitan?

OPHELIA.

Saatte, prinssi.

HAMLET.

Ajattelitteko minun tarkoittaneen sopimattomia?

OPHELIA.

En ajatellut mitään.

HAMLET.

Ihana ajatus maata tyttösen jalkain juuressa.

OPHELIA.

Mitä, prinssi?

HAMLET.

Ei mitään.

OPHELIA.

Olette hupainen, prinssi hyvä.

HAMLET.

Ken? Minäkö?

OPHELIA.

Niin, prinssi hyvä.

HAMLET. Herrainen aika, vallan verraton leikinlaskija! Mitä muuta ihminen voisi kuin olla hupainen? Sillä katsokaas, kuinka iloiselta äitini näyttää, eikä ole

kahta tuntia siitä, kun isäni kuoli.

OPHELIA.

On, prinssi hyvä, siitä on kaksi kertaa kaksi kuukautta.

HAMLET. Niinkö paljon? No, piru sitten enää mustissa käyköön; minä tahdon sopuliturkin. Oi, taivahan vallat! Kaksi kuukautta jo kuolleen, eikä vielä unohtunut! Sittenhän voi toivoa, että suuren miehen muisto elää puoli vuotta hänen kuoltuansa; mutta kirkkoja, maarin, hänen rakentaa täytyy, muuten häntä ei ajatella enempää kuin keppihevosta, jonka hautakirjoituksena on:

Ah, voi! ah, voi!

Jo keppihepo unohtui![11]

(Torven toivotuksia. Elenäytelmä.)

[Muudan kuningas ja muudan kuningatar astuvat esiin, sangen rakastuneina; kuningatar syleilee kuningasta ja tämä kuningatarta. Kuningatar laskee polvilleen ja näyttää vakuuttavan kuninkaalle jotakin. Tämä nostaa hänet maasta ja nojaa päätään hänen olkaansa; laskeutuu sitten levolle kukkaslavalle; kuningatar, huomattuaan hänen nukkuvan, lähtee pois. Heti senjälkeen tulee sisään mies, ottaa kruunun kuninkaan päästä, suutelee sitä, valaa myrkkyä kuninkaan korvaan ja lähtee pois. Kuningatar palajaa, huomaa kuninkaan kuolleen ja tekee epätoivoisia liikkeitä. Myrkyttäjä, kaksi tai kolme mykkää henkilöä muassaan, tulee takaisin ja näyttää vaikeroivan kuningattaren kanssa. Kuollut ruumis kannetaan pois. Myrkyttäjä kosii kuningatarta lahjoilla; tämä näyttää alussa vastahakoiselta, mutta suostuu vihdoinkin hänen rakkauteensa.]

(Poistuvat.)

OPHELIA.

Mitä tämä tietää, prinssi hyvä?

HAMLET.

Oh, se on ilkeätä salakuiskutusta; se tietää pahaa.

OPHELIA.

Kenties selittää tämä kuva kappaleen sisällyksen?

(Proloogi astuu esiin.)

HAMLET. Sen saamme tuolta mieheltä tietää: näyttelijät eivät voi mitään salata; he kertovat kaikki.

OPHELIA.

Kertooko hän meille tämän kuvan merkityksen?

HAMLET. Kyllä, tai jonkin toisen kuvan, jonka te hänelle näytätte. Jos te ette häpeä kuvia näyttää, niin ei hänkään häpeä kertoa teille niiden merkitystä.

OPHELIA.

Olette ilkeä, oikein ilkeä. Tahdon näytelmätä katsella.

PROLOGI.

Me näytelmän ja itsemme
Nyt suosioonne suljemme
Ja kärsimystä toivomme.

(Poistuu.)

HAMLET.

Oliko se proloogi vai mielilause sormuksessa?

OPHELIA.

Se lyhyt oli.

HAMLET.

Kuin vaimon rakkaus.

(Näytelmän kuningas ja kuningatar tulevat.)

NÄYT. KUNINGAS.

Jo kolmekymment' aurinkoa nyt
Maan, vetten ympäri on kierrellyt;
Kakstoista kertaa kolmikymmenin
Kuu loistoaan on luonut ilmoihin
Siit' aikain, kun me liiton vannoinme
Ja lemmen toisillemme annoimme.

NÄYT. KUNINGATAR.

Ja saman verran aurinko ja kuu

Saa kiertää, ennenkuin se lakastuu.
Mut voi! sa olet sairas, katkeruus
Sun valloittaa, ja poiss' on iloisuus.
Se mua surettaa; mut tuosta vainen
Sa ällös huolestu; näet, yhdenlainen
Kuin vaimon lempi sen on pelkokin:
Ei kumpaakaan, tai liiaks kumpaakin.
Mun lempeni sa tunnet: yhtä suuri
Kuin lempeni on pelkonikin juuri.
Vähästä suuri rakkaus pelvon saa;
Suur' pelko suurta rakkautt' osottaa.

NÄYT. KUNINGAS.

Mun pian täytyy sinut, armas, jättää;
Mua vanhuus vaivaa, elinvoimat pettää.
Sa tänne ihanaan jäät maailmaan,
Jäät arvohon ja loistoon, ehkä vaan
Saat toisen miehen, yhtä rakkaan —

NÄYT. KUNINGATAR.

Vait!

Sen petokseksi sanois tunnon lait.
Kirottu ma, jos huolen toisellen:
Se vaimo tappoi miehens' entisen.

HAMLET (Syrjään).

Marunata, marunata!

NÄYT. KUNINGATAR.

Ei lempi, mutta voitonpyyntö lie
Se syy, jok' uuteen naimisehen vie.
Ma toiste puolisoni murhaisin,
Jos toisen suutelothon nukkuisin.

NÄYT. KUNINGAS.

Ma uskon, että mieles lausuit nyt;
Mut moni sanansa on pettänyt.
On päätös muiston orja, syntyään
Se kiivas on, mut veltto kestävään.

Niin raakilakin pysyy oksassaan,
Mut putoo itsestään, kun kypsyy vaan.
On aivan tarpeen, että unhotamme
Me itsellemme maksaa velkojamme;
Päätökseen, jonka himon kiihko tuottaa,
Ei, himon sammuttua, auta luottaa;
Ja liika kiihko riemun niinkuin vaivan
Hävittää näiden vaikutukset aivan.
Miss' ilo suurin, haikein tuska siellä;
Käy riemu huolen, huoli riemun tiellä.
Katoopi maailma; mik' ihme siis,
Jos lempi onnen kanssa muuttelis?
Se pulma on, jot' yhä tutkaisemme:
Onnenko lempi tuo vai onni lemmen.
Kun suuret sortuu, ystävää ne puuttuu;
Kun köyhä nousee, vihat lemmeks muuttuu.
Näin lempi aina seuraa onnen teitä:
Sill' ystäviä, ken ei kaipaa heitä;
Ken hädäss' ystävätään koettaa,
Hän siitä heti vihamiehen saa.
Näin tahtomme ja sallimuksen tie
Useinkin vastakkaiseen suuntaan vie;
Ja mietteet tyhjään raukee; aatokset
On vallassamme, mut ei päätökset.
Nyt mietit, ett'et toiste kuolla vois,
Se miete miehes kanssa kuolee pois.

NÄYT. KUNINGATAR.

Pimetköön taivas! horna auetkoon!
Ja elämäni rauha rauetkoon!
Epäily uskon, toivon sijaan tulkoon!
Ja vangin leipä nautintoni olkoon!
Mit' ilon-raatelevaa tuskaa liekään,
Se multa riemuni ja onnen viekään!
Ikuinen vaiva mua seuratkaan,
Jos vaimoks tulen leskest' uudestaan!

HAMLET.

Entä, jos hän rikkoisi valansa?

NÄYT. KUNINGAS.

Se tuima vala! Jätä minut nyt:
Miel' on niin raskas, aatos väsynyt;
Nukahtaa koitan.

(Nukkuu.)

NÄYT. KUNINGATAR.

Rauhaan pääsi paina;
Meist' onnettomuus kaukan' olkoon aina!

(Menee.)

HAMLET.

Rouva hyvä, kuinka miellyttää teitä näytelmä?

KUNINGATAR.

Tuo nainen vakuutti mielestäni liiaksi.

HAMLET.

Mitä vielä! Hän kyllä pysyy sanassaan.

KUNINGAS.

Tunnetko sisällyksen? Eikö siinä ole mitään loukkaavata?

HAMLET. Ei, ei lainkaan; he laskevat leikkiä vaan, myrkyttävät leikillään; ei loukkaavata vähääkään.

KUNINGAS.

Mikä on näytelmän nimi?

HAMLET. Hiirenloukku. Niin miksikö? Kuvaannollisesti. Tämä näytelmä kuvaa Wienissä tapahtunutta murhaa. Gonzago on herttuan nimi; hänen vaimonsa Baptista. Saatte kohta nähdä; se on peijakkaanmoinen kappale. Vaan mitä siitä? Teidän majesteettiinne ja meihin, joilla on puhdas omatunto, meihin se ei koske. Potkikoot satulan lyöttämät konit, meidän säkämme on eheä.

(Lucianus tulee.)

Tuo on eräs Lucianus, kuninkaan veljenpoika.

OPHELIA.

Te olette oiva koorus,[12] prinssi hyvä.

HAMLET. Voisin olla tulkkina[13] teille ja armahallenne, jos vaan saisin nähdä nukkien hyppivän.

OPHELIA.

Olette kärkevä, prinssi, oikein kärkevä.

HAMLET.

Saisittepa huokailla, jos tahtoisitte kärkeni typistää.

OPHELIA.

Hullua hullumpaa vaan.

HAMLET. Semmoisiksihan miehet tahdotte. — Toimeen, murhaaja! Hiiteen nuo kirotut kasvojen väänteet! Toimeen! Kas niin: — käheä korppi huutaa kostoa.

LUCIANUS.

Käs' altis, myrkky tuima, hanke musta;
Sopiva aik', ei kuulu hiiskausta.
Nyt murhaneste, kalman myrkkykeitto,
Min kolmin kerroin noitui hiiden neito,
Kirottu taikamehus tuohon luo
Ja surmaa heti terve henki tuo!

(Valaa myrkkyä makaajan korvaan.)

HAMLET.

Hän myrkkyttää hänet puistossa saadakseen itse vallan. Hänen nimensä on Gonzago. Kertomus on olemassa, ja hyvällä Italian kielellä. Kohta saatte nähdä, kuinka murhaaja saavuttaa Gonzagon lesken rakkauden.

OPHELIA.

Kuningas nousee.

HAMLET.

Mitä! väärääkö palomerkkiä pelästyen?

KUNINGATAR.

Kuinka voitte, puolisoni?

POLONIUS.

Lopettakaa näyttelemisen.

KUNINGAS.

Tuokaa valkeata! — Pois täältä!

KAIKKI. Valkeita, valkeita, valkeita!

(Kaikki lähtevät paitse Hamlet ja Horatio.)

HAMLET.

Ammuttu hirvi parahtaa,
Kedolla hyppii vapaa;
Yks valvoo, toinen nukahtaa,
Se maailman on tapaa.

Eiköhän tämä puhe, Horatio, ja sulkatöyhtö hatussa, — jos muu onni menisikin turkosen tietä, — sekä pari tupsukukkasta avosuisissa kengissä auttaisi minua saamaan paikkaa näyttelijäjoukossa, mitä?

HORATIO.

Puolesta osuudesta.

HAMLET.

Ei, kokonaisen tahdon.

Oi, Damon armas, muista vaan,
Sun viime kuninkaasi
Ol' itse Zeus; nyt valtiaan'
On pelkkä, pelkkä — tiuku.

HORATIO.

Miksi loppusoinnun jätitte?[14]

HAMLET.

Oi, Horatio hyvä! Panen vetoa tuhat puntaa haamun sanain totuudesta.
Huomasitko?

HORATIO.

Aivan hyvin, herra prinssi.

HAMLET.

Kun tuli puheeksi myrkytys, —

HORATIO.

Silmäsin häntä tarkasti.

HAMLET.

Ah, haa! — Soittoa! Huiluja!

Jos kuningas ei näytelmätä kiitä,

Niin luulen, että — hän ei pidä siitä.

Soittoa, soittoa!

(Rosencrantz ja Gyldenstern tulevat.)

GYLDENSTERN.

Hyvä prinssi, suvaitkaa minun lausua pari sanaa.

HAMLET.

Vaikka kokonainen tarina.

GYLDENSTERN.

Kuningas, prinssi hyvä, —

HAMLET.

No niin, mitä hänestä?

GYLDENSTERN.

On huoneisiinsa siirtynyt, sangen pahoinvoipana.

HAMLET.

Juomisestako?

GYLDENSTERN.

Ei, prinssi, pikemmin sappitaudista.

HAMLET. Suurempaa älyä osottaisitte, jos veisitte lääkäriille sen sanoman; sillä jos minä hänelle huolluketta määräisin, niin rupeisi ehkä hänen sappensa vaan

enemmän kuohumaan.

GYLDENSTERN. Hyvä prinssi, saattakaa puheenne hiukan järjestykseen ja älkää noin hurjasti karatko pois asiastani.

HAMLET.

Olen masea, herraseni; — puhukaa.

GYLDENSTERN. Kuningatar, äitinne, on suurimassa sieluntuskassa ja lähetti minut luoksenne.

HAMLET.

Terve tultuanne!

GYLDENSTERN. Ei, prinssi hyvä, tuo kohteliaisuus ei ole oikeata lajia. Jos suvaitsette antaa minulle järkevän vastauksen, niin tahdon toimittaa äitinne käskyn; jos ette, niin suokaa anteeksi, että lähden ja katson toimeni päättyneeksi.

HAMLET.

Hyvä herra, minä en voi.

GYLDENSTERN.

Mitä, prinssi hyvä?

HAMLET. Antaa järkevää vastausta: järkeni on sairas. Mutta sellaisen vastauksen, kuin antaa voin, saatte käskää, hyvä herra, tai oikeammin äitini, kuten sanoitte. Siis ei muuta kuin asiaan. Äitini, sanoitte, —

ROSENCRANZ. Niin, hän sanoo näin: teidän käytöksenne on vaikuttanut hänessä hämmästyä ja kummastusta.

HAMLET.

Oi, ihmeellistä poikaa, joka niin saattaa hämmästyttää äitiään! — Mutta eikö seuraa mitään jälkilausetta tuon äidillisen kummastuksen kantapäillä? Sanokaa.

ROSENCRANZ.

Hän haluaa puhutella teitä kamarissa, ennenkuin menee levolle.

HAMLET. Me tottelemme, vaikka olisi hän kymmenkertaisesti äitimme. Onko

teillä vielä muuta asiata?

ROSENCRANZ.

Hyvä prinssi, te piditte muinoin minusta.

HAMLET.

Ja pidän vieläkin, näiden näppien ja tiirakkain nimessä.[15]

ROSENCRANZ. Prinssi hyvä, mikä on syynä alakuloisuuteenne? Te tosiaankin haittaatte omaa vapauttanne, jos ystäviltä salaatte huolenne.

HAMLET.

Minä kaipaen ylennystä.

ROSENCRANZ.

Miten se on mahdollista, koska kuningas itse on teidät määrännyt Tanskan vallan perilliseksi.

HAMLET. Niin, hyvä herra, mutta "ennenkuin suo sulaa", — se sananlasku on jotenkin kulunut.

(Näyttelijöitä tulee huilut mukana.)

O, huiluja! Yksi minulle! — (Gyldensternille.) Tulkaapa syrjään hiukan. Miksi noin käytte ympärilläni ja nuuskitte, ikäänkuin tahtoisitte minua ansaan ajaa?

GYLDENSTERN. Oi, prinssi hyvä, jos on intoni liian rohkea, niin on ystävyyseni liian säädytön.

HAMLET.

Tuota en oikein ymmärrä. Olkaa hyvä, soittakaa tätä huilua.

GYLDENSTERN.

Prinssi hyvä, en taida.

HAMLET.

Tehkää niin hyvin.

GYLDENSTERN.

Toden totta, minä en taida.

HAMLET.

Minä pyydän teitä.

GYLDENSTERN.

En osaa siinä yhtäkään temppua, prinssi hyvä.

HAMLET. Se on yhtä helppoa kuin valhetteleminen. Hallitkaa noita äänireikiä sormilla ja peukalolla, puhaltakaa suullanne siihen henkeä, ja se puhuu mitä suloisinta sävelkieltä. Katsokaas, tuossa on läpäkkeit.

GYLDENSTERN. Mutta minä en kykene saamaan niistä irti vähääkään sointua; minulla ei ole sitä taitoa.

HAMLET. No, nähkääs nyt, kuinka katalana raukkana minua pidätte. Tahdoitte minua soittaa; olitte tuntevinanne äänireikäni; tahdoitte minulta temmata syvimmän salaisuuteni; tahdoitte koetella ääniäni matalimmasta korkeimpaan; ja paljon sointua, suloisin ääni on tuossa pienessä soittokalussa, ettekä kuitenkaan saa sitä soimaan. Tuhat tulimmaista! Luulettenko, että minua on helpompi soittaa kuin huilua? Sanokaa minua miksi soittokaluksi tahdotte, soinnuttomaksi kyllä minut saatte, mutta soittaa ette minua voi. —

(Polonius tulee.)

Jumal' antakoon hyvää päivää.

POLONIUS.

Prinssi hyvä, kuningatar haluaa puhutella teitä, ja nyt heti.

HAMLET.

Näettenkö tuota pilveä tuolla? Se on melkein kamelin muotoinen.

POLONIUS.

Niin maarin, kamelin näköinen todellakin.

HAMLET.

Minusta se on kuin kärppä.

POLONIUS.

Sen on selkä kuin kärpän.

HAMLET.

Tai niinkuin valaskalan.

POLONIUS.

Ihan niinkuin valaskalan.

HAMLET. Nyt tulen äitini luokse, heti paikalla. — He ilveilevät kanssani, jotta luontoni on katketa. — Tulen heti paikalla.

POLONIUS.

Sen hänelle sanon.

(Menee.)

HAMLET.

"Heti paikalla" on helposti sanottu. — Jättäkää minut, hyvät ystävät.

(Rosencrantz, Gyldenstern, Horatio, y.m. lähtevät.)

Nyt yöst' on aika kummitusten; haudat
Nyt haukottaa, ja myrkkyns' itse horna
Luo maailman. Nyt voisin juoda kuumaa verta
Ja tehdä hirmutöitä, joita päivä
Kavahtain katsois. Vait! Nyt äidin luo.
Oi sydän, muista luontos! Neeron mieltä
Poveeni lujaan älä koskaan päästä.
Julm' olla tahdon, mut en luonnoton;
Ma tikareita haastan, vaan en käytä.
Näin mielen, kielen teeskennellä täytyy.
Jos sanoin häntä herjaankin, et saa
Teolla, sielu, niitä vahvistaa.

(Menee.)

Kolmas kohta.

Huone linnassa.

(Kuningas, Rosencrantz ja Gyldenstern tulevat.)

KUNINGAS.

En kärsi häntä; turvass' emme ole,
Jos raivota noin saa hän. Valmiit olkaa:
Ma joutuun teille valtakirjat laitan,
Ja Englantihin saatte hänet viedä.
Ylevät tehtävämme eivät kestä
Niin suurta vaaraa, kuin hän hulluuksillaan
Jok' aika uhkaa meille.

GYLDENSTERN.

Valmiit ollaan.

Se vallan pyhä on ja hurskas huoli

Niin monen, monen turvaa ajatella,
Jonk' elo, elämä on kuninkaassa.

ROSENCRANZ.

Jo yksityinen velkapää on luotaan,
Henkensä kaikin asehin ja voimin,
Vahingot torjumaan; sit' enemmän
Se henki, jonka onnesta niin monen
Elämä riippuu. Kuninkaass' ei kuole
Hän yksin; vaan kuin pyörre vie hän myötään
Mit' osuu tielleen. Hän on suuri pyörä,
Korkeimman vuoren huippuun kiinnitetty,
Jonk' äärettömiin kehrävarsiin tuhat
Pient' esinettä liittyy. Se kun sortuu,
Niin samaan häviöhön pienin lisä
Ja liite syöksyy. Kuningas kun oihkaa,
Niin samassa myös valtakunta voihkaa.

KUNINGAS.

Ma pyydän, joutuun valmistukaa matkaan;
Tuo vaara täytyy kahlettaa, se liian
Vapaana liikkuu.

ROSENCRANZ ja GYLDENSTERN.

Teemme joutua.

(Rosencrantz ja Gyldenstern menevät.)
(Polonius tulee.)

POLONIUS.

Nyt, kuninkaani, äidin luo hän lähtee.
Ma seinäverhon taa käyn piiloon; sinne
Voin kaikki kuulla. Takaan, että äiti
Hänt' oikein sättii: ja, kuin lausuitten, —
Viisaasti lausuttu, — on tarpeen, että
Puhetta kuulemass' on joku muukin
Pait äiti, sillä puolta-pitäväiset
On äidit luonteeltansa. Herran haltuun!
Ennenkuin levolle te käytte, palaan

Ja tiedon saatan.

KUNINGAS.

Kiitos, hyvä herra.

(Polonius menee.)

Tekoni irstas, taivaaseen se löyhkää:
Kirus ensimmäinen, veljenmurha.
Rasittaa sitä! — Rukoilla en taida,
Vaikk' yhtä kiivas halu on kuin tahto:
Tuimempi rikos tuiman kumoo aikeen;
Ja niinkuin mies, joll' ompi kaksi tointa,
Ma epäilen, mist' alkaisin, ja laimin
Lyön kummankin. Jos kirottu tää käsi
Ois paksuudeltaan veljen veriss', eikö
Sadetta armon taivaassa, mi huuhtoisi
Sen lumipuhutaaks? Mitä muut' on armo
Kuin synnin paljastus? Ja mitä muuta
Rukous kuin tuo kaksinainen voima
Lankeemust' estää sekä langenneelle
Tarita anteeks-antamus? Siis ylös
Luon silmän! Rikos tehty on. Mut voi!
Millaiset rukoukset sopii mulle?
Suo ilkimurha anteeksi — Se ei kelpaa,
Kosk' omanain on murhan saalis yhä,
Kuningatar ja valtani ja kruunu.
Armonko sais, ken pysyy synneissään?
Tall' inhall' ijällä voi rikollisen
Kullattu käsi syrjään työntää lain,
Ja väärälläkin saaliill' oikeutta
Saa usein ostaa. Niin tuoll' ylhääll' ei!
Siell' ei käy juonet, totuudessaan siellä
Työt näkyy; synneistämme meidän täytyy
Suun sisään itse antaa todistus.
Ja sitten? Mitä jääpi? Koita, mitä
Vois katumus. Mit' ei se voisi? Mutta
Se mitä voi, kun katua ei taida?
Voi, kurjaa tilaa! mieltä kalman-mustaa!

Voi, paulottua sielua, mi vapaaks
Yrittää, mutta takertuu vaan yhä!
Avuksi, enkelit! Nyt toimeen! Nöyriks,
Te jäykät polvet! Sydän raudan-kova,
Käy pehmeäks kuin rintalapsen suonet!
Kaikk' ehkä muuttuu hyväks.

(Menee syrjään ja laskee polvilleen.)
(Hamlet tulee.)

HAMLET.

Nyt käy se päinsä, nyt hän rukoilee;
Nyt työhön! — Ja näin taivaaseen pääsee.
Ja kostanut ma olenko? Kuin onkaan:
Isäni murhas konna, ja nyt minä,
Isäni ainoo poika, saman konnan
Lähetän taivaaseen?
Ei, palkkaa ois se, vaan ei kosto.
Hekuman helmaan isäni hän tappoi,
Kun synti täydess' oli heilimässään,
Ja kuin lie tilin laita, tiesi Herra,
Mut, ihmissuhteiden ja järjen mukaan,
On laita huono. Kostanutko olen,
Jos tuon nyt murhaan kesken katumustaan,
Kun puhdas sieluns' on ja valmis lähtöön?
Ei!
Seis, miekka! Kolkompata tilaa vartoo,
Kun päissään on hän, nukkuu taikka raivoo
Tai rutsaisessa vuotehessaan telmää
Tai kiroo, mässää taikka muuta tekee,
Jost' autuus kaukan' on, — hänt' iske silloin,
Ett' ilmaan lentää kantapäät, ja sielu
Kirokun mustaks käy kuin helvetti,
Jonk' oma on se. Äiti kiirehtää;
Se lääke sairaut päiväs pidentää.

(Menee.)
(Kuningas nousee ja astuu esiin.)

KUNINGAS.

Sanani nousee, mieli maassa pysyy;
Ei sanoja, vaan mieltä taivas kysyy.

(Menee.)

Neljäs kohtaus.

Huone linnassa.

(Kuningatar ja Polonius tulevat.)

POLONIUS.

Hän heti tulee. Kovaa hälle pankaa;
Sanokaa, että kärsittäväks ilveens'
On liian raakaa, että varjehena
Hänestä tulen tuiman ehkäisitte.
Ma vaikenen ja piiloon käyn. Mut pyydän,
Hänt' älkää armahtako.

HAMLET (Ulkoa).

Äiti, äiti, äiti!

KUNINGATAR.

Sen takaan; minust' olkaa huoletonna.
Pois piiloon, hän jo tulee.

(Polonius kätkeytyy seinäverhon taakse.)

(Hamlet tulee.)

HAMLET.

No, äiti, mikä asiana?

KUNINGATAR.

Isääsi, Hamlet, kovin loukkasit.

HAMLET.

Isääni, äiti, kovin loukkasitte.

KUNINGATAR.

Hamlet! Se vastaus on löyhän kielen.

HAMLET.

Ja kysymys se oli herjan kielen.

KUNINGATAR.

Mit' aiot, Hamlet?

HAMLET.

Mikä asiana?

KUNINGATAR.

Mua etkö tunne?

HAMLET.

Kyllä: kuningatar

Olette, puolisonne veljen vaimo;

Ja — voi mua, voi! — olette äitini.

KUNINGATAR.

Odota, kyllä muut sun järkiin saavat.

HAMLET.

Tulkaatte, istukaa; ei paikast' ulos,

Ei, ennenkuin ma näytän teille peilin,

Joss' oman sisimpänne nähdä saatte.

KUNINGATAR.

Mit' aiot? Ethän murhata mua aio?

Apua!

POLONIUS (Seinäverhon takaa).

Hoi, apua!

HAMLET.

Mitä! rotta?

(Paljastaa miekkansa.)

Se kuolee! punta vetoa, se kuolee!

(Iskee miekkansa seinäverhon läpi.)

POLONIUS (Seinäverhon takaa).
Murhattu olen!

(Kaatuu ja kuolee.)

KUNINGATAR.
Voi mua! Mitä teit?

HAMLET.
En totta tiedä. Kuningas se onko?

KUNINGATAR.
Oi, mikä verinen ja hurja teko!

HAMLET.
Verinen teko; melkein yhtä kurjaa
Kuin tappaa kuningas ja sitten — niin —
Sen veljen kanssa mennä naimisiin.

KUNINGATAR.
Kuin tappaa kuningas!

HAMLET.
Niin sanat kuului.

(Nostaa seinäverhon ja vetää esiin Poloniuksen.)

Sa kurja, karkäs narri, hyvää yötä!
Sun luulin herraksesi. Tyydy osaas;
Sa näet, ett' ompi liika hoppu vaaraks. —
Pois kännen puserrus! Vait! Istukaa!
Ma sydäntänne puserran, niin, totta,
Jos tunkea sen läpi voi ja sit' ei
Kirottu tottumus niin paaduttanut,
Ett' on se kova tunteille kuin kivi.

KUNINGATAR.
Oi, mitä tein, ett' uskallat mua kohtaan

Noin hurjaa kieltä käyttää?

HAMLET.

Teitte työn,
Mi kainouden hävyn, sulon tahraa;
Sanoopi kunnon petturiksi; kukan
Vie puhtaan lemmen kirkkaalt' otsalta
Ja siihen paiseen luo; häävalan tekee
Kuin korttivalan vääräks; oi, työn moisen,
Mi naimaliiton ruumiista vie sielun
Ja tekee armaan uskonnon vaan tyhjäksi
Sanojen tulvaks. Taivaan kasvot hehkuu,
Ja luja, vankka maakin murheissansa.
Kuin lähetessä tuomion, on tuosta
Sairaalla mielellä.

KUNINGATAR.

Voi! mikä työ
Noin jylisee ja hankkeissaan jo pauhaa?

HAMLET.

Kas tuonne, tuota taulua ja tuota:
Ne kahden veljeksens on muotokuvat.
Kas, mikä sulo noissa kasvoiss' asuu:
Apollon kutrit, Jupiterin otsa,
Ja katse uljas, uhkaava kuin Marsin,
Ja ryhti Hermeen, kun hän alas astuu
Vuorille, joita taivas suutelee;
Siin' yhdistys ja muoto, johon kaikki
Jumalat sinettins' on painaneet,
Vakuuttain maailmalle: tuoss' on mies!
Se puolisonne oli. Vaan, kas tätä:
Tää puolisonne on; kuin nokitähkä,
Mi polttaa veljensä. Teill' onko silmät?
Tuon kauniin vuoren ahot voitte jättää
Ja mennä tuohon nevaan rypemään!
Haa! onko silmät teillä? Rakkaudeks
Sit' älkää sanoko. Ei, veren kiihko
Tuoll' ijällä jo talttuu, lannistuu

Ja järkeen mukaantuu. Mut mikä järki
Vie tuosta tuohon? Aistit teill' on, muuten
Himoja teill' ei ois; mut aistit varmaan
On halvatut. Noin hulluuskaan ei pettyis,
Ja niin ei vimman orjaks joudu järki,
Ett'ei jää älyä sen verran, että
Nuo erottaisi. Mikä paha henki
Noin sokkosille teit' on vietellyt?
Ei silmä tuntoa, tunto silmää vailla,
Ei korva silmää, kättä vailla, haisto
Muist aisteist' erillään, ei, tosi aistin
Sairaskaan jäännös noin ei hairahtuisi.
Oi, häpy, miss' on punas? Hornan liekki,
Jos eukon luissa riehut noin, tee puhdas
Nuoruuden into vahaksi, jok' omaan
Tuleensa sulaa; hävyst' älä puhu,
Jos kuuma veri virvoketta etsii,
Kosk' yhtä kiivaast' itse jääkin palaa,
Ja järki himojen on parittaja.

KUNINGATAR.

Vait, vaiti Hamlet! Sydämmeni pohjaan
Sa käännät silmäni, ja siellä näen
Niin mustaa, syvään juurtunutta tahraa,
Jok' ikänään ei lähde.

HAMLET.

Ei, vaan vaivu
Hikisen vuoteen innoittavaan saastaan,
Himoissas haudu, suutele ja telmää
Liassa haureuden, —

KUNINGATAR.

Taukoo, Hamlet!
Sun sanas viiltää korvia kuin veitsi.
Vait, Hamlet!

HAMLET.

Murhaaja ja konna; orja,

Ei sadannesta kymmeneksestä
Mies-vainaastanne; kuninkuuden narri;
Herruuden, vallan taskuvaras, joka
Varasti kalliin kruunun hyllyltä
Ja taskuunsa sen pisti.

KUNINGATAR.

Vaiti, vaiti!

HAMLET.

Räsyistä tehty riepu-kuningas.

(Haamu tulee.)

Avuksi, taivaan vallat! Suojelkaa
Mua suvillanne! — Mitä, jalo haamu? —

KUNINGATAR.

Voi, hän on hullu!

HAMLET.

Tulitko nuhtelemaan laiskaa poikaa,
Jok', intoa ja aikaa tuhlaten,
Löi laimin julman käskys täyttämisen?
Oi, haasta?

HAAMU.

Älä unhota! Nyt tulin
Vaan teroittamaan tylsää aikomustas.
Mut, katso! kauhistus sun äitis valtaa;
Hänt' auta hänen sieluntuskissaan;
Näet, luulon voima heikoissa on suurin.
Hänelle haasta.

HAMLET.

Kuinka voitte, äiti?

KUNINGATAR.

Voi! Kuinka sinä voit?
Sa silmäs pelkkään tyhjään kiinnität
Ja puhuttelet ruumiitonta ilmaa;
Hulluuden valo tuikkaa silmistäs;

Kuin häikäst' unelias sotajoukko
Levoltaan tukkas karkaa, pystyyn nousee,
Kuin henki hiuksiss' oisi. Armas poika,
Tuliseen tuskaas kylmää malttamusta
Sa vihmo. Mitä katsot?

HAMLET.

Häntä, häntä!
Kas, kuinka kalvaana hän tuijottaa!
Oi, hänen muotons', asiansa saisi
Kivunkin tunnon! — Älä katso minuun!
Näkösi surkea voi tyhjäksi tehdä
Mun tuiman työni, voi sen luonteen muuttaa,
Ja vettä veren sijast' ehkä vuotaa.

KUNINGATAR.

Sa kelle puhut?

HAMLET.

Ettekö te näe?

KUNINGATAR.

En mitään; kaikki, mitä on, näen kyllä.

HAMLET.

Ja mitään ette kuule?

KUNINGATAR.

En, vaan meidät.

HAMLET.

Oi, katsokaa! Kas, kuinka pois hän hiipii!
Isäni ihka eläväinen muoto!
Kas, tuolla käy hän, juur' nyt, ovest' ulos!

(Haamu katoaa.)

KUNINGATAR.

Tuo vaan on sairaan aivos sikiö;
Ja olemattomia esineitä

On hulluus aina valmis luomaan.

HAMLET.

Hulluus!

Mun suoneni soi raittiisti kuin teidän
Ja tahdin mukaan tykkii. Mitä lausuin
Ei hulluutt' ole. Koitelkaa mua: kaikki
Sanasta sanaan kerron; sit' ei koskaan
Tee hulluus. Herran tähden, sydänt' älkää
Hivelkö sillä voiteell', että tässä
Vaan hulluus puhuu eikä oma rikos;
Se haavan peitteeks vaan luo hienon kalvon,
Mut alla häijy märkä myrkkyänsä
Levittää salaa. Tunnustakaa synti,
Katukaa vanha, välttäkäätte uutta,
Ja rikkaruohoon älkää lantaa panko,
Ett'ei se höysty. Anteeks hyveeni!
Näin lihavaan ja hengettömään aikaan
Saa itse hyve synnilt' anteeks pyytää,
Kumartaa lisäksi ja karttaa lupaa
Saadakseen sille hyvää tehdä.

KUNINGATAR.

Hamlet,

Oi, sydämmeni kahtia sa leikkaat!

HAMLET.

Pois huonomp' osa viskattu, niin säilyy
Sen puhtaampana toinen. Hyvää yötä!
Setäni vuoteest' olkaa poissa; hyve
Jos teiltä puuttuu, teeskennelkää. Tapa,
Tuo hirviö, mi kaiken tunnon nielee,
On usein perkele, mut siinä enkel',
Ett' oivatkin ja jalot työt saa siltä
Pukimen, verhon, joka hyvin istuu.
Tän' yönä himo hillitkää, se toisen
Hillinnän tekee hiukan helpommaksi
Ja sitä helpommaks taas seuraavan:
Näet, tapa luonnon sinetin voi muuttaa,

Pirunkin voittaa, ihmevoimall' ajaa
Sen ulos. Vielä kerran hyvää yötä!
Kun siunaust' itse kaipaatten, niin kerjään
Ma siunausta teiltä. — Tuota kadun; (Osottaen Poloniusta.)
Mut niin kai Luoja päätti rangaistakseen
Mua hänen kauttaan ja mun kauttain häntä,
Mua aseenaan ja vitsanansa käyttäin.
Ma huolta pidän hänestä ja vastaan
Myös kuolemastaan. Vielä hyvää yötä!
Mun rakkaudesta täytyy julma olla;
Paha ol' alku, pahempaa voi tulla. —
Sananen vielä, äiti.

KUNINGATAR.

Mitä tehdä?

HAMLET.

Ei millään lailla sitä, mitä pyysin.
Teit' antakaa tuon tursaan kuninkaan
Taas viekoitella, poskeen titittää,
Nimittää hiirekseen ja, riettain muiskuin
Ja sormens' irstaat kaulahanne kietoin,
Teilt' ilmi houkutella, ett'en todest'
Olekaan hullu, mut vaan kavaltelen.
Hyv' oisi, jos hän sais sen tietää. Kenpä
Noin kaunis, kaino, viisas kuningatar
Pöllöltä, rupikonnalt', yököltä
Noin tärkeitä vois salata? niin, ken vaan?
Ei, vastoin älyä ja salausta,
Avatkaa vasu huoneen harjalla,
Pois linnut päästäkää, kuin marakatti
Vasuhun koetteeksi itse käykää
Ja pudotessa niskat taittakaa.

KUNINGATAR.

Jos sanat henkeä, henki elämätä,
Niin, usko pois, ei elämätä mulla
Sun sanojasi ulos hengittää.

HAMLET.

Ma viedään Englantiin, sen tiedättehän?

KUNINGATAR.

Ah! sen ma unhotin. Niin päätös on.

HAMLET.

Lukitut kirjeet on; ja kumppanini,
Nuo molemmat, joit' uskon niinkuin kytä,
Työn toimittavat, luovat tien ja vievät
Mun konnuuteen. No, menköön! Sepä sutkaus,
Jos miinaajan veis oma ruutins' ilmaan!
Kovalta ottaa, jos en kaiva vaaksaa
Ma syvemmälle heidän ruutisuontaan
Ja paiskaa heitä kuuhun. Ihanaa,
Kun yhdess' ottelee kaks kavalaa! —
Tuo miesi mulle kiireen antaa;
Vien lähihuoneesen sen ihravatsan.
Hyvästi, äiti! — Salaneuvos tää
Nyt hiljaa, vait on, aivan sanatonna,
Se vanha narri, lörpäkkö ja konna.
Nyt matkaan, hyvä herra; teistä tahdon
Ma joutuun päästä. — Hyvää yötä, äiti!

(Menevät eri haaralle: Hamlet laahaten perässään Poloniusta.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Huone linnassa.

(Kuningas, kuningatar, Rosencrantz
ja Gyldenstern tulevat.)

KUNINGAS.

Nuo syvät huokaukset mielt' ei vailla;
Syy ilmaiskaa, se täytyy meidän tietää.
Miss' ompi poikanne?

KUNINGATAR.

Hetkeksi meidät yksin jättäkää. —
(Rosencrantz ja Gyldenstern menevät.)
Voi, puolisoni, mitä näin tän' yönä!

KUNINGAS.

No, mitä, Gertrud? Kuink' on Hamletin?

KUNINGATAR.

Hän riehuu niinkuin meri ja kuin myrsky,
Kun vallast' ottelee ne. Verhon takaa
Kun ääntä kuuli, veti raivopäissään
Hän maalle miekkansa, huus: "rotta! rotta!"
Ja hulluutensa vimmassa näin tappoi
Tuon vanhan kelpo miehen.

KUNINGAS.

Julma teko!

Siell' olless' olis meidän samoin käynyt.

Vapaana kaikkia hän vaarall' uhkaa,
Teit' itseänne, meitä, joka miestä.
Voi! ken nyt vastaa tuosta verityöstä?
Syyn saamme me, me, jonka oisi tullut
Sitoa, vangita ja seurast' estää
Tuo hullu mies. Mut rakkautemme oli
Niin suur', ett'emme nähneet mitä piti,
Vaan, niinkuin pahantaudin saastuttama,
Salaten sitä, sen vaan annoimme
Kuluttaa elon ydintä. Miss' on hän?

KUNINGATAR.

Pois murhatun hän ruumista nyt raastaa;
Näin hulluutensa, niinkuin kultajyvä
Halvemman malmisuonen keskellä,
Viel' loistaa puhtaana: hän itkee työtään.

KUNINGAS.

Oi, Gertrud, lähtekäämme!
Ennenkuin päivä kukkuloita kultaa.
Hän laivall' on; tuot' ilkityötä täytyy
Älyn ja vallan koko voimalla
Nyt peitellä ja puoltaa. — Gyldenstern!
(Rosencrantz ja Gyldenstern palajavat.)
Ystävät, muita avuks ottakaa.
Polonion Hamlet raivopäissään tappoi
Ja huoneest' äidin hänet raastoi pois.
Hänt' etsikää ja mielistelkää häntä
Ja linnankirkkoon ruumis tuokaa. Joutuun!
(Rosencrantz ja Gyldenstern menevät.)
Tule, Gertrud; viisahimmat ystävämme
Kokohon kutsumme ja ilmoitamme
Mit' aiomme nyt tehdä me ja mitä
Pahinta tehty on. Näin, kenties, parjaus, —
Min myrkylliset nuolet viuhuin lentää
Maan halki tarkalleen kuin kuula pilkkaan, —
Ei koske meidän nimeemme, mut puree
Vaan ruumiitonta ilmaa. Tulkaatten;
Levoton mielen' on ja riitainen.

(Menevät.)

Toinen kohtaous.

Toinen huone linnassa.
(Hamlet tulee.)

HAMLET.
Hyvässä korjussa.

ROSENCRANZ ja GYLDENSTERN (Ulkoa).
Hamlet! Prinssi Hamlet!

HAMLET.
Mikä melu? Ken Hamletia huutaa?
Kah! tuossa he tulevat.

(Rosencrantz ja Gyldenstern tulevat.)

ROSENCRANZ.
Mihinkä ruumiin veitte, prinssi hyvä?

HAMLET.
Maan multaan, jonka sukua se on.

ROSENCRANZ.
Miss' on se, sanokaa, ett' ottaisimme
Ja veisimme sen kirkkoon.

HAMLET.
Älkää luulko.

ROSENCRANZ.
Mitä?

HAMLET. Että voin teidän salaisuutenne peittää enkä omaani. Ja lisäksi,
imusien kysymykseen mitä tulee kuninkaan pojan vastata?

ROSENCRANZ.

Pidättekö minua imusienenä, prinssi?

HAMLET. Pidän, hyvä herra; joka imee itseensä kuninkaan silmänluonnit, suosiot ja käskyt. Mutta sellaiset palvelijat ovatkin parhaana apuna kuninkaalle. Hän pitää heitä poskensa sopessa kuin apina; pureskelee ensin, sitten nielee. Kun hän tarvitsee mitä itseenne olette imenyt, niin hän vaan pusertaa teitä, ja te, imusieni, olette taas kuiva.

ROSENCRANZ.

En ymmärrä teitä, prinssi.

HAMLET.

Se minua ilahuttaa: viisaan puhe nukahtaa hupsun korvaan.

ROSENCRANZ. Hyvä prinssi, teidän pitää sanoa, missä ruumis on, ja seurata meitä kuninkaan luo.

HAMLET.

Ruumis on kuninkaan luona, mutta kuningas ei ole ruumiin luona.
Kuningas on kappale —

GYLDENSTERN.

Kappale!

HAMLET. Tyhjää. Viekää minut hänen luokseen. Hiiri, hiiri, piiloon, kaikki hiirtä etsimään!

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Toinen huone linnassa.

(Kuningas tulee seuralaisineen.)

KUNINGAS.

Hänt' olen lähettänyt noutamaan
Ja ruumist' etsimään. Kuin vaarallista
On antaa irroillaan sen miehen käydä!
Lain kovuutt' emme sentään käyttää tohdi,

Kosk' on hän lempilaps tuon hurjan rahvaan,
Jot' ymmärrys ei johdata, vaan näkö,
Ja joka punnitsee vaan rangaistusta,
Ei itse syytä. Kaunistukseks täytyy
Tuon äkillisen lähdön näyttää aikaa
Jo hankitulta. Vaaralliseen tautiin
Vaan vaaralliset apukeinot auttaa,
Jos mikään auttaa. —

(Rosencrantz tulee.)
Mitä? Kuink' on käynyt?

ROSENCRANZ.
Me emme saa hänt' ilmoittamaan, mihin
Hän kätkenyt on ruumiin.

KUNINGAS.
Missä on hän?

ROSENCRANZ.
Tuoll' ulkona; hän vartioittun' oottaa
Vaan käskyänne.

KUNINGAS.
Tuokaa hänet tänne.

ROSENCRANZ.
Hoi, Gyldenstern! Saata prinssi sisään.

(Hamlet ja Gyldenstern tulevat.)

KUNINGAS.
No, Hamlet, missä on Polonius?

HAMLET.
Illallisella.

KUNINGAS.
Illallisella! Missä?

HAMLET. Ei syömässä, vaan syötävänä. Kokous valtioviisaita matoja on

paraikaa hänen parissaan. Se mato, se on sentään, mitä ruokaan tulee, keisarien keisari. Me lihotamme kaikkia muita elukoita itse lihotaksemme, mutta itseämme lihotamme madoille. Lihava kuningas ja laiha kerjäläinen ovat vaan eri ruokia: kaksi ruokalajia, mutta yhdellä pöydällä; siinä sen virren loppu.

KUNINGAS.

Ah, voi! Ah, voi!

HAMLET. Joku voipi onkia sillä madolla, joka kuningasta on syönyt, ja syödä sitä kalaa, joka sen madon on niellyt.

KUNINGAS.

Mitä tarkoitat sillä?

HAMLET. En muuta kuin osotan, miten kuningas saattaa tehdä juhlamatkan kerjäläisen suolien kautta.

KUNINGAS.

Missä on Polonius?

HAMLET. Taivaassa; lähettäkää sinne katsomaan. Jos käskyläisenne ei löydä häntä sieltä, niin etsikää itse häntä toisesta paikasta. Mutta, totta puhuen, jos ette tämän kuun kuluessa häntä löydä, niin saatte hänestä vainun, kun portaita astutte käytävään.

KUNINGAS (Muutamille seuralaisille).

Menkää, etsikää häntä sieltä.

HAMLET.

Hän kyllä odottaa, kunnes tulette.

(Seuralaisia menee.)

KUNINGAS.

Sun tekos, Hamlet, sekä oma turvas, —
Jok' yhtä kallis meille on kuin raskas
Se työ, min teit, — sua vaatii täältä oiti
Pois lähtemään. Siis hankkiudu matkaan;
On laiva valmis, tuuli myötäinen,
Sun seuras vartoo, kaikk' on suunnattuna

Englantiin.

HAMLET.

Englantiin?

KUNINGAS.

Niin, Hamlet.

HAMLET.

Hyvä.

KUNINGAS.

Niin on, jos mieleni sä tuntisit.

HAMLET.

Näen kerubin, joka näkee sen. — Pois Englantiin! — Hyvästi, rakas äiti!

KUNINGAS.

Armas isäsi, Hamlet.

HAMLET. Äitini: isä ja äiti ovat mies ja vaimo, mies ja vaimo ovat yksi liha; siis, äitini. Nyt Englantiin!

(Menee.)

KUNINGAS.

Jäljessä! Vietelkää hänt' oiti laivaan;
Mut joutuun; pois tän' yönä hänet tahdon.
Pian! Valmiina ja sinetiss' on kaikki,
Mik' asiata koskee. Joutukaa!

(Rosencrantz ja Gyldenstern menevät.)

Englanti, jos mua ystävänäs pidät, —
Jot' ylivoimani voi näyttää sulle,
Kosk' arpes, Tanskan miekkain lyömät, viel' on
Verisen tuorehet ja veros vielä
Vapaasti maksat, — joutavaks älä arvaa
Sun esivaltas käskyä, jok' anoo
Tän kirjeen kautta, ettäs viipymättä
Hamletin murhaat. Tee se, Englanti!
Kuin hivutauti vertani hän imee;

Sa voit mun parantaa. Siks kun sen teet,
Ei rauhoita mua taivaan ihanteet.

(Menee.)

Neljäs kohtaous.

Tasanko Tanskassa.

(Fortinbras, eräs kapteeni ja sotamiehiä tulee marssien.)

FORTINBRAS.

Kapteeni, tervehtikää kuningasta
Ja sanokaa, ett' Tanskan maiden kautta
Luvatun marssiluvan Fortinbras
Nyt vaatii. Tiedätte, miss' yhdytään.
Jos meistä jotain mielihän, niin olen
Ma velvollinen itse luonaan käymään;
Se hälle ilmoittakaa.

KAPTEENI.

Kyllä, prinssi.

FORTINBRAS.

Eteenpäin vitkaan.

(Fortinbras sotamiehineen menee.)

(Hamlet, Rosencrantz, Gyldenstern y.m. tulevat.)

HAMLET.

Hyvä herra, kenen
Nuo sotajoukot on?

KAPTEENI.

Ne Norjast' ovat.

HAMLET.

Ja matka?

KAPTEENI.

Puolaa vastaan.

HAMLET.

Ken on päämies?

KAPTEENI.

Fortinbras, vanhan Norjan veljenpoika.

HAMLET.

Ja tarkoittaako matka koko Puolaa
Vai jotain rajamaata vaan?

KAPTEENI.

Puhuen totta, mitään lisäämättä.
Niin käymme valloittamaan pientä maata,
Jok' etua ei muuta suo kuin nimen.
En viittä, viittä kultarahaa vuokraks
Siit' antais; eikä Puola eikä Norja
Sais veromaana siitä enempää.

HAMLET.

No, sitten sit' ei puolustakaan Puola.

KAPTEENI.

Ei vaan: se on jo varustanut paikan.

HAMLET.

Kakstuhat miestä, satatuhat puntaa
Ei riitä tuohon olkikorsi-riitaan.
Se on se vaurauden ja rauhan paise,
Mi sisäss' yltyy, vaikka kuolon syytä
Ei päältäpäin voi nähdä. — Kiitos, herra.

KAPTEENI.

Jumalan haltuun!

(Menee.)

ROSENCRANZ.

Tuletteko, prinssi!

HAMLET.

Edellä menkää; heti teitä seuraan.

(Rosencrantz, Gyldenstern y.m menevät.)

Näin kaikki mua syyttää, yllyttäin mua
Hidasta kostoon! Mit' on ihminen,
Jos korkein toivons' on ja pyrintönsä
Makuu ja syönti? Eläin, eikä muuta.
Hän, ken loi laajan järkemme, jok' eteen
Ja taakse näkee, Hän ei luonut tuota
Jumalankaltaist' älyn voimaa jouten
Vain lahoomaan. Se kurjaa tylsyytt' olkoon
Tai arkaa epäilystä, joka liiaks
Asiat' arvelee, — joss' arvelussa
On aina kolme osaa pelkuruutta
Ja viisautt' yks osa vaan, — en tiedä,
Miks elän vielä sekä lausun yhä:
"Se tehdä täytyy!" vaikka tekoon mulla
On syy ja tahto, voima sekä keinot.
Es'kuvat, avarat kuin maa mua kutsuu:
Tuoss' suuri, mahtava on sotajoukko,
Sit' ohjaa nuorekas ja hento prinssi,
Jonk' uljas, kunnian innostama henki
Salatun kohtalonkin pilkaks kääntää,
Elonsa katoovaisen alttiiks antain
Onnelle, vaaroille ja kuolemalle
Vain munankuoren vuoks. Se toden suuri,
Ken suuren aiheen vuoks vaan liikkuu, mutta
Syyn korrestakin riitaan saa, kun vaarass'
On kunnia. Ja tässä seison minä; —
Ei äidin häväistys, ei isän murha,
Ei järjen, veren vaatimukset mua
Saa liikkeelle! Näen häpeällä, kuinka
Kakskymment' tuhat miestä kuoloon astuu
Ja hautaan käy kuin vuoteelleen vain houreen
Ja turhan maineen vuoks, maatilkan vuoksi,
Mi sotatantereeks ei heille riitä,
Ei edes kuollehille hautamaaksi! —
Täst' aikain, aatos, veritöitä vaan
Sa mieti, tai sua ylenkatsotaan!

(Menee.)

Viides kohtaus.

Helsingör. Huone linnassa.
(Kuningatar ja Horatio tulevat.)

KUNINGATAR.
En tahdo hänen kanssaan puhua.

HORATIO.
Hän sitä vaatii; järjiltään on varmaan.
Oi, sääli raukkaa!

KUNINGATAR.
Mitä tahtoo hän?

HORATIO.
Isästään paljon puhuu; viekkaaks sanoo
Maailmaa; huokaa, rintojansa lyö;
Vihasta kortta polkee; puolin lausein
Ja sekavasti haastaa; tyhjää puheens'
On vain, mut kuulija sen katkelmista
Luo päätöksensä, mieltä niistä etsii,
Sovittaa sanat omiin aatteisiinsa,
Ja nyökkäys, liike, silmän-isku häneen
Sen luulon tuo, ett' ajatust' on niissä,
Ei tiedä mitä, mutta kovin pahaa.
Siis paras hänt' on puhutella, muuten
Vois häijymielisiin hän vihaa kylvää.

KUNINGATAR.
Hän sisään tulkoon siis. — (Horatio menee.)
Mun sairas mieleni, — niin synnin ain' on, —
Jo turhassakin näkee tuhon vainon;
Niin arka syyllinen on luulossaan,
Ett' itse ansaan käypi peloissaan.

(Horatio palajaa Ophelian kanssa.)

OPHELIA.

Miss' on se kaunis Tanskan kuningatar?

KUNINGATAR.

Kuin voit sa, Ophelia?

OPHELIA (laulaa).

Kuin tunnen muiden joukosta
Ma sinun armahas?
On sauva hällä, varvikkaat
Ja hattu suipukas.

KUNINGATAR.

Laps armas, miksi tuota laulua?

OPHELIA.

Niinkö vain? Ei, kuulkaa, ma pyydän.
(Laulaa.)

Oi, impi, kylm' on kultasi,
On kylmä, tunnoton;
Pään päällä turve vihanta,
Jaloilla paasi on.
Oh, hoo!

KUNINGATAR.

Mut, Ophelia, —

OPHELIA.

Minä pyydän, kuulkaa.
(Laulaa.) Ja liinat lumivalkoiset —

(Kuningas tulee.)

KUNINGATAR.

Oi, puolisoni, katsokaa!

OPHELIA. (laulaa).

Ne peittyi kukkasiin,
Jotk' itkusilmin hautahan
Kanss' armaan laskettiin.

KUNINGAS.

Kuinka voitte, armas neiti?

OPHELIA.

Hyvin, kost' Jumala! Sanotaan, että huuhkain oli leipojan tytär.[16]
Hyvä Jumala! Tiedämme, mitä olemme, mutta emme tiedä, miksi tulemme.
Jumala siunatkoon ruokanne!

KUNINGAS.

Isäänsä murehtii hän.

OPHELIA. Minä pyydän, älkäämme siitä puhuko. Vaan kun teiltä kysytään mitä se tietää, niin vastatkaa näin:

(Laulaa.)

On tänään pyhä Valentin,
Ja amull' aikaiseen
On impi alla ikkunas,
Sua pyytää sulhokseen.
Ja poika nousee, pukeuu,
Ov' aukee, sisään nyt
Käy impi, mutta impenä
Hän sielt' ei lähtenyt.

KUNINGAS.

Armas Ophelia!

OPHELIA.

Toden totta, en vannoa tahdo, mutta loppu siitä tulla pitää:

(Laulaa.)

Kies'auta! Neitsyt, varjele!
Mua voi! Hyi, häpeää!
Ne pojat ottaa, kun he voi,

Syy siitä heille jää.
Kun, — lausui impi, — mun viettelit,
Mun vannoit naivasi.
"Sen oisinkin, jos itse et
Ois tullut viereeni."

KUNINGAS.

Kuin kauan on hän tuossa tilass' ollut?

OPHELIA. Kyllä kaikki vielä hyväksi muuttuu; malttakaamme vaan. Mutta en voi muuta kuin itkeä, kun ajattelen, että he maan kylmään poveen hänet laskivat. Sen ma kerron veljelleni, ja nyt kiitän teitä hyvästä neuvosta. Vaununi tänne! Hyvää yötä, naiset! Hyvää yötä, naiset ihanaiset! Hyvää yötä, hyvää yötä!

(Menee.)

KUNINGAS.

Seuratkaa, tarkkaan häntä vartioikaa.

(Horatio menee!)

Tuo syvän surun myrkkyä on; syynä
On kaikkeen isän kuolema. Ja Gertrud,
Oi, Gertrud, huomata! Kun surut tulee,
Ne yksittäin, kuin vakoojat, ei kulje,
Vaan joukossa. Hält' isä murhattiin;
Pois lähti poikanne, jonk' oma hurjuus
Maanpakoon saatti; kansa yllytetty
Käy pahat mielessä ja mutisee
Polonion kuolosta; työ tuhma häntä
Noin salaa haudata; Ophelia raukka
On mieltä vailla, järjiltään, jot' ilman
On ihminen vaan kuva, pelkkä eläin;
Ja lopuksi, ja mikä pahint' on,
Laertes salaa Ranskasta on tullut,
Käy kummeksii ja synkkiin pilviin peittyi;
Ja niit' ei puutu, jotka korvaan kuiskaa
Myrkkyistä kieltä isän kuolemasta,
Ja jotk' ei, aineen puutteess', epäile
Levittää salakanteit' ilman syytä
Mun henkilöstäni. Oi, armas Gertrud!

Kuin moneen paikkaan käyvä kuulasade
Tää liian surman mulle tuo.

(Melua ulkona.)

KUNINGATAR.

Mit' ääntä?

(Aatelismies tulee.)

KUNINGAS.

Oville vahdit! Miss' on vartijani?
Mit' asiata?

AATELISMIES.

Turvaa etsikäätte.

Ei reunains' yli tulvaileva meri
Rajummin maita niele, kuin Laertes,
Kapinajoukon johtajana, alleen
Lyö vahdin. Rahvas häntä herraks kutsuu;
Ja niinkuin maailma nyt alkeess' oisi
Ja unheess' entisyys ja tapa tyhjää,
Nuo kaiken olon tukehet ja pylvää,
He huutaa: "Vaali! Kuninkaaks Laertes!"
Ja lakit, kädet, huudot pilviin luihkaa:
"Laertes, niin, Laertes kuninkaaksi!"

KUNINGATAR.

Kuin täyttä kurkkuaan he tyhjää haukkuu!
Oi, harhaan käytte, luihut Tanskan koirat!

(Melua ulkona.)

KUNINGAS.

Jo murretut on ovet.

(Laertes tulee sisään, aseissa; tanskalaisia jäljessä.)

LAERTES.

Miss' on se kuningas? — Te ulos jääkää.

TANSKALAISET.
Ei, kaikki sisään.

LAERTES.
Suvaitkaa, ma pyydän.

TANSKALAISET.
No, kyllä.

(Siirtyvät ulkopuolelle ovea.)

LAERTES.
Kiitos! Miehittäkää ovi. —
Kuningas, sinä konna, anna tänne
Mun isäni.

KUNINGATAR.
Laertes hyvä, tyynny.

LAERTES.
Mi verta tyynt' on minussa, se soimaa
Mua äpäräks, isääni verttimieheks
Ja porton merkin polttaa siveän
Ja puhtaan äitin' otsaan.

KUNINGAS.
Miks, Laertes,
Noin raivoat kuin hiisi? — Gertrud, anna
Sa hänen olla; älä yhtään pelkää:
Niin kuningasta suojaa taivaan vallat,
Ett' aikeensa kun petturi vaan huomaa,
Niin tahtons' oiti raukee. — Sano mulle,
Laertes, miks noin raivoss' olet? — Gertrud,
Sa anna hänen olla. — Haasta, mies!

LAERTES.
Miss' isäni on?

KUNINGAS.
Kuollut.

KUNINGATAR

Hän on syytön.

KUNINGAS.

Kysellä hänen anna tarpeeksensa.

LAERTES.

Kuin kuoli hän? En pilkkaa nyt mä karsi.
Valani hiiteen! Mustaan hornaan herruus!
Syvyyden kuiluun autuudet ja armot!
Ma kadotusta uhmaan; nyt en kysy
Tät' enkä tulevata maailmaa;
Niin, tulkoon mitä tulee, kun vaan kostaa
Isäni täysin määrin saan!

KUNINGAS.

Mik' estää?

LAERTES.

Mun tahtoni, ei muuten koko mailma;
Ja keinoni niin säästän käytän, että
Vähällä paljon teen.

KUNINGAS.

Laertes hyvä,
Jos varmuutt' isäs kuolemasta etsit.
Pelurin hurjan lailla kostollasko
Noin tapat ystävän ja vihamiehen,
Niin voittajan kuin menettäjän?

LAERTES.

En,
Vaan vihamiehet.

KUNINGAS.

Tahdotko ne tietää?

LAERTES.

Hyville ystäville sylin' avaan;
Kuin hellä ruovonpäristäjä heitä

Ma verelläni juotan.

KUNINGAS.

Nyt sa lausut
Kuin hyvä laps ja kelpo ylimys.
Ett' olen minä isäs kuoloon syytön
Ja sitä aivan haikeasti suren,
Se järjelles niin selväks käy kuin päivä
Sun silmällesi.

TANSKALAISET (ulkona).

Ovi auki hälle!

LAERTES.

Mit' ääntä? Mitä?

(Ophelia palajaa.)

Kuivaa, kuume, aivoni!
Kyynelten suolat seitsenkertaiset,
Te silmistäni syökää näkövoima! —
Hulluutes, jumal'auta, kosten, siksi
Ett' alas meidän vaakalauta painuu!
Laps kaunis, kevätruusu, kallis sisko!
Ophelia armas! — Onko mahdollista,
Oi, jumalat, ett' immen nuoren järki
On kuoleva kuin henki vanhuksen?
On viono lemmen luonto; viono lempi
Se kallihimman osan olennostaan
Lähetää rakkahansa jäljestä.

OPHELIA (laulaa).

Avopäin hän paarilla kannettiin;
Hei, tuulan, tuulan tee!
Ja haudall' itkuja itkettiin; —

Hyvästi, kyyhkyseni!

LAERTES.

Jos täysin järjin vaatisit mua koston,
Se noin ei minuun koskisi.

OPHELIA. Teidän pitää laulaa: "Maahan, maahan, laskekaatte maahan!" Oi, kuinka se kerto sopii! Se on uskottomasta talonvoudista, joka varasti isäntänsä tyttären.

LAERTES.

Tuo tyhjiys enemp' on kuin monet sanat.

OPHELIA. Kas, tuossa lemmikkejä,[17] ne auttaa muistia; pyydän sua, armahani, muista mua! Ja tuossa ajuruohoa, se on järjen lääketä.

LAERTES. Oi, viisautta hulluudessa: järki ja muisto yhteydessä!

OPHELIA. Tuossa imarretta teille, ja myrkkyjuurta; — tässä karvasruohoa teille, ja vähän itsellenikin; sitä sopii sunnuntaisin nimittää armoruohoksi. Teidän täytyy sitä vähän eri tavalla pitää. — Tuossa kaunokkeja. Olisin antanut teille hiukan orvokkeja, mutta ne kuihtuivat kaikki, kun isäni kuoli. Sanotaan, että hän sai autuaallisen lähdön. (Laulaa.) Tuo kaunokainen Robin on riemuni mun, —

LAERTES.

Oi, surun, murheen, tuskan, helvetinkin
Hän tekee viehättävän viehkeäksi.

OPHELIA (laulaa.)

Ja eiköpä hän palaja?
Ja eiköpä hän palaja?
Ei, kuollut hän on;
Mene kuolohon.
Hän ei milloinkaan palaja.

Lumivalkea parta sen,
Hius pellavankarvainen.
Hän on pois, hän on pois!
Suru turhaa ois.
Jumal', armoas hällen suo!

Ja kaikille kristityille sieluille; sitä Jumalalta rukoilen.
Herran rauhaan!

(Menee.)

LAERTES.

Ah, tuota näittekö? Oi, Herra taivaan!

KUNINGAS.

Laertes, surus kanssa haastaa tahdon,
Sit' oikeutt' älä kiellä multa. Mene,
Valitse jotkut parhaist' ystäivistäs,
He kuulkoot riitamme ja ratkaiskoot sen.
Jos välillisesti tai suoraan syypääks
Mun näkevät, niin korvaukseks sulle
Ma vallan annan, kruunun, hengen, kaikki,
Mit' omaa mulla: vaan jos syytön olen.
Niin tyytyä sä saat ja mieltäs malttaa,
Ett', yksin neuvoin henkes kanssa, sille
Saan sovitusta miettiä.

LAERTES.

Niin olkoon.

Mut kuolintapa, salahautaus, —
Ei miekkaa haudalla, ei kilpikuvaa,
Ei juhlamenoja, ei saattoseuraa, —
Kaikk' ääneen huutaa maasta pilviin saakka,
Ett' asiaa en heittää saa.

KUNINGAS.

No niin!

Ja kirves sattukohon syyllisiin.
Mua seuraa, ole hyvä.

(Menee.)

Kuudes kohtaus.

Toinen huone linnassa.

(Horatio ja palvelija tulevat.)

HORATIO.

Nuo puheilleni pyrkijät keit' ovat?

PALVELIJA.

Merimiehiä; sanovat, että heillä
On teille kirjeitä.

HORATIO.

Tuo heidät sisään.

(Palvelija menee.)

Milt' ilman ääriltä nyt terveisiä
Odottaa voisin, jos en Hamletilta?

(Merimiehiä tulee.)

ENS. MERIMIES.

Jumala teitä siunatkoon!

HORATIO.

Sua samoin.

ENS. MERIMIES. Sen tekeekin Hän, jos hyväksi näkee. Tässä olisi kirje teille, hyvä herra. Se on siltä lähettiläältä, jonka piti Englantiin matkustaa, jos nimenne on Horatio, kuten minulle on sanottu.

HORATIO (lukee). "Horatio, kun tämän kirjeen olet loppuun lukenut, niin toimita, että nämä miehet pääsevät kuninkaan puheille; heillä on kirjeitä hänelle. Emme vielä olleet kahta päivää merellä olleet, kun lujaksi varustettu rosvolaiva rupesi meitä takaa ajamaan. Havaittuamme, että laivamme oli huono purjehtimaan, ryhdyimme pakosta vastarintaan. Ottelussa iskin kiinni heidän laivaansa; samassa he päästivät irti laivamme, ja minä yksin jäin vangiksi. He ovat olleet laupiaita rosvoja minua kohtaan; mutta he tiesivät minkä tekivät; minä olin heille oiva saalis. Laita, että kuningas saa kirjeet, jotka hänelle lähetän, ja riennä luokseni kiireesti, niinkuin kuolemata pakenisit. Minulla on sanoja sulle kuiskattavana, jotka saavat sinut mykäksi, ja kuitenkin ne ovat liiankin kevyitä asian painoon nähden. Nämä kelpo pojat tuovat sinut luokseni. Rosencrantz ja Gyldenstern jatkavat matkaansa Englantiin; heistä on minulla paljon kerrottavaa sinulle. Voi hyvin! Uskollinen ystäväsi Hamlet."

Mua seuratkaa, tien raivaan kirjeillenne,
Ja teen sen sitä kiireemmin, jott' oiti
Mun veisitte sen luokse, ken ne antoi.

(Menevät.)

Seitsemäs kohtaus.

Toinen huone linnassa.

(Kuningas ja Laertes tulevat.)

KUNINGAS.

Nyt tuntosi kai syyttömäks mun myöntää.

Ja sydämmees mun ystävänä suljet.

Kun omin korvin kuullut olet, että

Se mies, jok' armaan isäs hengilt' otti,

Mun henkeäni väijyi.

LAERTES.

Selvää tuo;

Mut miks lainvoimall' ette rangaisseet

Noin painavia hengenrikoksia,

Kun turvanne ja älynne ja kaikki

Kehoitti siihen?

KUNINGAS.

Kahdestakin syystä,

Jotk' ehkä sinust' ovat liian heikot,

Vaan vahvat mulle. Kuningatar, äitins',

Elääpi hänen katseistaan; ja minä —

Se onneksiko lie vai turmioksi —

Niin äitiin sydämmin ja mielin kiinnyn,

Ett' ilman häntä oisin niinkuin tähti,

Mi radaltansa luistaa. Toinen syy,

Jok' estää mua julkisyytöksistä,

On rahvaskansan suuri rakkaus häneen;

Se suosiollaan hänen syynsä peittää

Ja viat kääntää ansioiks, kuin lähde,

Mi kiveks muuttaa puun. Näin nuoleni,

Noin vinhaan tuuleen liian kevyinä,

Takaisin olis kaareen kääntyneet

Ja jääneet määrän päähän sattumatta.

LAERTES.

Ja näin ma kalliin isän kadotin,
Ja epätoivoon syösty mult' on sisar,
Jok' avuissa, — jos mennyttä saa kiittää, —
Ol' aikakautens' etevin ja kilpaan
Voi muita vaatia. Mut kosto tulee.

KUNINGAS.

Senvuoks äl' untas heitä. Älä luule,
Ett' ainetta niin höllää, kurjaa olen,
Ett' antaisin näin huviks vaaran nyhtää
Mua parrasta. Saat kohta lisää kuulla.
Rakastin isääsi, ja itseäni
Myös rakastan; ja siitä voinet päättää —
(Sanansaattaja tulee)
No, mitä nyt? —

SANANSAATTAJA.

Kirjeitä Hamletilta.
Tuo se on teille, herra kuningas,
Tää kuningattarelle.

KUNINGAS.

Hamletilta!
Ken toi ne?

SANANSAATTAJA.

Merimiehet, sanotaan;
En heitä nähnyt. Nuo sain Claudiolta,
Ja hän ne itse tuojalt' otti vastaan.

KUNINGAS.

Laertes, kuulla saat ne. — Jätä meidät.

(Sanansaattaja menee.)

(Lukee.) "Suurivaltaisn kuningas! Ilmoitan, että minut on alastonna maalle laskettu teidän valtakuntaanne. Huomenna pyydän luvan saada nähdä teidän kuninkaalliset kasvonne; ja silloin, armollisella suosiollanne, kerron syyn tähän pikaiseen ja kummalliseen palaamiseeni. Hamlet."

Mit' on se? Liekö kaikki palanneet?
Vai petost' onko tää ja pelkkää tyhjää?

LAERTES.
Käs'alan tunnettenko?

KUNINGAS.
Se on hänen.
"Alastonna", — ja lisäyksessä tuossa
Hän sanoo: "yksin". Selvitäppä se.

LAERTES.
Tuost' aivan hämmennyn. Mut, tulkoon hän!
Sairasta sydäntäni virvoittaa se,
Ett' elävänä hälle vasten partaa
Saan sanoa: "Tuon teit sa."

KUNINGAS.
Jos niin on,
— Ja miksi olis niin? ja miksi toisin? —
Ma saanko sua neuvoa?

LAERTES.
Sen saatte,
Jos rauhaksi vain ette neuvo.

KUNINGAS.
Rauhaks
Vain itsellesi. Jos nyt palajaa hän, —
Ja kammoksuen matkaansa, ei tahdo
Uudestaan lähteä, — niin urostyöhön
Hänt' yllytän, jonk' älyni juur' keksi,
Ja jossa ilman armotta hän sortuu;
Ja kuolemast' ei hiisku moitteen äänet,
Ei itse äiti siinä petost' arvaa,
Vaan sallimaks sen sanoo.

LAERTES.
Neuvoon suostun.
Ja sitä mieluummin, jos tehdä voitte

Mun välikappaleeksi.

KUNINGAS.

Niinpä niin.

Kun matkall' olit, kehuttiin sua paljon
Eräältä taidosta, joss' olet oiva.
Sen kuuli Hamlet; muut sun lahjas yhteen
Niin katehelliseksi ei tehneet häntä
Kuin tämä yksi, jolla, mielestäni,
On kaikkein vähin arvo.

LAERTES.

Mikä taito?

KUNINGAS.

Vaan nauha nuorukaisen hatussa,
Mut tarpeen sekin; kevyt, norja puku
On nuorelle, näet, mitä vanhukselle
On turkit, vaipat, jotka terveyttä
Ja arvoisuutta lisää. — Kuukaus sitten
Ylimys Normandiast' oli täällä.
Ma sodass' olen nähnyt ranskalaisen;
Hän hyvin ratsastaa; mut tuopa mies
Ol' oikein noita: satulaan hän juuttui
Ja teki hevollaan niin kummat temput, —
Kuin yhtä luontoa ja ruumist' oisi
He olleet. Kaikki toiveeni hän voitti:
En temppua ja liikettä ma saanut
Viel' aatelleeksi, kun jo hän sen teki.

LAERTES.

Kuin? Normandiastako?

KUNINGAS.

Niin.

LAERTES.

Lamord,

Niin totta kuin ma elän!

KUNINGAS.

Sama mies.

LAERTES.

Ma tunnen hänet hyvin, tosiaankin
Hän kansansa on kaunistus ja helmi.

KUNINGAS.

Sinusta mielensä hän lausui, kiitti
Niin mestarilliseksi taitoasi
Ja ahkeruuttas käyttää aseita,
Etenkin miekkasinta, että huusi:
Katsella kelpais, vertaises jos saisit.
Hän vannoi, että Ranskan miekkamiehill'
Ei ole pontta, väistöä, ei silmää,
Jos kanssas yhtyisivät otteluun.
Tuo puhe kateen myrkyllä nyt täytti
Niin Hamletin, ett' anoi vaan ja toivoi
Pikaista palaamistas, jotta saisi
Sun kanssas kilpailla. Ja tästä seuraa, —

LAERTES.

Niin, mitä siitä seuraa, sanokaa?

KUNINGAS.

Laertes, rakastitko isääsi?
Vai oletko vain pelkkä murheen kuva,
Vain muoto ilman sydäntä?

LAERTES.

Kuin niin?

KUNINGAS.

En luule, ett'et rakastanut isääs;
Mut tiedän, ett' on rakkaus ajan lapsi,
Ja tiedän kokemuksesta, ett' aika
Voi lauhduttaa sen kipinät ja liekit.
Näet, lemmementulen sisustass' on sydän
Tai karsi, joka himmentää sen valon;

Ei millään ole aina samaa voimaa;
Kun voima liiaks paisuu, pakahtuupi
Se kyllyydestään. Mitä tahdot tehdä,
Sun täytyy tehdä oiti; tahto muuttuu,
Ja sill' on syitä, esteit' yhtä monta
Kuin kieltä, kättä, seikkaa maailmassa.
Näin on tuo täytymys kuin turha huokaus, —
Mi huoventaissaan tuottaa haittaa vaan.
Mut, paiseen ytimeen. Kun Hamlet palaa,
Niin mitä teet, ett' isäs potkana
Työss' enemmän kuin sanoiss' ilmestyisit?

LAERTES.

Ma kirkossakin hältä kaulan leikkaan.

KUNINGAS.

Ei pitäis turvapaikkaa murhaajalla.
Ei rajaa kostoll' olla. Mut, Laertes,
Jos tuota aiot, pysy kodissasi.
Kun Hamlet palaa, tulos hänen kerron,
Ylistää annan taitoas ja vielä
Kiillottaa sitä kiitosta, jot antoi
Tuo Ranskan mies. Sitt' yhteen teidät viemme
Ja vedon lyömme päistänne. Hän, joka
On varomaton, luuloton ja jalo,
Ei tutki miekkoja; vain pikku temppu, —
Ja vähin vaivoin kärjellisen miekan
Valitset itselles, ja taito-iskull'
Isäsi murhan kostat.

LAERTES.

Sen ma teen;

Ja siihen toimeen miekkan' voitelen.
Mä puoskarilta nestett' ostin tuimaa,
Moist', että, jos vaan siihen veitses kastat
Ja verihaavan teet, ei kalliin voide,
Vaikk' ankarimmist' yrteist' alla kuun
Se tehty ois, voi kuolost' auttaa sitä,
Ken sirkamankin saapi. Tuohon myrkkyyn

Teräni kastan, jotta pienin naarma
Tuo kuolon hälle.

KUNINGAS.

Tuumiapa sietää
Ja aatella, mik' aika ois ja keino
Sopivin tarkoitukseen. Tuo jos pettäis,
Ja huonot toimet aikeemme tois ilmi,
Ois paras jättää koe. Toinen juoni
Siis täytyy varall' olla, joka auttaa,
Jos tämä tyhjiin raukeis. Annas olla: —
Isoisen vedon lyömme taidostanne, —
Nyt tiedän:
Kun kiista palavan ja janon tuo, —
Kivasta sitä varten ottelua, —
Ja juotavaa hän pyytää, pidän hälle
Varalla maljan; tuosta jos hän maistaa,
Niin kaikk' on hyvin, vaikka välttäisikin
Hän myrkyllisen iskus. Vait! mit' ääntä?
(Kuningatar tulee.)
No, mitä, Gertrud?

KUNINGATAR.

Tuska tuskaa seuraa,
Ett' astuu toinen toisen kantapäille. —
Laertes, hukkunut on sisarenne.

LAERTES.

On hukkunut! — Oi, mihin?

KUNINGATAR.

Raita tuolla
Jokehen kallistuupi, kuvastain
Haleita lehviänsä virran kalvoon;
Hän sinne kulki, sitoin kiehkuralle
Nokkoiset, liekot, orvokit ja orhot,
Joit' irstain nimin raaka paimen kutsuu,
Mut immet kainot kämmenkukiks sanoo.
Kun virran yli kallistuvaan puuhun

Kapusi seppeltään hän ripustamaan,
Niin silloin taittui petollinen oksa,
Ja kiehkuroineen aaltoon itkevään
Hän putos. Väljä puku häntä hetken,
Kuin aallotarta, veden päällä kanto;
Hän lauloi siinä vanhaa laulelmaansa
Ikäänkuin turmiolleen tunnotonna
Tai olentona, joka elämään on
Vedessä luotu. Vaan ei kauan kestä,
Ennenkuin vaatteet, raskaiks vettyneet,
Tuon lapsiraukan sulolaulelmistaan
Mutaiseen hautaan alas painavat.

LAERTES.

Voi, hän siis hukkunut on?

KUNINGATAR.

Hukkunut.

LAERTES.

On liiaks sulla vettä, sisko parka;
Siis säästän itkuni. Vaan se ei auta;
Tapansa luonto pitää, mitä hyväns'
Sanokoon häpy. Tään kun itkun itken,
En ole enää akka. — Herran haltuun!
Minussa tult' on, joka lieskaks yltyis,
Mut tämä hassumaisuus sammuttaa sen.

(Menee.)

KUNINGAS.

Menkäämme, Gertrud! Töin ja vaivoin hältä
Sain raivon hillityks. Nyt pelkään, että
Se puhkee uudestaan. Siis seuratkaamme.

(Menevät.)

VIIDES NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Kirkkomaa.

(Kaksi haudankaivajaa tulee, lapio ja kirves kädessä.)

ENS. HAUDANKAIVAJA.

Saako se kristillisen hautauksen, joka ehdolla etsii autuuttaan?

TOINEN HAUDANKAIVAJA. Saa, sanon minä; kaiva siis vaan joutuun hauta. Kruununmies on istunut asiassa ja harkinnut hänelle kristillisen hautauksen.

ENS. HAUDANKAIVAJA. Kuinka se on mahdollista, jos hän ei ole hengenvarjelukseksi hukuttanut itseänsä?

TOINEN HAUDANKAIVAJA.

Se niin on harkittu.

ENS. HAUDANKAIVAJA. Se on varmaankin tapahtunut "se offendendo"; toisin ei voi olla. Sillä tämä on pykälä: jos minä ehdollani itseni hukutan, niin se on tekoa, ja teossa on kolme kohtaa, nimittäin: teko, toimitus ja täytäntö; siis, hän on ehdolla hukuttanut itsensä.

TOINEN HAUDANKAIVAJA.

Ei, mutta kuulehan, hyvä virkaveli, —

ENS. HAUDANKAIVAJA. Anna minun puhua. Tuossa on vesi: no niin. Tuossa seisoo ihminen: no niin. Jos nyt ihminen menee tuon veden luokse ja hukuttaa itsensä, niin — tahtokoon tai ei — hän menee. Huomaa se. Vaan jos vesi tulee hänen luoksensa ja hukuttaa hänet, niin ei hän silloin itse hukuta itseään. Siis, se, joka ei ole syypää omaan kuolemaansa, ei ole itsensä surmaaja.

TOINEN HAUDANKAIVAJA.
Onko siitä asetusta?

ENS. HAUDANKAIVAJA.
On kuin onkin: kruununmiehen syyniasetus.

TOINEN HAUDANKAIVAJA. Tahdotko kuulla totuuden? Jos hän ei olisi ollut aatelisnainen, niin ei hän olisi kristillistä hautausta saanut.

ENS. HAUDANKAIVAJA. Niin, siinäpä se on; ja sitä pahempi, että isoisilla ihmisillä pitää tässä maailmassa olla suurempi etuoikeus hukuttaa ja hirttää itsensä kuin heidän kristiveljillään. Hoi, lapioni! Ei ole ketään sen vanhempaa aatelismiestä kuin puutarhuri, ajuri ja haudankaivaja: he pitävät Aatamin ammatin kunnossa.

TOINEN HAUDANKAIVAJA.
Oliko hän aatelismies?

ENS. HAUDANKAIVAJA.
Hän oli ensimmäinen aseenkantaja.

TOINEN HAUDANKAIVAJA.
Ole vait! Sitä en usko.

ENS. HAUDANKAIVAJA.
Mitä? Oletko pakana? Kuinka olet raamattusi lukenut? Raamattu sanoo: Aatami kaivoi. Voiko hän kaivaa ilman asetta? Minä asetan eteesi toisen kysymyksen: jos et oikein vastaa, niin katso, ett'et —

TOINEN HAUDANKAIVAJA.
Sano se.

ENS. HAUDANKAIVAJA.
Ken rakentaa lujempaa kuin muurari, laivanveistäjä ja salvomies?

TOINEN HAUDANKAIVAJA. Hirsipuuntekijä, sillä hänen rakennuksensa kestää kauemmin kuin tuhatmäärä asukkaita.

ENS. HAUDANKAIVAJA. Se ei totisesti ollut tyhmä sukkeluus. Hirsipuu tekee hyvää; vaan miten se tekee hyvää? Se tekee hyvää niille, jotka pahoin tekevät.

Nyt teit sinä pahoin sanoessasi, että hirsipuu on lujempaa tekoa kuin kirkko; siis tekisi hirsipuu sinulle hyvää. Vielä kerran, ja joutuun!

TOINEN HAUDANKAIVAJA.

Ken rakentaa lujempaa kuin muurari, laivanveistäjä ja salvomies?

ENS. HAUDANKAIVAJA.

Niin, sano se, niin saat joutopäivän.

TOINEN HAUDANKAIVAJA.

Kyllä maarin minä sen voin sanoa.

ENS. HAUDANKAIVAJA.

Joutuun siis!

TOINEN HAUDANKAIVAJA.

En, saakeli soikoon, en voi.

(Hamlet Ja Horatio tulevat etäältä.)

ENS. HAUDANKAIVAJA. Älä sillä kauemmin aivojasi vaivaa: tyhmää aasia ei saa piiskallakaan joutumaan. Mutta kun joku sinulta täst'edes kysyy saman kysymyksen, niin vastaa: haudankaivaja; ne rakennukset, jotka hän rakentaa, ne kestävät viimeiseen tuomioon. Kuulehan, meneppäs kapakkaan ja tuo minulle pullo viinaa.

(Toinen haudankaivaja menee.)

ENS. HAUDANKAIVAJA (kaivaa ja laulaa).

Kun nuor' olin, lemmin ja lemmin vaan,
Se aik' oli herttainen;
Ei ollut rattoa päällä maan,
Jota verrata lempehen.

HAMLET.

Onko tuo mies tunnoton työelleen, koska laulaen hautaa kaivaa?

HORATIO.

Tottumus on karkaissut hänen luontonsa.

HAMLET.

Niin kyllä: työttömän käsissä hienoin tunne.

ENS. HAUDANKAIVAJA (laulaa).

Vaan vanhuus varkain valtas mun,
Kiinn' iski kynsillään
Ja vei mun toiseen seutuhun,
Sit' en varrota tiennytkään.

(Heittää haudasta pääkallon.)

HAMLET. Tuossakin pääkallossa on joskus kieli ollut ja laulutaito; ja kuinka tuo lurjus mättää sen maahan, ikäänkuin olisi se Kainin leukaluu, ensimmäisen murhamiehen! Se saattaa olla jonkun valtioviisaan pää, jolle tuo pöllö nyt virkavaltaansa näyttää, miehen, joka mielellään olisi Jumalankin peijannut, eikö niin?

HORATIO.

Saattaa olla.

HAMLET. Tai jonkun hovimiehen, joka voisi sanoa: "Hyvää huomenta, armas prinssi! Kuinka voitte, prinssi hyvä?" Se saattaa olla se ja se armollinen herra, joka ylistää sen ja sen armollisen herran hevosta kerjätäkseen sitä itselleen, eikö niin?

HORATIO.

Niin, prinssi hyvä.

HAMLET. Niin, aivan niin. Ja nyt se on rouva Matosen hallussa, posket kuopallaan, ja saa leuoilleen unilukkarin lapiosta. Tässä on sievä muutos tapahtunut, kunhan vaan meillä olisi kykyä sitä älytä. Senkö vuoksi noita luita on vaivoin kasvatettu, että ihmiset niillä saisivat keiliä nakella? Minun luitani kivistää, kun sitä ajattelen.

ENS. HAUDANKAIVAJA (laulaa).

Ja lapio ja kirves vaan
Ja mekko liinainen
Ja hauta, johon lasketaan,

On parhaiks moisellen.

(Heittää haudasta toisen pääkallon.)

HAMLET. Tuossa on toinen. Miksi se ei ole saattanut olla jonkun lakimiehen? Missä ovat nyt hänen mutkansa ja juonensa, hänen asianhaaransa, välipuheensa ja konnankoukkunsa? Kuinka sallii hän nyt, että tuo raakalainen iskee häntä kalloon likaisella lapiolla, eikä haasta häntä oikeuteen väkivallantyyöstä? Hm! — Tuo mies oli kenties aikoinaan suuri tilan-ostaja, jolla oli kiinnitykset, takuut, panttikirjat, päätökset ja vahvistukset. Tuoko se nyt päätöksien päätös ja vahvistuksien vahvistus, että hän on saanut vahvan pääkallonsa täyteen vahvaa multaa? Eikö hänen kahdenkertaiset takuumiehensä voi taata hänelle suurempaa osaa hänen ostomaistaan kuin kahden välikirjan levyisen ja pituisen maapalstan. Pelkät hänen maanlunastuskirjansa tuskin mahtuisivat tuohon kirstuun, ja eikö omistajalla itsellään pitäisi olla suurempi tila? Mitä?

HORATIO.

Ei rahtuakaan suurempaa.

HAMLET.

Eikö pärmäpaperia tehdä lampaannahasta?

HORATIO.

Tehdään, ja vasikannahasta myös.

HAMLET. Lampaita ne ovat ja vasikoita, jotka sellaisiin turvautuvat. Tahdon puhutella tuota miestä. — Kuules, mies! Kenen se on hauta?

ENS. HAUDANKAIVAJA.

Omani, herra.

(Laulaa.)

Ja hauta, johon lasketaan,
On parhaiks moisellen.

HAMLET.

Sen uskon, että se omasi on; panethan siinä omiasi.

ENS. HAUDANKAIVAJA. Te omianne panette, senvuoksi olisittekin omanne

siihen. Mitä minuun tulee, en pane omiani, ja kuitenkin on se omani.

HAMLET. Omiasihan panet, kun sanot, että se on omasi: hauta on kuolleita eikä eläviä varten; siis panit omiasi.

ENS. HAUDANKAIVAJA.

Sepä ihka eläväinen valhe; sen viskaan tuoreeltaan takaisin.

HAMLET.

Kelle miehelle tuota kaivat?

ENS. HAUDANKAIVAJA.

En kenellekään miehelle.

HAMLET.

Kelle naiselle sitten?

ENS. HAUDANKAIVAJA.

En naiselle liioin.

HAMLET.

Ken siihen sitten haudataan?

ENS. HAUDANKAIVAJA.

Eräs, joka oli nainen, vaan joka nyt on, Herran nimessä, kuollut.

HAMLET. Mikä julkea viisastelija! Tuota täytyy kirjasta puhutella, muuten hän kompasanoillaan solmii meidät. Totta totisesti, Horatio! näinä kolmena vuonna olen huomannut maailman tulleen niin rikkiviisaaksi, että talonpojan varvas pyrkii hovimiehen kantapäitä niin lähelle, että se repii rikki tämän paleltunaiset. — Kuinka kauan olet haudankaivajana ollut?

ENS. HAUDANKAIVAJA. Kaikista vuoden päivistä tulin siihen virkaan ihan samana päivänä, jolloin entinen Hamlet kuninkaamme voitti Fortinbrasin.

HAMLET.

Kuinka paljon aikaa on siitä?

ENS. HAUDANKAIVAJA. Ettekö sitä tiedä? Sen tietää joka hupsukin. Se oli samana päivänä, jolloin nuori Hamlet syntyi, hän, joka nyt on hullu ja Englantiin

lähetetty.

HAMLET.

Todellakin! Miksi hän Englantiin lähetettiin?

ENS. HAUDANKAIVAJA. He, senvuoksi, että hän oli hullu; siellä hänen pitäisi saada järkensä takaisin, ja jos ei hän sitä saa, niin viisi siitä siellä.

HAMLET.

Miksi niin?

ENS. HAUDANKAIVAJA. Siellä ei sitä hänessä huomata; siellä ovat kaikki yhtä hulluja kuin hän.

HAMLET.

Kuinka hän tuli hulluksi?

ENS. HAUDANKAIVAJA.

Kummallisella tavalla, sanotaan.

HAMLET.

Miten kummallisella?

ENS. HAUDANKAIVAJA.

Totta totisesti, ihan sillä tavalla, että kadotti järkensä.

HAMLET.

Missä juuri?

ENS. HAUDANKAIVAJA. Juuri täällä Tanskassa. Olen ollut haudankaivajana täällä, poikana ja miehenä, kolmekymmentä vuotta.

HAMLET.

Kuinka kauan ihminen saattaa maassa maata, ennenkuin mätänee?

ENS. HAUDANKAIVAJA. No, jos ei hän jo ole mätä ennen kuoltuaan — niinkuin niitä nykyaikoina on monta kupansyömää, jotka tuskin kestävät arkkuun panna — niin voi hän säilyä noin kahdeksan tai yhdeksän vuotta; parkkikarvari kestää hyvin yhdeksän vuotta.

HAMLET.

Miksi hän kauemmin kuin muut?

ENS. HAUDANKAIVAJA. Siksi, että hänen nahkansa on työssä niin parkittu, että se kestää pitkän ajan vettyä; ja tuo vesi se turmelee hiton lailla noita saakelin ruumiita. Kas, tässä on pääkallo, joka on jo kolmekolmatta vuotta maassa maannut.

HAMLET.

Kenen se oli?

ENS. HAUDANKAIVAJA.

Saakelin lystillisen veitikan. Kenenkä luulette sen olleen?

HAMLET.

En tiedä minä.

ENS. HAUDANKAIVAJA. Lempo vieköön sitä hullunkurista riivattua! Hän kaatoi kerran pullollisen renskaa pääni päälle. Tämä samainen kallo oli Yorricken pääkallo, kuninkaan hovinarrin.

HAMLET.

Tuoko?

ENS. HAUDANKAIVAJA.

Juuri sama.

HAMLET. Näytäppäs sitä. (Otaa pääkallon.) Voi, Yorricken parka! — Minä tunsin hänet, Horatio: äärettömän sukkela, erinomaisen leikillinen mies; hän on selässään minua kantanut senkin tuhannen kertaa; ja nyt, kuinka kuvitustani kauhistaa! mieltäni oikein kääntää. Tuossa riippuivat huulet, joita olen suudellut en tiedä kuinka monesti. Missä ovat nyt sinun kompasi, sinun kujeesi, sinun laulusi, sinun säkenöitsevät kokkapuheesi, jotka saivat koko pöytäseuran nauruun purskahtamaan? Ja nyt eikö yhtäkään jäljellä, jolla voisit ivata omaa irvikuvaasi? Aivanko kutistunut? Mene nyt armon kamariin, sano hänelle, että vaikka hän tuuman paksulta maalaisi poskensa, tuollaisen muodon hän lopulta saapi; koeta, saatko häntä nauramaan. — Ole hyvä, Horatio, sano minulle yksi asia.

HORATIO.

Mikä, prinssi hyvä?

HAMLET.

Luuletko, että Aleksanteri oli maassa tuon näköinen?

HORATIO.

Oli aivan.

HAMLET.

Ja haisiko noin? Hyi! (Viskaa pääkallon maahan.)

HORATIO.

Aivan noin, prinssi hyvä.

HAMLET. Voi, Horatio, kuinka halpoihin tarkoituksiin meitä voipi käyttää! Eikö voisi mielikuvitus seurata Aleksanterin jalon tomun muuttumista, kunnes tapaisi hänet jonkun tapinreiän tulppana?

HORATIO.

Se olisi liian tarkkaa, sellainen tarkastelu.

HAMLET. Ei, totisesti, ei niin vähääkään; se ei olisi muuta kuin kaikessa siivoudessa seurata sitä johtoa, johon todenmukaisuus viittaa; esimerkiksi tähän suuntaan: Aleksanteri kuoli, Aleksanteri haudattiin, Aleksanteri muuttui tomuksi, tomu on maata, maasta tehdään savea, ja miks'ei sillä savella, joksi hän on muuttunut, voisi tukkia oluttynnyrin suuta?

Ylevä Caesar kuoli, maaksi muuttui
Ja reiän tukkeeks tuulta vastaan juuttui;
Hän, joka säikähdytti maailmaa,
Nyt talven myrskyjä saa vastustaa!

Vait! syrjään! — Tuossa tulee kuningas.

(Pappeja y.m. tulee juhlasaatossa: Ophelian ruumis,
jota seuraa Laertes ja surujoukko; kuningas, kuningatar,
heidän seuralaisensa, y.m.)

Ja kuningatar, koko hovikunta.

He ketä saattavat noin puolin menoin?

Tuo varmaan epätoivoss' itse surmaans'
On etsinyt. Hän säätyhenki oli.
Nyt piiloon hetkeks, tarkkaamaan.

(Vetäytyy Horation kanssa syrjään.)

LAERTES.

Ja mitä

Menoja muita?

HAMLET.

Tuo se on Laertes,
Ylevä nuorukainen; tarkkaa!

LAERTES.

Mitä

Menoja muita?

PAPPI.

Hautajaiset teimme
Niin komeiksi kuin voimme; kuolintapa
Ol' epäiltävä; jos ei mahtikäsky
Ois järjestystä muuttanut, hän maata
Ois saanut vihkimättömässä maassa
Viimeiseen päivään; rukousten sijaan
Ois piitä, soraa, santaa peitteeks syösty:
Nyt on hän neitseellisen seppeleensä
Ja kukkasia tielleen, hautakellot
Ja juhlasaaton saanut.

LAERTES.

Ja siinäkö on kaikki?

PAPPI.

Siinä kaikki.

Se hautajaisten häväistystä oisi,
Jos sielunmessun sais hän niinkuin rauhass'
Erinneet henget.

LAERTES.

Hautaan hänet pankaa!
Povesta puhtaast', ihanasta nouskoot
Heleät orvokit! — Sa, saita pappi,
Tulessa parut, siskoni kun enkel'
On Luojan luona.

HAMLET.

Mitä! Opheliako?

KUNINGATAR.

Suloista suloiselle! Hyvästi!
(Kylvää kukkasia.)
Sua Hamletini puolisoksi toivoin;
Koristaa aion morsiusvuodettas,
En näin sun hautaas peittää, armas impi.

LAERTES.

Oi, kolme kertaa kymmenittäin tulkoon
Kirus kolmikertainen sen päähän,
Jonk' ilkityöt sun kirkkaan järkes ryösti! —
Heretkää multaa luomasta, siks kunnes
Hänt' olen vielä kerran syleillyt.

(Juoksee hautaan.)

Nyt mullan peittoon elävä ja kuollut!
Ja kumpu luokaa vuoreks korkeammaks
Kuin vanha Pelion ja sinertävä
Olympon huippu!

HAMLET (astuu esiin).

Ken se, jonka murhe!
Noin pöyhkeilee, ja jonka tuskanhuuto
Lumoopi tähdet, että seisahtuvat
Ja peljästyen kuuntelevat? Tässä
On Tanskan Hamlet.

(Juoksee hautaan.)

LAERTES.

Periköön sun horna!

(Painii hänen kanssaan.)

HAMLET.

Et kauniisti sa rukoillut. Ma pyydän,
Pois kurkustani sormes hellitä;
Näet, vaikk'en ole kiukkuinen ja hurja,
Minussa sentään vaarallist' on hiukan,
Jot' ois paras karttaa sun. Pois kätes!

KUNINGAS.

Erottakaa nuo miehet.

KUNINGATAR.

Hamlet! Hamlet!

KAIKKI.

Oi, hyvät herrat, —

HORATIO.

Tyyntykäätte, prinssi!

(Muutamats seuralaisista erottavat heidät;
he astuvat ulos haudasta.)

HAMLET.

Tuost' ottelen niin kauan hänen kanssaan,
Kuin räpyttää voin silmäluomiani.

KUNINGATAR.

Mist', armas poika?

HAMLET.

Opheliaa lemmin.

Ei sadantuhannenkaan veljen lemmet
Kaikk' yhteensä mun rakkauteni määrää
Voi vastata. — Mit' aiot hyväksensä
Nyt tehdä?

KUNINGAS.

Hän on järjiltään, Laertes.

KUNINGATAR.

Heretkää, Herran tähden!

HAMLET.

Hitto olkoon!

Mit' aiot tehdä? Sano! Itkeäkö?

Tapella? paastota? vai tukkaas raastaa?

Nil-virran juoda? niellä jättiliskon?

Min olen myötä. — Parkumaanko tulit?

Hypitkö hautaan kiusan? Elävältä

Jos aiot hautaantua hänen kanssaan,

Niin minä myöskin. Vuoristako haastat?

Tuhannen tuhat auran-alaa anna

Päällemme luoda, kunnes kohoo kumpu

Tuliseen ilmakehään, ja sen rinnall'

On Ossa vaan kuin ruoppa! Sa jos kerskaat,

Niin kerskaan minäkin.

KUNINGATAR.

Tuo hulluutt' on.

Noin hetken raivoo hän, mut pian lauhtuu

Ja lepää raukeena kuin naaraskyyhky,

Kun poikasparin kullankarvaisen

Se hautonut on eloon.

HAMLET.

Kuulkaa, herra;

Mi syynä, että näin mua kohtelette?

Teit' aina rakastin. Mut mitä siitä!

Vaikk' koittais Herkuleskin parastaan,

Ain' ulvoo koira, naukuu kissa vaan.

(Menee.)

KUNINGAS.

Horatio hyvä, vaari hänest' ota. —

(Horatio menee.)

(Laerteelle.) Tuo eilis-illan puhe vahvistakoon

Sun malttamustas; heti toimeen käymme. —

Pojalles vahti laita, hyvä Gertrud.
Elävän patsaan saakoon tämä hauta.
Me kohta levollisen hetken saamme;
Siks kärsimällä kaikki kantakaamme.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Sali linnassa.
(Hamlet ja Horatio tulevat.)

HAMLET.
Sen verran siitä. Toiseen kohtaan nyt; —
Viel' onko muistissasi kaikki seikat?

HORATIO.
Niit' enkö muistaisi ma, prinssi hyvä?

HAMLET.
Sydämmessäni taiston tapaist' oli,
En saanut unta; pahemp' oli olla
Kuin kapinoivan jalkapuussa. Nopsaan, —
Ja kiitos nopsuuden, se osoittaapi
Ett' usein varomattomuus on hyödyks,
Kun syvät tuumat raukee; siitä näemme,
Ett' aikehemme Luoja muovaileepi,
Jos kuinka niitä telsommekin, —

HORATIO.
Varmaan.

HAMLET.
Kojusta riensin,
Levätti yllä; pimeässä heitä
Hapuillen etsin; löysin mitä hain;
Paketin sieppasin ja hiljaa hiivin
Taas huoneeseeni. Tuosta rohkaistunna
Pelossa tavat unhotin ja mursin

Kuninkaan kirjeen auki. Mitä näin? —
Oi, kuningas, sa konna! — Suoran käskyn,
Monilla eri syillä höystetyn,
Jotk' etuj' Englannin ja Tanskan koski, —
Ja, huh! kuin hirmuista, jos eloon jäisin! —
Ett' oiti, nähtyä ja viipymättä, —
Ei kirveen hiomiseen aikaa suotu, —
Mun pääni poikki lyötäis.

HORATIO.

Mitä kuulen?

HAMLET.

Tuoss' ompi käsky; lue, jahka joudat.
Tahdotko kuulla, mitä sitten tein?

HORATIO.

Niin, kertokaa, ma pyydän.

HAMLET.

Näin kiedottuna konnanpauloihin, —
Ajuni vielä proloogiin ei päässyt,
Kun alkoivat jo näytelmän, — ma istuin,
Tein uuden käskyn, kirjoitin sen puhtaaks.
Kuin muutkin valtaviisaat pidin muinoin
Käs'alan kauniin halpana ja koitin
Unohtaa koko taidon; vaan nyt oli
Se oiva hyödyks. Tahdotko sa tietää,
Kuin kirjoitin ma?

HORATIO.

Tahdon, prinssi hyvä.

HAMLET.

Kiivaimman vaatimuksen kuninkaalta, —
Jos Englanti on taattu lääniläinen,
Jos rakkaus heidän välillänsä kukkii
Kuin palmupuu, jos rauhan tähkäseppel
On ystävyiden välitteenä heillä,

Ja aasin kuorman muita jos'ia, —
Ett', tämän nähtyään ja luettuaan,
Arvelematta hän ja oiti tuojain
Päät poikki lyöttäis, ilman ripitystä
Ja armaa.

HORATIO.

Kuin sinettiin sen saitte?

HAMLET.

Niin, sekin oli Luojan sallimaa:
Isäni sinetti mull' oli myötä,
Joss' ompi Tanskan vaakuna. Nyt kirjeen
Tuon toisen muotoon taitoin, varustin sen
Nimellä, lukitsin ja paikoillensa
Taas vein sen. Vaihdokest' ei tunnettu.
Niin huomis-aamuna ol' ottelumme,
Ja mitä sitten seurasi, sen tiedät.

HORATIO.

Näin Rosencrantz ja Gyldenstern saa surman.

HAMLET.

Niin, miksi pyrkivät he tähän toimeen?
He eivät tuntoani vaivaa: kuoppaan
He putosivat omaan kaivamaansa.
Kun suuret ottelee, ei kehnon hyvä
Tulisten miekantutkaimien väliin
Päätänsä pistää.

HORATIO.

Mikä kuningas!

HAMLET.

Kuin luulet, onko aikani nyt tullut?
Isäni murhas, äitini hän raiskas;
Hän kuninkuuden toiveet multa ryösti;
Hän omaa henkeäni ansaan pyysi
Noin kavalasti. — Soimaisiko tunto,

Jos hälle kostais käsi tää? Ja eikö
Kirottu synti antaa kauemmin
Tuon ruumiinmadon jäytää sisustaamme?

HORATIO.

Hän pian Englannist' on tiedon saapa,
Kuink' ovat toimet siellä päättyneet.

HAMLET.

Niin kyllä; mutta mun on väliaika;
Ja hetken laskutyö on ihmis-elo.
Se vaan mua huolettaa, Horatio hyvä,
Ett' olen Laertesta loukannut;
Näet, hänen asiansa mulle näyttää
Omani kuvan. Anteeks tahdon pyytää;
Mut hänen tuskiensa korska kuohu
Noin hurjaan intoon sai mun.

HORATIO.

Vait! Ken tulee?

(Osrick tulee.)

OSRICK.

Terve tultuanne, teidän armonne, takaisin Tanskaan!

HAMLET.

Kiitän nöyrimmästi. — Tunnetko tuota vesikärpästä?

HORATIO.

En, hyvä prinssi.

HAMLET. Sitä rikkaampi olet armosta, sillä rikos on tuntea häntä. Hänellä on paljon maata, viljavaa maata; kun eläin tulee eläinten käskijäksi, niin muutetaan hänen seimensä kuninkaan ruokapöytään. Hän on naakka, vaan niinkuin sanoin, ylen rikas lantatavarasta.

OSRICK. Armahin prinssi, jos teidän armonne joutaa kuulemaan, olisi minulla teille pieni ilmoitus kuninkaalta.

HAMLET. Panen kaikki henkeni voimat sen kuulemiseen.[18] Teidän lakkinne ei ole paikoillaan; sen paikka on päässä.

OSRICK.

Kiitoksia, teidän armonne, nyt on sangen lämmin.

HAMLET.

Ei, uskokaa pois, nyt on sangen kylmä; tuuli on pohjoisessa.

OSRICK.

Tavallisen kylmä, niin tosiaankin.

HAMLET.

Mutta minusta on nyt kuitenkin sangen vari ja lämmin, minun luonnolleni.

OSRICK. Suurimmassa määrässä, teidän armonne; sangen vari nyt on, — niinkuin — en voi sanoa kuin. — Mutta, prinssi hyvä, hänen majesteettinsa on käskennyt minua ilmoittamaan teille, että hän on lyönyt suuren vedon teidän päästänne. Hyvä herra, asia on näin —

HAMLET.

Muistakaa, olkaa niin hyvä, —

(Hamlet pakottaa häntä panemaan lakin päähänsä.)

OSRICK. Ei, toden totta, katson vaan omaa mukavuuttani, jos suvaitsette. Hyvä prinssi, tänne on äskettäin tullut hoviin Laertes; uskokaa minua, täysi ritari, mainioimmilla omituisuuksilla varustettu, hieno käytös ja loistava ulkomuoto; puhuaksemme hänestä aistikkaasti, on hän kaikkien ritaristapojen mallikartta ja aikataulu, sillä hänessä löydätte yhdistettynä kaikki, mitä ylimys konsanaan toivoisi nähdä.

HAMLET. Teidän kuvauksestanne hän ei laisinkaan tule vahingolle; vaikka kyllä tiedän, että, jos hänestä kalukirjaa pitäisimme, se panisi muistonkin laskutaidon pyörälle ja vaaruisi sinne tänne hänen nopean lentonsa vuoksi. Mutta, täydellisen ylistyksen nimessä, luulen hänen olevan sangen laajalaatuisen hengen ja hänen näkymättömän taitonsa niin harvinaista ja kallista lajia, että, puhuakseni totuuden kieltä, hänen vertaisensa on vaan hänen peilinsä, ja joka pyrkii häntä seuraamaan, on hänen varjonsa, ei mitään muuta.

OSRICK.

Teidän armonne arvostelee häntä sangen nuhteettomasti.

HAMLET. Mutta asia, hyvä herra? Miksi tuota ylimystä sokaisemme karkealla hengellämme?

OSRICK.

Mitä, prinssi hyvä?

HORATIO. Eikö ole mahdollista muunlaisella puheella ymmärtää toisiansa? — Te, herra, varmaankin voinette?

HAMLET.

Mikä tarkoitus, kun tuon aatelismiehen mainitsitte?

OSRICK.

Laerteenko?

HORATIO.

Hänen kukkaronsa on jo tyhjä: kaikki kultaiset sanat on kulutettu.

HAMLET.

Niin, juuri hänet.

OSRICK.

Tiedän, ett'ette ole tietämätön —

HAMLET. Hyvä, jos sen tietäisitte; vaikka totta puhuen, se tietonne ei minua suuresti kunnioittaisi. — No, hyvä.

OSRICK.

Ette ole tietämätön, kuinka erinomainen Laertes on —

HAMLET. Sitä en rohkene myöntää, jotta en väittäisi itseäni hänen vertaisekseen; toista oikein tunteakseen täytyy tuntea oma itsensä.

OSRICK. Tarkoitan aseiden käyttämisessä; tunnustuksesta päättäen, jota hänelle myönnetään, hän on siinä taidossa verraton.

HAMLET.

Mitä asetta hän käyttää?

OSRICK.

Miekkaa ja kalpaa.

HAMLET.

Siinähan kaksi asetta; mut olkoon menneeksi.

OSRICK. Kuningas on hänen kanssaan lyönyt vetoa kuusi Barbarian oritta, jota vastaan hän on pannut kaupalle kuusi Ranskan miekkaa ynnä tarpeineen, niinkuin suolivöineen, olkavöineen y.m. Kolmet noista valjaista ovat todellakin sangen suloiset silmille, sangen sopivat kahvoihin, valjaat mitä maukkaimmat ja sangen jaloa aatetta.

HAMLET.

Mitä te valjaiksi nimitätte?

HORATIO.

Tiesin kyllä teidän kaipaavanne selityksiä tullaksenne asian perille.

OSRICK.

Valjaat, hyvä prinssi, ovat yhtä kuin olkavyöt.

HAMLET. Se sana olisi ollut asianmukainen, jos voisimme kantaa tykkiä kupeellamme; siksi olkoon olkavyöt kylläksi. Vaan eteenpäin: kuutta Barbarian oritta vastaan kuusi Ranskan miekkaa tarpeineen sekä kolmet jaloaatteiset valjaat. Sepä ranskalainen veto tanskalaista vastaan! Miksi tuo on pantu kaupalle, kuten te sitä nimitätte?

OSRICK. Kuningas, näette, on pannut vetoa, näette, että kahdessatoista hyökkäyksessä hänen ja teidän välillänne hän ei ehdi kolmea iskua edelle; hän on pannut kaksitoista yhdeksää vastaan; koetus olisi suoraa päätä tehtävä, jos teidän armonne suvaitsee vastata asiasta.

HAMLET.

Mitä, jos minä vastaan kieltämällä?

OSRICK. Tarkoitin sanoa, jos teidän armonne tahtoo panna oman persoonansa koetukselle.

HAMLET. Minä käyskelen täällä salissa; jos hänen majesteettinsa suvaitsee, niin on nyt se päivän aika, jolloin levähdän. Toimittakaa miekkoja; jos nuorta ritaria haluttaa ja kuningas pysyy päätöksessään, niin tahdon ma voittaa hänen puolestaan, jos voin; jos en, niin minulle siitä ei muuta jää kuin häpeä ja ylimääräiset iskut.

OSRICK.

Toimitanko hänelle asian näillä sanoilla?

HAMLET.

Niin, siihen suuntaan; koristukset voitte panna omasta päästä.

OSRICK.

Sulkeun nöyrimmästi teidän armonne suosioon.

HAMLET. Samoin, samoin. (Osrick menee.) — Hän tekee oikein, kun itse puolestaan puhuu, muuten ei yksikään kieli hänen tähtensä liikahtaisi.

HORATIO.

Se hyyyppä juoksi pesästään munankuori päässä.

HAMLET. Hän kursasteli äitinsä rintoja, jo ennenkuin imi niitä. Näin on hän — ja moni muukin samaa parvea, johon meidän kurja aikakautemme on niin narrimaisesti ihastunut, — vain oppinut ajan käytösparren ja pintapuolisen puhetavan, jonkinlaisen kuohuvan sekasotkun, joka auttaa heitä kaikkein tyhjimmissä ja sukkelimmissa keskusteluissa; mutta puhallappa niihin koetteeksi, niin räjähtävät vesikellot rikki.

(Eräs hovimies tulee.)

HOVIMIES. Herra prinssi, hänen majesteettinsa lähetti teille terveisiä nuoren Osrickin kautta, joka toi takaisin sen sanoman, että te odotatte häntä täällä salissa. Hän lähetti minut kysymään, oletteko yhä vielä halukas miekkailemaan Laerteen kanssa vai tahdotteko viivytystä.

HAMLET. Pysyn lujana päätöksissäni; ne noudattavat kuninkaan mieltä. Jos hänen sopii, niin sopii minunkin, nyt tai milloin hyvänsä toiste, sillä ehdolla, että olen niin taipuva kuin nyt.

HOVIMIES.

Kuningas, kuningatar ja kaikki ovat tulossa tänne.

HAMLET.

Hyvä!

HOVIMIES. Kuningatar toivoo, että Laerteelle sanoisitte jonkun ystävällisen sanan, ennenkuin taisteluun ryhdytte.

HAMLET.

Hänen neuvonsa on hyvä.

(Hovimies menee.)

HORATIO.

Te hukkaatte, prinssi hyvä, tämän vedon.

HAMLET. Sitä en usko. Siitä aikain, kun hän Ranskanmaalle lähti, olen käyttänyt yhtämittaista harjoitusta; minä voitan tämän epätasaisen vedon. Mutta et usko, kuinka tuskaiselta tuntuu tässä sydämmen kohdalla; vaan se ei tiedä mitään.

HORATIO.

Älkää sitä sanoko, prinssi hyvä.

HAMLET. Pelkkää lorua! Se on vaan jonkunlainen paha aavistus, joka, kenties, naista huolestuttaisi.

HORATIO. Jos luontonne jotakin kammoo, niin noudattakaa sitä. Minä peruutan heidän tulonsa ja sanon, ett'ei teillä ole halua.

HAMLET. Älä ollenkaan; minä halveksin taikoja. Varpusenkin putoaminen on erityinen Luojan sallimus. Jos se nyt tapahtuu, niin se ei tapahdu vasta; jos ei se vasta tapahdu, niin tapahtuu se nyt; jos ei se nyt tapahdu, niin tapahtuu se kuitenkin vasta. Valmiina oleminen on pääasia. Koska ei kenellekään jää hyötyä siitä, mitä hän jälkeensä jättää, niin mitäpä siitä, vaikka hän sen ennen aikojaankin jättää. — Tulkoon mitä tulee.

(Kuningas, kuningatar, Laertes, hoviherroja,
Osrick ja palvelijoita, kantaen miekkoja, tulee.)

KUNINGAS.

Tule, Hamlet, tämän käden sulle annan.

(Kuningas laskee Laerteen käden Hamletin käteen.)

HAMLET.

Anteeks suokaa: väärin teille tein;
Mut anteeks, nimess' aateluutenne!
Tää seura tässä tietää, ja kai tekin
Olette kuullut, että raskas synkkyys
Rasittaa mieltäni. Mit' olen tehnyt,
Mi teissä sydänt', arvoa ja tunnett'
On loukannut, sen hulluntyöksi väitän.
Laertestako Hamlet loukkais? Ei!
Jos Hamlet joutunut on suunniltansa
Ja, mieltä vailla, Laertesta loukkaa,
Niin sit' ei Hamlet tee, sen kieltää Hamlet.
Ken siis sen tekee? Hulluus. Jos niin on,
Niin loukattua puolt' on Hamlet itse
Ja hulluus Hamlet-raukan vihamies.
Siis, aikeitteni pahuuden kun kiellän
Näin kaikkein kuullen, tekin jalomielin
Julistakaa sen verran minut vapaaks,
Ett' ilmaan ammuin nuoleni ja veljeen
Sill' osasin.

LAERTES.

Sydäntä tyydyttää se,
Joll' enimmäen täss' onkin syytä koston.
Mut luja olen kunniani suhteen;
Se sopimust' ei salli, kunnes vanhat
Ja kunnokkaiksi tietyt tuomarit
Takaavat, ettei rauhanteko tahraa
Mun mainettain. Siks ystävyysnä
Taritun ystävyysenne ma pidän,
Ja sit' en loukkaa.

HAMLET.

Hyvä. Rohkein mielin

Nyt tästä veikan vedost' ottelen. —
Hoi, säilät tänne!

LAERTES.

Joutuun! Yksi mulle.

HAMLET.

Min' olen säilänänne: jäykkyyteeni
Kuvastuu taitonne niin kirkkahasti
Kuin tähti synkkään yöhön.

LAERTES.

Pilkkaattenko?

HAMLET.

En, kautta tämän käden!

KUNINGAS.

Miekat, Osrick!

Te tunnettenko vedon, Hamlet lanko?

HAMLET.

Kyll', aivan hyvin. Teidän armonne
On etuvoitteen suonut heikommalle.

KUNINGAS.

Sit' en ma pelkää, tunnenhan ma teidät;
Hän tottuneemp' on, senvuoks meill' on etu.

LAERTES.

Tää liian raskas ompi; näytä toinen.

HAMLET.

Tää hyvä mulle. Yhtä pitkät kai
Nää miekat ovat?

OSRICK.

Ovat, prinssi hyvä.

(He valmistauvat taisteluun.)

KUNINGAS.

Pikarit laske pöydälle. — Jos Hamlet
Ens' iskulla tai toisell' oikein osaa
Tai kolmannella kerrall' iskuun vastaa,
Niin kaikki tornin tykit laukaistaa;
Kuningas juopi muistoks Hamletin
Ja maljaan viskaa helmen kallihieman,
Kuin mitä neljän kuninkahan ajall'
On Tanskan kruunuss' ollut. Malja tänne!
Ja rummut ilmoittakoot torville
Ja torvet tykkijunkkareille tuolla
Ja tykit taivaille ja taivaat maalle:
"Kuningas Hamletin juo maljan!" — Toimeen! —
Te, tuomarit, nyt tyystin tarkatkaa.

HAMLET.

Kas niin!

LAERTES.

No hyvä!

(Taistelevat.)

HAMLET.

Yks.

LAERTES.

Ei!

HAMLET.

Tuomitkaa.

OSRICK.

Se selväst' osui.

LAERTES.

Hyvä! — Vielä kerran.

KUNINGAS.

Seis! Viiniä! Tää, Hamlet, sun on helmes;

Nyt maljas juon. — Vie hälle pikari.

(Torventoitotuksia ja tykinlaukauksia ulkoa.)

HAMLET.

Viel' yksi ottelu; pois viini siksi.

Kas niin!

(Taistelevat.)

Taas osui; vai mit' arvelette?

LAERTES.

Se koski, minä myönnän.

KUNINGAS.

Hamlet voittaa.

KUNINGATAR.

Lihava on hän, ahdashenkinen. —

Tuoss', ota liina, Hamlet, otsaas pyyhi.

Nyt kuningatar juo sun maljas, Hamlet.

HAMLET.

Hyväinen äiti!

KUNINGAS.

Gertrud, älä juo.

KUNINGATAR.

Ma tahdon, puolisoni; sallikaa se.

KUNINGAS (syrjään).

Se oli myrkkyä! Nyt myöhäist' on.

HAMLET.

En vielä tohdi juoda, äiti; — kohta.

KUNINGATAR.

Käy tänne, että pyyhin kasvojasi.

LAERTES.

Nyt, kuningas, min' osaan.

KUNINGAS.

Sit' en usko.

LAERTES (syrjään).

Mut tuo on melkein tuntoani vastaan.

HAMLET.

Nyt kolmas kerta! Te vaan leikitte;

Ma pyydän, hyökätäkääte täysin voimin.

Mua pilkkananne pidätte, ma pelkään.

LAERTES.

Vai niin? No, tulkaa.

(Taistelevat.)

OSRICK.

Kumpikaan ei osaa.

LAERTES.

Nyt varuillanne!

(Laertes haavoittaa Hamletia tappelun riehunnassa he vaihtettavat miekkoja ja Hamlet haavoittaa Laerteen.)

KUNINGAS.

Erottakaa heidät;

He kiihkoon joutuvat.

HAMLET.

Ei, vielä kerta!

(Kuningatar vaipuu maahan.)

OSRICK.

Apua kuningattarelle! — Seis!

HORATIO.

Verissä kumpikin! — Kuin voitte, prinssit?

OSRICK.

Kuin voitte, Laertes?

LAERTES.

Kuin kurppa ansassa, jonk' itse tein;
Ma syystä omaan petokseeni sorrnun.

HAMLET.

Kuin ompi kuningattaren?

KUNINGAS.

Hän pyörtyi,
Kun näki teidän verta vuotavan.

KUNINGATAR.

Ei, juoma, juoma! — Rakas Hamletini!
Tuo juoma, juoma, — olen myrkytetty.

HAMLET.

Oi, ilkityötä! — Ovet sulkekaa.
Petosta! Saattakaa se ilmi.

(Laertes kaatuu.)

LAERTES.

Täss' on se. Hamlet, murhattu sa olet;
Ei parhaat lääkkeet pelastaa sua voi;
Ei puolta tiimaa elonaikaa sulla.
Kädessä ilkiase myrkytetty
On ehjäkärkisenä. Konnantyöni
Mua kohtas itseäni; tässä makaan,
Enk' ikään nouse. Myrkkyä sai äitis.
En jaksa enempää. Syy kuninkaan.

HAMLET.

Myös kärki myrkytetty!
Siis, myrkky, toimees!

(Pistää kuningasta.)

KAIKKI.

Petosta! petosta!

KUNINGAS.

Avuksi, ystävät! ma sain vaan naarman.

HAMLET.

Kirottu sukurutsa, verikoiri,

Juo pohjaan juomas! — Tässäkö se helmi?

Nyt äitiäni seuraa.

(Kuningas kuolee.)

LAERTES.

Oikein hälle:

Hän itse myrkyn laittoi. — Jalo Hamlet,

Nyt anteeks-antamusta vaihtakaamme:

Mun ja mun isäni veri älköön tulko

Sun päälles ja mun päällen' älköön sinun!

(Kuolee.)

HAMLET.

Sua Jumal' armahtakoon! Sua seuraan.

Horatio, ma kuolen. — Kuningatar.

Hyvästi, onneton! — Te, jotka tätä

Vavisten kalvakkaina katselette,

Te kuulijat ja mykät katselijat,

Jos mull' ois aikaa, — mutta kuolon herrall'

On tuima kiire, — kertoisin ma teille, —

Mut jääköön tuo. — Horatio, ma kuolen;

Sa eloon jäät. Oi! kerro maailmalle

Tekoni oikein.

HORATIO.

Älkää luulko. Olen

Enemmän Rooman mies kuin tanskalainen; ..''''.

Täss' omppi tilkka vielä.

HAMLET.

Mies jos olet,
Pikari tänne, jumal'auta, joutuun; —
Horatio hyvä, kurjan maineen jätän
Ma jälkeeni, jos kaikki salaan jääpi.
Jos milloinkaan mua rakastanut olet;
Niin heitä hetkeks taivaan autuudet,
Jää tähän kolkkoon, kurjaan maailmahan
Mun vaiheitani kertomaan.
(Marssi kuuluu etäältä; laukauksia ulkoa.)
Haa! mikä
Sotainen melu?

OSRICK.

Nuori Fortinbras,
Mi voittajana palaa Puolasta,
Englannin lähettiläit' ammunalla
Nyt tervehtii.

HAMLET.

Horatio, ma kuolen;
Tuo tuima myrkky salpaa hengen multa.
Lähettiläit' en enää kuulla ehdi;
Mut Fortinbras, sen ennustan, saa kruunun;
Hänt' äänestän ma kuolevana; kerro
Se hälle ynnä kaikki sattumukset,
Jotk' ovat tehneet — Loppu salaisuutta.

(Kuolee.)

HORATIO.

Nyt murtui jalo sydän. — Hyvää yötä,
Sa armas prinssi! Enkelien joukot
Sinua rauhan maahan laulakoot! —
Miks täällä rummut soivat?

(Marssi ulkoa.)

(Fortinbras, englantilainen lähetyskunta

ynnä muita tulee sisään.)

FORTINBRAS.

Mitä tämä?

HORATIO.

Mit' etsitte? Jos jotain kauheata
Tai hämmästyttävää, sen täällä näette.

FORTINBRAS.

Tuo tappo huutaa murhaa. — Korska kuolo,
Mik' on nyt juhla ikiluolissasi,
Kun yhdell' iskull' olet surmaan syössyt
Noin monta ruhtinasta?

ENS. LÄHETILÄS.

Hirmunäkö!

Sanamme Englannist' on liian myöhä;
Ne korvat ovat kuurot, joille tiedon
Nyt tuomme, että täytetty on käsky
Ja Rosencrantz ja Gyldenstern kuolleet.
Ken meitä kiittää?

HORATIO.

Hänen kielens' ei,
Vaikk' eloss' oiskin hän ja kiittää voisi;
Hän heit' ei tappaa käsenyt. Mut koska
Olette tähän verisaunaan tulleet,
Te Puolan sodasta, te Englannista,
Niin käskekääte, että nämä ruumiit
Lavalle kaikkein nähtäviksi pannaan,
Ja kertoa mun suokaa maailmalle
Kuin kaikki tapahtui: niin kuulla saatte
Julmista, luonnottomist' ilkitöistä,
Satunnan johteista, miestaposta,
Viekkaasta pakkomurhasta ja lopuks
Petoksen hankkeista, jotk' ilmaan raukes
Ja keksijätään kohtas: toden mukaan
Tuon kaiken kerron.

FORTINBRAS.

Kuulemahan joutuun!
Kaikk' ylhäisimmät kokoon kutsukaa.
Ma itse surull' onneani halaan;
Vanhuuden oikeus mull' on tähän maahan,
Jot' etuni nyt valvomaan mua vaatii.

HORATIO.

Myös siitä kerron hänen käskystänsä,
Jonk' ääni vetää muita puolelleen.
Mut joutuun toimeen, ettei hurjat mielet
Sais aikaa uusiin juoniin, vehkeisiin
Ja sekasortoon.

FORTINBRAS.

Päällikköä neljä
Lavalle Hamletia kantakoon
Kuin sotilasta. Kuninkaana varmaan
Kuninkaan tavall' ois hän menetellyt.
Sotaiset soitannot ja sotamenot,
Hänt' ylistellen, saattoon liittykööt.
Pois ruumiit! — Sotakentäll' omiaan
Tuo näky on, mut tässä loukkaa vaan.
Nyt tykkein soida antakaa.

(Menevät, kantaen pois ruumiita, tykistön laukaus kuuluu sen jälkeen.)

SELITYKSIÄ:

[1] *Tuo kostea, Neptunin vallan perus.* Tarkoittaa kuuta, joka ikäänkuin vetää puoleensa vettä ja josta meren luode ja vuoksi riippuu.

[2] *Tule, lintu, tule.* Tavallinen metsästyshuuto, jolla jahtihaukkoja kutsuttiin takaisin.

[3] *Olette kalakauppias.* Fishmonger (kalakauppias) melkein sama-ääninen kuin fleshmonger (parittaja). Hamletin vastauksissa on usein joku peitetty tarkoitus, jota hänen puhekumppaninsa ei huomaa, vaan luulee hulluudeksi. Tässäkin saattaa olla salattu tarkoitus.

[4] *Sillä jos aurinko — — suutelee — .* Arvellaan, että Hamlet lukee tai on lukevinaan nämä sanat kirjasta.

[5] *Tämä ilkkuva konna.* Hamletin luullaan lukevan Juvenalin kymmenettä satiiria, jossa on samanlainen kuvaus vanhuksien heikkouksista.

[6] *Hiljan tapahtuneista muutoksista.* Shakespearen aikana oli yleisön harrastus kääntynyt vanhastaan tunnetuista näyttelijäjoukoista lapsiteatterien puoleen, joihin käytettiin kuninkaallisen rukoushuoneen kuoripoikia ja muiden kirkolliskoulujen oppilaita. Nämä lapsiteatterit, joita silloinen muka hieno kauneudenaisti kannatti, olivat alituisessa riidassa vanhojen teatterien, erittäinkin Shakespearen teatterin kanssa, niinkuin seuraavasta keskustelusta huomataan.

[7] *Herkuleen taakkoineen lisäksi.* Tarkoittaa Globus-teatteria, jonka osakas ja jäsen Shakespeare oli ja jonka kilvessä oli kuvattuna Herkules, maanpalloa kannattamassa.

[8] *Aivan oikein, herraseni j.n.e.* Hamlet lausuu nämä sanat jommallekummalle läsnäolijoista, olevinaan Poloniusta huomaamatta.

[9] *O, armas neitoni ja haltijani.* Shakespearen aikana näyttelivät pojat naisten osia.

[10] *Kappale ei miellyttänyt.* Luullaan tarkoittavan jotakin Shakespearen kirjoittamaa näytelmää, joka on kadonnut.

[11] *Ah, voi! Ah, voi!*
Jo keppihepo unohtui.

Vanhassa Englannissa oli tapana viettää ensimmäisiä kevätaamua n.s. maurilaistanssilla (morris-dance), jossa ilmestyi muiden pilkkamuotojen ohessa myöskin keppihevonen, s.o. pahviseen hevoseen kätkeynyt tanssija. Muiden pilkkamuotojen rinnalla tämä keppihepo pian unohtui ja jäi syrjään, jota valitetaan muutamassa vanhassa balladissa, josta Shakespeare on ottanut tämän, melkein sananparreksi tulleen runopätkän.

[12] *Te olette oiva koorus.* Koorus oli Shakespearen teatterissa se henkilö, joka näytelmän alussa tai näytöksien välissä selitti sen osan toiminnasta, jota ei näyttämöllä näytetty.

[13] *Voisin olla tulkkina j.n.e.* Tarkoittaa marionetti- l. nukketeatteria, jonka jäsenien lausuttavat teatterin takana oleva tulkki puhui.

[14] *Miksi loppusoinnun jätitte.* Neljännen säkeen loppusointu Hamletin lausumassa värsyssä olisi ollut: aasi.

[15] *Näiden näppien ja tiirikkain nimessä.* Hamlet näyttää käsiään.

[16] *Huuhkain oli leipojan tytär.* Tarkoittaa Shakespearen aikana tavallista tarinata, että leipojan tytär, joka ei Vapahtajalle leipää suonut, kovakiskoisuutensa rangaistukseksi muutettiin huuhkaimeksi.

[17] Lemmikit ja ajuruohon antaa Ophelia veljelleen, imarteen ja myrkkyjuuren kuninkaalle ja karvasruohon kuningattarelle.

[18] Hamlet jäljittelee tässä pitkin matkaa Osrickin teeskenneltyä puhetta, jommoinen puhe Shakespearen aikana oli muotina.

End of the Project Gutenberg EBook of Hamlet, by William Shakespeare

***** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK HAMLET *****

***** This file should be named 15632-8.txt or 15632-8.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in:
<http://www.gutenberg.net/1/5/6/3/15632/>

Produced by Tapio Riikonen

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

***** START: FULL LICENSE *****

**THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU
DISTRIBUTE OR USE THIS WORK**

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.net/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of

change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other

work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.net), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to

return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT,

INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, is critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pgla.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pgla.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pgla.org>

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.net>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.